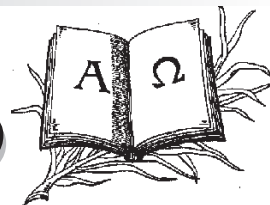

Szolgotárs

2011. első negyedév

XX. évfolyam

1. szám

A TARTALOMBÓL

- ◆ Újulatok meg!
- ◆ Kortárs hazai igehirdetők:
Kotán Béla
- ◆ Igehirdetések
- ◆ Bibliatanulmány
– Alfa és Ómega
– Júdás levele
- ◆ BIBLIAI TÁJAK –
EMBEREK
– Izrael szomszédai
– Mit látott Nehémiás?
- ◆ Száguldó évek
- ◆ Pál és Timóteus,
azaz a szolgálat és
az életkor viszonya
- ◆ Bretz Emilné,
Maude J. Cobb
- ◆ Mécses a te igéd:
A stressz megelőzéséről
- ◆ A Mózes-hegy
rejtélye
- ◆ Kürosz rendelete
- ◆ Itália százötven
éve

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT!

Lukács Tamás: „Újulatok meg elmétekben!”	1
Kortárs igehirdetők – Kotán Béla: Ellentmondások és személyválogatás	4
Nagy Ferenc: Amikor eljön, tesz-e több jelt?	7
Jerry Shirley: Csak vasárnaponként vagyok szolgálatban!	9

BIBLIATANULMÁNY

James E. Carter: Alfa és Ómega	11
Papp János: Júdás levele (1.)	14

BIBLIAI TÁJAK – EMBEREK

James Travis: A többi nép, vagyis Izrael szomszédai	18
Kevin Hall: Mít látott Nehémiás?	23

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Szebeni Olivér: Száguldó évek	28
Dr. Ronald Shultz: Pál és Timóteus – Az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés mai áldozatai	30
Rick Warren: Legyenek nagy álmaid!	34

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Szebeni Olivér: Bretz Emilné, Maude J. Cobb	35
---	----

MÉCSÉS A TE IGÉD

Dr. Matus István: A stressz megelőzése és kezelése (3.)	39
---	----

SAJTÓFIGYELŐ

44

TALLÓZÓ

Takács Boglárka: Kinek szentebb a Bibliája?	48
A Mózes-hegy rejtélye	51
„Boldog Kürosz napot!”	54
Kínai lócsontok őrzik Kürosz rendeletének másolatát	55

TANULMÁNY SZEMLE

Szebeni Olivér: Itália százötven éve	56
--	----

Címlapon: Az Ezékiás-alagút néven ismert 533 méter hosszú járat mintegy 2700 évvel ezelőtt készült. A király célja a komoly mérnöki szakértelmet kívánó alagút elkészítésével az volt, hogy biztosítsa a városfalon kívül eredő Gihon-forrás vizének biztonságos eljuttatását a városba. Az ásást – a mérnökök – az idő rövidsége miatt egyszerre kezdték meg mindkét irányból, amint az egy, az alagút bejárata közelében megtalált feliraton olvasható.

Baptista lelkeszi szakfolyóirat

Szolgotárs

2011. első negyedév

XX. évfolyam

1. szám

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 352-9993

Fax: 352-9707

E-mail: ltg952@pr.hu

<http://szolgotars.fw.hu>

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Felelős szerkesztő: *Lukács Tamás*

Felelős kiadó: *dr. Mészáros Kálmán* egyházelnök

Tördelőszerkesztő: *Lukács Tamás*

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható és előfizethető a Baptista Kiadónál.

Egy szám ára: 650 Ft,
egyéves előfizetési díj: 2600 Ft.

Megjelenik: negyedévente

ISSN 1218-425X

H I R D E S D A Z I G É T !

Lukács Tamás

„Újuljatok meg elmétekben!”

Efézus 4,22–24

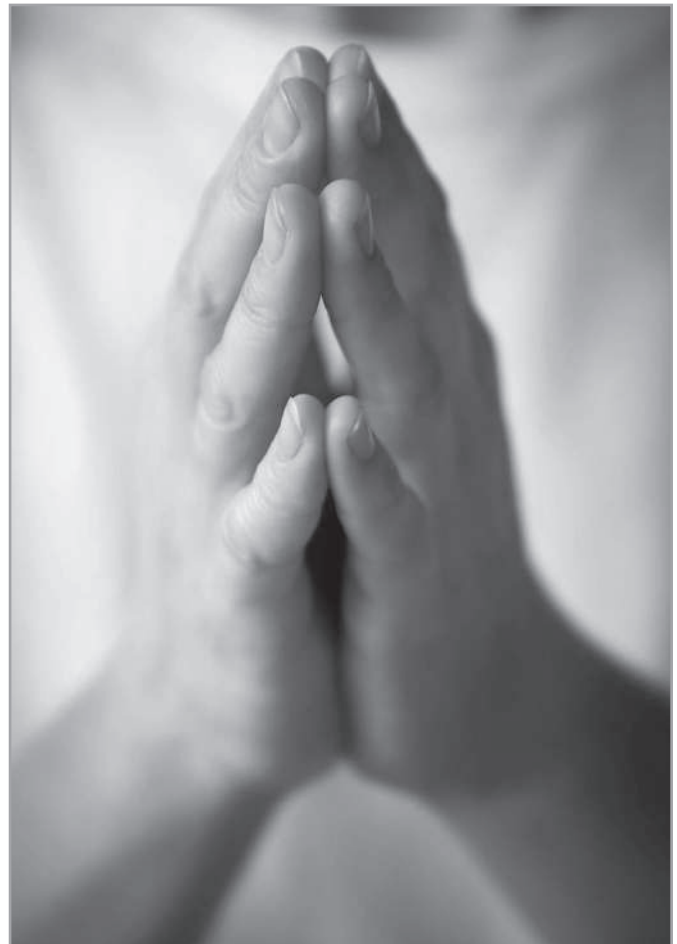
A Szentírás által közvetített kinyilatkoztatás alapján értesülünk arról, hogy Isten az embert a maga képére és hasonlatosságára teremtette. Ez az istenképesség azonban nem abban áll, hogy teljességgel ugyanolyan képességekkel rendelkezünk, mint Isten, hanem sokkal inkább abban, hogy bennünket, embereket a Teremtő érzelmi, értelmi és akarati képességekkel megáldott lényé formált. A teremtésbeli állapotunkban az érzelmeink tiszták voltak, megvalósítva az isteni gondolatot. Értelmünk, intellektusunk szintén tiszta volt, Isten ismeretére felkészítve, mely elégséges volt ahhoz, hogy emberi magatartásunkban bölcsé tegyen, irányítson a Teremtő által rendelt életforma és feladat teljesítésében. Az emberi akaratunk is hordozta a Teremtő vonását. Akaratával, szándékával harmonizált. Nem gépies végrehajtó szerepet töltött be, hanem az Istennek tetsző döntések sorozatában kifejezte igazi vonását. Ilyen képességekkel az ember alkalmas volt az Istennel való összhangra, képes volt vele együtt munkálkodni, természetesen a nyilvánvaló különbségek határain belül. És az emberben benne volt az érzelme, értelme nyomán az Istennel való együtt járás akarása is.

A bűnbeesés azonban mindezt beárnyékolta, tönkretette. Ennek az lett a következménye, hogy az ember többé nem volt képes az Istennel együtt járni. Folyton beleütközött Isten akaratába, vagy más, ellenkező irányba ment; és minden döntésében, minden útjában tragédiák sorát indította el. Az Úr könyörülő szeretete azonban elvégezte, hogy mi, elidegenült, eltorzult istenképű emberek visszatalálhassunk életünk ősforrásához, Istenhez. És nemcsak hogy e kegyelem által átemelve nagy szakadékok felett Isten közelébe helyezett, még járni is tanít. Tanít az Istennel harmonizálódó érzelmi életre, tanít együttgondolkodásra, és mindezeket felhasználva tanít azonosulni az ő akaratával, vagyis együtt akarni, egy cél érdekében cselekedni. Így formálta újjá életünket a torzult képmásból a munkatárs folyton tisztuló, tökéletesedő képmásává. Itt, ebben a formálódásunkban egy folyamatosságról és fokozatosságról van szó.

Kezdetben, amikor Isten Krisztus evangéliumával megszólított bennünket, szívünkben új érzés lobbant fel, és – mint az erőre kapó láng a fahasábok között – mi is lángolni kezdünk az iránta való szeretettől. Megértettük, hogy mit tett értünk Krisztus, és érzelmeink megszelídültek, kivirultak. Minden űrt a lelkünkben betöltött a felismerés: Isten szeret minket. Nagyszerű érzés volt ez.

Viszont rá kell mutatnunk itt arra, hogy sok hívő megelégszik ezzel az állapottal. Ennél többet már nem akar, mert számára ez az élmény a maximum, amit emberileg el tud képzelni önmaga számára. Ezért itt megreked a megújulásában, és lelki fejlődése megáll. Érzelmileg erősen

kötődik Istenhez, Krisztushoz. A szíve „lángol” az Úr iránti szeretetben, de csak a szíve. És egyéb nem történik. Élményével körülövezi magát, és bezárkózik egy-két megtapasztalása fellegvárába. Él, magas szinten éli meg érzéseit, de más nem történik, hacsak az nem, hogy előbb-utóbb ellobban a láng, és élménye hamujában tengődik, büszkén emlegetve régi érzelmi emelkedettségét. Amíg lángolt, a szíve tele volt Ura iránti tiszta, mély érzésekkel. Ha Istenről szólt, szinte égettek a szavai, és felgyújtották a hallgatósága szívét is.

Amikor imádkozott, a túlfűtöttségtől szinte elolvadt. Azonban e magas érzelmi fokozaton sem volt képes Istennel együtt gondolkodni. Nem vette a fáradságot, hogy valamelyest, az emberi lehetőségek korlátai között, de mégis, a fiú tiszteletével és okosságával értelmezze, elemezze az Atya szavait, sem hogy mélyítse istenismeretét, Ura, Megváltója titkait fürkésze. Csak lángolni szeretett, értelmes józansággal gondolkodni nem. Képtelen volt beletekinteni Isten terveinek

kinyilatkoztatott titkaiba. Ott volt Isten közelében, de milyen gyermek ez? Szomorú hasonlattal ábrázolva olyan, mint az időtlen gyermek, akit el sem lehet szakítani a szülőtől, olyan elkötelezetten ragaszkodik; csak mosolyog, simogatja a szülő kezét, és érelemtias szavakat gügyög. Nem bízható rá soha semmi, mert nem érti meg a feladatát. Hasznos munkát végezni képtelen.

Az év elején – gondoljuk végig – nem elég pozitív érzelmekkel viseltetni Isten iránt! Ennél több kell! Többre letünk elhíva. Nem horgonyozhatunk le az újjászületés nagy élménye mellett, hanem fokról fokra haladva el kell jutnunk a megszentelt értelem teljességéig, állandóan és hatékonyan növekedve az Úr ismeretében!

Az értelemben történő megújulás azt jelenti, hogy itt a mában, a mai életkörülmények között éljük meg a Krisztus-titkot: az Istennel való kapcsolatunk rendíthetlenségét. Hasonlóan kell ezt megélnünk a jelenvaló világ szorításában, úgy, mint Urunk a kereszten, amikor rászakadt a gyötrő érzés: még Isten is elfordította róla arcát, amiért így kiáltott: „*Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?*” (Mt 27,46) Nyilvánvaló, hogy erősen jelentkeztek nála is az érzések, de nem ezek domináltak, Jézus magatartását nem az érzései határozták meg. Amikor elérkezik halála pillanata, az értelem teljes mértékben friss és józan. Az utolsó pillanatig megtartja értelme az irányító szerepét, hogy a legvégső pillanatban is a tökéletes döntést hozza meg: Isten kezébe teszi le életét. Ez az értelem diadala. Amikor a körülmények kellemetlenre fordulnak, nem fordul el, nem fordul szembe Istennel, hanem intellektuális frissességgel – összeomló fizikai életfunkciók között is – Isten rendelkezésében tartja magát.

Az újjászületett hívőnek van betekintése Isten titkaiba, személyének, terveinek rejtelseibe. Ez képtelenség a természeti ember értelme számára. Erre csakis a Szentlélek hatása alatt újuló értelem képes (Róm 12,2b). A közönséges értelemből – így olvassuk alapigénkben – nem fakad más, mint ami a természete: csalárság és a gonosz kívánságok miatti romlottság. Az értelmében is megújult ember a Szentlélek által művelt intellektusában fokról fokra jutva alkalmassá válik Krisztus személyének és kegyelme titkainak megismerésére. És ámulattal döbbenve figyel fel saját lehetőségére – micsoda hatalmas perspektíva –, az örökkévaló Istent megismerni, titkaiba elmélyedni, vele együtt gondolkodni, és valós istenismerettel felvértezve vele együtt cselekedni, sőt mindezt mások számára is lefordítva, emberi nyelven elmondani, hogy kicsoda ő, a mi Istenünk és Megváltónk, hogy megismerje őt a világ!

Visszatérve az eredeti gondolatmenethez, fontos hangsúlyoznunk: a csupán érzelmek alapján élő hívő ember lehet újjászületett, de fejlődésében mégis hiányos. Nem elég érzelmileg Isten iránt lángolni, értelmünkben, gondolkodás-módunkban is ki kell tisztulnunk, újulnunk kell, hogy bennünk az új ember fejlődése szabályos, egészséges legyen, ahogy erről Pál apostol sajátos módon szól: „*Isten ugyanis, aki ezt mondta: »Sötétségből világosság ragyogjon fel«, ő gyűjtött világosságot szívünkben, hogy felragyogjon előttünk Isten dicsőségének ismerete Krisztus arcán*” (2Kor 4,6).

Sok hívő ember nincs tudatában értelme megújulása szükségességének. Pozitív érzelmei mellett egész értelmi világa a megszentelődés hiányában tengődik, és így a sátán támaszpontjává válik, aki befészkel magát az ember gondo-

lataiba, és innen revolverezi minden jóra törekvését. Nevezük így ezt az embert: megzabolázatlan értelmű hívő! Teljesen érthetővé válik Pál apostolnak a Római levél 7. részében leírt észrevétele, miszerint ez az ember egyetért Isten törvényével, de annak megcselekvésére az erőt önmagában nem találja. Érzelmi szinten kívánczik olyanná lenni, mint Isten. És mivel így közelíti meg a változás kínálta lehetőséget, nem találja az odavezető utat, ami miatt állítja: ez nem is lehetséges. Így megelégszik önmagával, saját fejletlen, időtlen állapotával, és így tölti el az Istentől kapott kegyelmi idejét, melyet az újjászületésben megújult értelem gyümölcsöző munkálkodására kellene fordítania. Megkezdett esztendőnk egyik legnagyobb feladata lesz számunkra ez: megújulni lélekben és értelemben.

Időzzünk egy kicsit az értelemben megújult emberről, akinek gondolkodását áthatja, állandóan Isten tetszésére alakítja, formálja az Úr Lelke! Milyen is ez az ember? Hadd nevezzem így: szellemi tájékozódású ember, akit egyértelműen megkülönböztetünk a másiktól, a testies tájékozódásútól! (Lásd 1Kor 2,13–15!) Nyilván vannak kísértései, valószínűleg bukásai is, de értelme a Szentlélek befolyása alatt működik, ezért képes felülkerekedni azokon. Mit is jelent ez a szellemi küzdelem? Hadd mutassam meg ezeket negatív példákkal!

Három területen szeretném vizsgálni az értelmi megújulás hiányát. Egyik esetben a régi, a megzabolázatlan értelem viszonyulása embertársaihoz. A második esetben a régi természet szerinti értelem viszonyulása Istenhez. És a harmadik esetben vizsgálom, miként viszonyul önmagához.

1. A megzabolázatlan értelmű hívő viszonyulása az embertársakhoz, hívő testvérekhez

Amit itt kifejtök, talán ismerősnek fog tűnni, mert gyakran találkozunk ezzel. Azért is vizsgálom első helyen, mert maga a jelenség káros, ugyanakkor gyakori, szembetűnő, és erősen jelen van az újjászületettek gyülekezetében.

Ez az ember kíméletlen kritikát gyakorol mindenki iránt. Kifogásolja még azt is, amiért hívő testvére hálát ad Istennek. Szájára veszi, bírálhatja azokat, akik körülötte élnek. Nagyon csekély empátiakészség van benne. Nem képes valóban beleélni magát társai helyzetébe, nem ismeri motivációikat, nem érti küzdelmeik okát, sem céljaikat. Türelmetlen és gyakran ingerült mások iránt. Nem hagy lehetőséget számukra, hogy kibontakozzanak, kudarcaikból ismét talpra állva megtanuljanak járni. Nem, ez az érzelmi tájékozódású ember néha nagyon könnyörtelen tud lenni embertársai iránt, különösen, ha személyes élményigénye kielégítetlen marad. Ilyenkor csalódottságának keserűségét ráönti környezetére, és ezzel nagy terhet jelent családnak, gyülekezetnek egyaránt. Ez az ember képtelen a jól végzett munka örömeivel élni, mivel nem is ismeri az elvégzett munka örömét, és képtelen a feladat teljesítésére, és így a munka öröme is. Míg másokról gyanakvással és erős kritikai felhanggal szól, önmagát magasztosnak véli, gondolva múltbeli élményeire, érzelmeinek magas hőfokára.

2. A megzabolázatlan értelmű hívő viszonyulása Istenhez

Érzelmileg ragaszkodik Istenhez, akiről színesen, érzelemdúsan beszél, de nem érti sem az ő titkait, sem azt,

amiről beszél. És ha valaki nem érti Istent, nagyon hamar csalódik is benne. Minél kevésbé érti meg, annál gyakrabban és hevesebben következnek be a csalódások. Esetleg szép szavakkal ecseteli Jézus nagyságát, de hamar megbotránczik benne, amikor próbatételek vagy szenvedések közé kerül. Pedig az Úr szólt erről többféle módon is: 1. „Ezeket azért mondom nektek, hogy békeiségetek legyen énbennem. A világon nyomorúságatok van, de bízzatok: én legyőztem a világot” (Jn 16,33). 2. „...boldog, aki nem botránczik meg énbennem” (Mt 11,6).

A csupán érzelmeiben kötődő hívő gyakran kérdezi: Isten, miért? És a miértjeire Istentől értelmi és nem érzelmi válaszokat kap. Az értelme viszont fejletlen, alkalmatlan Isten válaszainak megértésére, ezért válasz nélkül marad, amiért gyakran jut kétségek közé, csalódik, elhidegül, a gyülekezet periferiájára sodródik, vagy még azon is kívülre. Szinte semiségeken is megsértődik. Egy szó, egy félreértett arckifejezés, egy meggondolatlan cselekedet is elég, és azonnal becukja maga mögött az imaház ajtaját. Figyeljünk arra, hogy Istent nem érti, és mégis leglátványosabban a hívő környezetével van súrlódása!

Néha meglepik nagy lelki fellángolások, és ekkor erős fogadkozások és nagy reménységek között visszatér, de „hűsége, mint a reggeli felhő” (Hós 6,4), hamar megbotránczik, és sértődötten elmegy más közösségbe.

Az értelmének megszentelődése híjával élő hívő valószínűleg érez valamit Istentől, valamit, ami megfoghatatlan számára, és mégis hat rá a „sötéten” keresztül, de nem ragyoghatja be lényé egészét az üzenet világossága. Ennek számtalan szomorúan érdekes tünete van. Ez az ember olvassa a Bibliát, de nem érti az ige üzenetét. Nem azt mondom, hogy nem érti a Biblia szavait, hanem hogy nem érti az üzenetet. Lehet, hogy gyakran és sokat olvas, de ennek ellenére sem mutatkozik meg a személyében és magatartásában a neki rendelt üzenet. Élete konfliktusaiban a régi ember megzabolázatlan magatartását tanúsítja: bosszúállás, harag – akár harminc éven át is hordozza szívében a testvére iránti keserű indulatát –, sértődékenység, testiesség a szó minden formájában stb. Gondolkodása olyan, mint a gyomos kert, melyet nem gyomlálnak. Hiába érez túlfűtött rajongással Isten iránt, magatartása, kapcsolatai, istentisztelete csekély értékű, és szinte észre sem veszi, de sodródik a teljes lelki káosz felé.

3. A megzabolázatlan értelmű hívő viszonyulása önmagához

Ismét olyan jellemvonásokról szólok, melyek ismerősek lehetnek számunkra.

Az értelmének megújulása nélküli hívő önmagával szemben is nagyon kemény, szinte könyörtelen tud lenni. Jellemzően befelé forduló. (Le kell azonban szögezni: nem minden introvertált alkatú keresztyén megszenvedetlen értelmű.) Állandóan kínozza magát önelemzéseivel. De mégsem jut előbbre, többre, mert csak saját értelme fényénél vizsgálja hívő életét. Az ige világosságát teljességgel nem ismeri. Olyan, mint aki tűt keres a szalmakazalban. Óriási dilemmái vannak. Mivel nem érti önmagát sem, egyre mélyebbre süllyedhet, és fenyegetően közel kerülhet akár az élete értelmetlenségének kimondásához is. Egyik nap rajongó tűzben él, a másikon dermesztő hidegben vacog. Nem alkalmas Krisztus evangéliumának hordozására, és valójában nem is teszi.

Az Úr Jézus megújulásra felszólító parancsa tanítványai számára

Újulj meg értelmekben! Nem ad az apostoli utalás részletekbe menő leírást a lélekben és értelemben való megújulás lépéseiről. Csupán a felszólítást hangsúlyozza, illetve a 20. versben említett „*ti nem így tanultátok a Krisztust*” kifejezéssel helyteleníti a megújulás útjának, módjának méltatlan gyakorlatát. Ezzel szemben áll az ige: „ahogy tanultátok a Krisztust”, azaz a Krisztus megismerése, megértése ad alapot a továbbiakra. Ezt az utat ember saját forrásából nem taníthatja, hanem a lelki és értelmi megújulást csak maga a Szentlélek – nyilvánvalóan – a maga eszközei által valósítja meg.

A tanításra alkalmas állapotunkat a 22. vers az öemberünk levetkezésében foglalja össze, melynek megőrzése megfoszt az újbán való előrehaladástól. Emiatt el kell vetni, sőt meg kell öldökölni mindazt, ami csak e földre irányul, ahogy a Kol 3,5–9-ben is olvasható.

A Római levél fentebb említett 12. részében az értelmi megújulásból eredő távlatokról ezt a felhívást olvashatjuk és a folytatást is: „...*hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.*” Valami elképesztően magas lelkeségre kaptunk ebben meghívást: Isten megismerése. Még most nem a színről színre látás állapotában, hanem a láthatatlan kinyilatkoztatott akaratának megértésében áll ez az ismeret, de ez előszobája annak az ígéretbeli állapotnak, mely arról tájékoztat, hogy egyszer meglátjuk őt a maga dicsőségének teljességében. János apostol szavaival: „*Lássátok meg, milyen nagy szeretetet tanúsított irántunk az Atya: Isten gyermekeinek neveznek minket, és azok is vagyunk. Azért nem ismer minket a világ, mert nem ismerte meg őt. Szeretteim, most Isten gyermekei vagyunk, de még nem lett nyilvánvaló, hogy mivé leszünk. Tudjuk, hogy amikor ez nyilvánvalóvá lesz, hasonlóvá leszünk hozzá, és olyannak fogjuk őt látni, amilyen valójában.*” (1Jn 3,1–2)

Mindez abban foglalható össze, amint már hallottunk is, hogy ha valaki önmagára nézve nem tartja szükségesnek az értelme újjászületését, az képtelen megvizsgálni, mi az Isten akarata, és emiatt nem is cselekszi azt. Így aztán egy helyben topog, lemarad, sőt egyre inkább lesüllyed. Pedig Isten minket, hívőket arra rendelt, hogy mi magunk is felemelkedjünk, és társai legyünk a felemelkedni vágyóknak, legyünk Istennel együtt gondolkodók, az isteni akarat munkásai, munkatársai, segítve lelki testvéreinket az új emberük kibontakoztatásában.

Vigyázzunk magunkra, ne sekélyesedjünk el! Ne mondogassuk, hogy már elértük céljainkat, már gyakorlott hívők vagyunk! Adjunk szabad kezét Istenünknek, hadd nyúljon hozzá értelmünkhöz, hogy annak újulása a mennyei akaratnak megfelelően kiteljesedjen! Kutassuk szent józansággal az ő akaratát! Mit akar velünk, mi a célja gyülekezeteinkkel, egyházunkkal, és rendeljük oda magunkat Isten akaratának teljesítésére, engedelmisséggel, mint akik Krisztusban Isten helyreállított képe vagyunk! Ahogy a hatéves kor körüli kisfiúk ámulattal csüngenek apjuk utolérhetetlen nagyságán.

Könyörüljön meg rajtunk a mi Istenünk, hogy új emberünk minden fejletlensége lelepleződhessen az ő világosságában! Az új esztendőben kapott kegyelmi lehetőség elég legyen számunkra az egészséges fejlődéshez! Nagy feladatainkhoz nélkülözhetetlen szükségünk van a Szentlélek értelmünket megújító munkájára. Ámen.

Kortárs igehirdetők prédikációi

Kotán Béla

Ellentmondások és személyválogatás

Jakab 2,1–13

A mai ember válogató

Válogat az ételben, a ruhában, a házban, a kocsik között, a zenében. Válogat az iskolák, a kollégiumok között. Válogat a lányok között.

Van egy ismert mondás: *Az ember a sógorát nem választhatja meg.*

Nagyon nehéz egy válogató emberrel együtt élni. Neki is problémát jelent, és másoknak is gondot okoz.

Még nagyobb baj az, ha valaki személyválogató.

Például egy szülő az egyik gyerekét jobban szereti, ezért az ő hibáit enyhébbeknek látja, így elnézőbb vele, és enyhébb lesz a büntetés is. Ha valami kicsi jót tesz, sokkal többre értékeli, és nagyobb lesz a jutalom. Míg a másik gyerek hibáját egetverőnek látja, és mérték feletti a büntetés; ha valamit jól tesz, szinte észre se veszi.

Ha össze akarod törni a gyerekeid szívét, legyél személyválogató, különböztess meg őket, és hangsúlyozd a köztük levő különbségeket!

Személyválogató vagy, ha kifejezed, hogy egyiket jobban szereted, mint a másikat, úgy, mint Ábrahám. Ha a lányod megérzi, hogy a fiadat jobban szereted, ha a gyerekek rájönnek, hogy a kicsi a kedvenc, ha az egyik mindig okosabb, szorgalmasabb stb., akkor személyválogató vagy.

A mai ember sajátos módon, a maga érdekei szerint választja ki, hogy kivel érdemes kapcsolatot tartani, kivel nem.

A gyülekezetben is történhet válogatás. A hívő ember szeretné, ha ő állíthatna össze egy gyülekezetet, de az egy elég sajátos gyülekezet lenne.

Atyámfiái, „*ne legyen személyválogatás a ti hitetekben*”, amely van a dicsőség Urában, a mi Jézus Krisztusunkban!

Nem lehet egyszerre valaki Krisztusban hívő és személyválogató. A Krisztusban való hit és a személyválogatás egymásnak ellentmond.

A testvérek – anélkül, hogy tudtak volna róla – személyválogatók voltak. De mivel Jakab tudott erről, egy szóno ki kérdést tett fel: „*Nem kerültetek-e ellentmondásba önmagatokkal, és nem lettetek-e gonosz szándékú bírakká?*” Jakab azt várja, hogy felismerjék ezt, és változtassanak ezen.

Ellentmondásba kerültek önmagukkal. Ellentmondás volt az, hogy hívők és személyválogatók. Jakab több ilyen lehetetlen ellentmondást is feltár:

– Egy forrásból édes és keserű víz? *Egy hívő szájából áldás és átok?*

– *Egy hívő ember kételkedve imádkozik.*

– *Egy hívő ember azért hallgatja az igét, hogy elfelejtse, és nem azért, hogy megcselekedje.*

– *Hívő emberek összejönnek a gyülekezetbe, hogy ellentétben legyenek, és nem azért, hogy közösségben, egységben legyenek.*

– *A lehelet-életű emberek kérkednek elbizakodottságukban.*

– *Némelyeknek van hitük, de cselekedeteik nincsenek.*

– *Gazdag hívők, akik nem osztják, hanem visszatartják, felhalmozzák a kincseiket.*

Azt mondja Jakab apostol, hogy ez kételkedés. Ez egy meddő élet. *Halott hit.* És meglehetősen kemény szavakat használ: „*Szenteljétek meg a szíveteket, ti kételkedők*” (4,8).

Az apostol sokakat kiprédkált, pedig ezt nem szeretik az igehallgatók. Van azonban egy mondás: „*Akinek nem inge, ne vegye magára!*” Jakab rendesen „*osztogatta az ingeket*”.

Képzeljük el azokat a gazdagokat, akik nem fizették ki a napszamos bérét stb., és hallották a levél felolvasását! Még jó, hogy nem volt jelen személyesen Jakab.

Az a bölcs és értelmes hívő, akinek az életében nincsenek ellentmondások. Akinek viszont a szívében keserű irigység és viszálykodás van, az szemben áll az igazsággal, mivelhogy minden, ami földi, testi és ördögi, az szemben áll azzal, ami pedig felülről való. A felülről való bölcsesség *nem részrehajló*.

Gonosz szándékú bírakká lettek

A gonosz szándékú bíró is ellentmondás. „*Bíraitoknak pedig ezt parancsoltam abban az időben: Hallgassátok meg testvéreiteket, és igazságosan ítélkezettek mindenkinek az ügyében, akár testvérével, akár jövevényvel van dolga. Ne legyetek személyválogatók az ítélkezésben, a kicsit éppúgy hallgassátok meg, mint a nagyot. Embertől ne tartsatok, mert az ítélet Isten ügye!*” (5Móz 1,16–17)

A bíró akkor bíró, ha nem személyválogató, ha nem lehet megvesztegetni, ha semmivel sem lehet befolyásolni, és embertől való félelem sincs benne. A bíróban, egy hívő emberben ne legyen semmilyen részrehajló szándék, se jó, se rossz!

Pál írja Timóteusnak az 1Tim 5,20-ban: „*Akik vétkeznek, azokat mindenki előtt fedd meg, hogy a többiekben is félelem támadjon. Kérve kérlek Istenre, Krisztus Jézusra és a választott angyalokra, hogy tartsd meg ezeket előítélet nélkül, és semmit se tégy részrehajlásból. A kézrátételt ne siesd el senkinél!*”

Bizonyos esetekben, amikor meg akarunk kímélni valakit a fájdalomtól, engedékenyek vagyunk, és ekkor személyválogatóknak bizonyulunk.

A levélben megszólítottak gonosz szándékú bírakká lettek. Hamis szempontok alapján ítelték meg testvéreiket.

– Azt gondolták, hogy egy gazdag értékesebb, fontosabb Istennek és a gyülekezetnek, mint egy szegény. Ezért azt mondták nekik: „*Ülj ide szépen, jól, kényelmesen!*” Talán még a helyüket is átadták.

– Nem gondolták, hogy egy szegény lehet hitben gazdag, és hogy Isten számára a szegények is ugyanolyan fontosak és értékesek. Ezért mondták: „*Állj ott, vagy ülj ide a zsámolyomhoz...*”, a lábtartóhoz. Az én lábaim alatt levő zsámolyomra. (Aranyos)

– Nem gondolták, hogy Isten legalább úgy szereti őket, mint a gazdagokat, mert ő mindenkit egyformán szeret. De a gyülekezet kevesebb szeretetet fejezett ki a szegények iránt, mint a gazdagok iránt. Sőt megszegényítették őket.

Jakab azt kérdezi, hogy ha már előítélettel vannak, nem inkább a gazdagok felé kellene előítélettel lenniük? Nem rájuk jellemző a hatalmaskodás? Nem ők káromolják Jézus nevét?

Akkor cselekesztek helyesen az Írás szerint, ha betöltitek a királyi törvényt: ha szeretitek a szegényt is, mint magatokat. *De ha személyválogatók vagytok, bünt követtek el.*

A személyválogatás: részrehajlás, kedvezés (protekció). Kedvez valakinek, tekintettel van rá. És annak megvan az oka is, hogy így viselkedünk.

Az előítélet: előre meghozott ítélet, elfogultság, mely alaptalan előnyben részesít a másikkal szemben. Ez olyan,

mint a kétkarú mérleg. Amikor az egyik előnyben részesül, akkor a másik hátrányt szenved. Vegyünk egy példát! Többen részt vesznek egy pályázaton. Van, akinek van protekciója, és másoknak nincs. Mindenki beadja a pályázatát. Mikor dől el, hogy kit vesznek fel, kié egy összeg, kié egy munka? Már a beadás előtt. Néha már a pályázat kiírása előtt. Attól kezdve teljesen mindegy, hogy ki mit ad be, lehet az akár nagyságrendekkel is jobb. Így esnek el sokan jogos lehetőségeiktől a személyválogatás miatt.

Ha bennem előítélet alakul ki valaki iránt, attól kezdve ő tehet bármi jót, esélytelen.

Egy gyülekezetben is, ha kialakul az előítélet, attól kezdve bemerevedik a közösség élete. De jó lenne ledobni magunkról az előítéleteket! Kívánatos lenne kigyógyulni, hogy ne legyen személyválogatás a hitünkben, és hogy ne legyen semmilyen ellentmondás a hívő életünkben!

Ki, mi kelti fel az érdeklődésünket? Mi alapján különböztetünk meg valakit?

ApCsel 8,9–10: „*Már régebben élt abban a városban egy Simon nevű férfi, aki varázslással foglalkozott, és ámulatba ejtette Samária népét, mert valami igen nagynak állította magát. A város apraja-nagyja hallgatott rá, és azt mondták: »Ő az Isten Hatalmasnak nevezett ereje.«*” Hallgattak rá, mert varázslásával már jó ideje ámulatban tartotta őket.

Ti arra figyeltek (arra tekintetek rá), aki a fényes ruhát viseli. Itt egy ilyen szót használ az apostol: rámered valamire, bámul valamit (kedvetlenséssel, szánalommal vagy elfogultsággal néz rá).

Már ott eldől, hogy hogyan fognak viszonyulni hozzá, amikor és ahogyan ránéztek.

Gyakran nem is azon dől el a dolog, hogy ránézésre milyen valaki, hanem azon, hogy nekünk milyen szívének van. Ha részrehajlással van tele a szívének, akkor minden gazdag emberen el fogunk ámulni. Már az elárul minket, ahogy rátekinünk valakire.

A ti figyelmeteket lebilincseli egy fényes ruha és egy aranygyűrű?

Zsid 13,7: „*Ne feledkeztek meg vezetőitekről, akik az Isten igéjét hirdették nektek. Figyeljétek életük végére, és kövessétek hitüket!*”

Fil 3,17: „*Legyetek követőim, testvéreim, és azokra figyeljétek, akik úgy élnek, ahogyan mi példát adtunk nektek!*”

1Pt 3,3: „*Ne a külső dísz legyen a ti ékességetek, ne a hajfonogatás, arany ékszerek felrakása vagy különféle ruhák felöltése, hanem a szív elrejtett embere a szelid és csendes lélek el nem múló díszével: ez értékes az Isten előtt. Egykor a szent asszonyok is, akik az Istenben reménykedtek, így díszítették magukat: engedelmeskedtek férjüknek.*”

Akkor vagyunk jó lelkiállapotban, ha az ilyenek keltik fel a figyelmünket, és az ilyeneket tekintjük lebilincselő, követendő példának.

Mi befolyásol, mi tehet minket személyválogatóvá?

A rokon kapcsolat. Egy lelkipásztortól még inkább elvárható, hogy ne legyen személyválogató, és ebben – sok esetben – van egy előnye a gyülekezet több más tagjával szemben, hogy nincsenek helyben rokonai.

De minden más befolyás hat órá is, és ezekben nagy bőséget találunk:

- a bűn elhallgattat,
- hamis szempontok alapján osztályozunk,
- a pénz, a megvesztegetésre szánt ajándék,
- egy korábbi viszonzásra váró segítség,
- egy remélt segítség (még jól jöhet nekem!),
- hízelgés, dicséret,
- rokonszenv (szép-csúnya, kövér-sovány),
- származás (egy népből, egy faluból származás).

Többféle módon jelentkezhethet a személyválogatás

Mi különböztetjük meg másokat, az egyik számára előnyösen, a másik számára hátrányosan. Magunk számára igényeljük a megkülönböztetést másoktól.

Mk 10,35–37: „*Ekkor hozzálépett Jakab és János, a Zebedeus két fia, és így szóltak hozzá: »Mester, szeretnénk, ha megtennéd nekünk, amit kérünk.« Jézus megkérdezte tőlük: »Mit szeretnétek, mit tegyek meg nektek?« Ők pedig ezt mondták neki: »Add meg nekünk, hogy egyikünk a jobb, a másikunk a bal kezed felől üljön majd dicsőséges uralkodásod idején.«*”

„Add meg nekünk, a tizenkettőből kettőnek, hogy mi legyünk a két legfontosabb helyen! Jézus, bánj velünk megkülönböztetve! Tégy köztünk különbséget a mi javunkra!”

Mk 10,41: „*Amikor ezt a tíz tanítvány meghallotta, megharagudott Jakabra és Jánosra.*”

Ígyeljük mások javára a másoktól eredő megkülönböztetést!

Mt 20,20: „*Akkor odament hozzá a Zebedeus fiainak anyja fiaival együtt, leborult előtte, és kérni akart tőle valamit.*”

Nem élhetünk vissza megkülönböztetett helyzetünkkel.

Ef 6,9: „*Ti pedig, urak, ugyanígy bánjatok velük, hagyjátok a fenyegetést, mivel tudjátok, hogy él a mennyekben az Úr, aki nekik is, nektek is Uratok, és aki nem személyválogató.*”

Nekünk nem megkülönböztetni kell az embereket, hanem azon fáradozni, hogy a különbségek eltűnjenek.

A korinthusiak rossz példáját találjuk Pál levelében: A hívők összejöttek szeretetvendégségre, agapéra, és „...az

egyik éheznek, a másik pedig megrészegeedik. Hát nincsen házatok, hogy ott egyetek és igyatok? Vagy megvetitek az Isten gyülekezetét, és megszégyenítitek azokat, akiknek nincsen? Mit mondjak erre? Dicsérjelek ezért titeket? Nem dicsérlek” (1Kor 11,21–22) – mondja Pál.

Példaértékű magatartás

Az Úr Lelke által formált testvérközösség örök érvényű példája: „*A hívők egész gyülekezete pedig szívében és lelkében egy volt. Senki sem mondott vagyonából bármit is a magáénak, hanem mindenük közös volt. Az apostolok pedig nagy erővel tettek bizonyosságot az Úr Jézus feltámadásáról, és nagy kegyelem volt mindnyájukon. Nem volt közöttük egyetlen szűkölködő sem, mert akiknek földjük vagy házuk volt, eladták azokat, az eladott javak árát pedig elhozták, és letették az apostolok lába elé, azután szétosztották mindenkinek úgy, ahogyan szüksége volt rá.*” (ApCsel 4,32–35)

Kotán Béla Budapesten született 1966-ban. Tuzséron, egy Szabolcs megyei faluban nőtt fel hívő családban. Szentesen mezőgazdasági szakközépiskolát végzett dísznövénytermesztő szakon. Később a helyi fatelepen műszakvezetőként dolgozott.

Már gyerekkorában hitte, hogy Isten létezik, és ő teremtette a világot. Számtalan prédikációt hallott, és némelyikről úgy érezte, hogy személyesen neki szól.

Egy nyári ifjúsági hét után, sok töprengést követően döntött, majd bement a tizenhét évesen, így Isten kezébe tette az életét, és hagyta, hogy megvalósítsa a hívő életet.

Eltelt néhány év, és kiderült, hogy nem sok minden valósult meg a szent életből. Egy szilveszteri buliból hazafelé rácsodálkozott a behavazott, reggeli tájra, és aki behavazta, elkezdett vele beszélgetni erről a sikerülni nem akaró hívő életéről. Ettől kezdve vágy ébredt benne a szent élet után.

Huszonegy évesen ismerte meg feleségét, és amikor összeházasodtak, már tudatosan, Istent kérdezve haladt. Kabára költözve házat építettek, és három gyermekük született.

Az ottani gyülekezetben sok lelki növekedést adott számára Isten. Először imaóra-vezetésre, aztán istentiszteletek vezetésére kérték. A hetenkénti szolgálatból következett, hogy egyre jobban megszerette az igét.

Néhány év után fokozottan érezte Isten hívását a lelkipásztori szolgálatra. Mivel teológiánkon a lelkipásztorképzés csak nappali tagozaton folyt, először a missziói szakon, levelezőn volt lehetősége tanulni, munka mellett. A misz-szióiskolát befejezve mobilpásztori szolgálatra nyílt lehetősége. Mintegy fél évig járta a gyülekezeteket esténként, és hirdette az igét, ahol csak szükség volt erre. Sok testvért és sok gyülekezet életét ismerte meg. Így hívták meg Kiskőrösre is egy hétvégére, aztán ebből két éves szolgálat lett. Harmincöt évesen lett az örbottyáni és a szödi gyülekezet lelkipásztora immár több mint kilenc éve.

Nagy Ferenc

Amikor eljön, tesz-e több jelt?

Jn 7,31–36

Amikor Jézus megkezdte üdvözítői munkálkodását, még nem tudta Izraelben senki sem, hogy a Messiás már eljött, hogy már köztük él! A születési történetet már azok is elfelejtették, akik valamit láttak, hallottak felőle. Zakariás és felesége, Erzsébet, valamint Simeon és Anna már ekkor nem éltek. Egyébként érthető, hogy azok a „zavaró” megmozdulások, amelyek akkor Jeruzsálemben és Betlehemben történtek, folytatás nélkül maradtak, mert a szülők a gyermek Jézussal titokban Egyiptomba menekültek. A közelebbi rokonok, ha hallottak is a betlehemi gyermekirtásról, mivel a családnak nyoma veszett, nemigen gondolhattak másra, mint arra, hogy ők is áldozatul estek Heródes dühének. A visszatérés után pedig a názareti család még nem kerülhetett a figyelem középpontjába. Ez akkor még csak egyszerű családi esemény lehetett, semmi más.

Visszatérés Egyiptomból – Alexandre Bida illusztrációja

Csak a messiási ígéretek fel-felvillanó jelei adhatták tudtul, hogy már megérkezett, hogy már köztük van, akit vártak. A hirtelen bekövetkező nagy események idején történik meg, hogy a hit csak titokban éled, amelyet a kétely még elnyomhat. Alapigénk jól érzékelteti ezt a különös helyzetet. A sokaságból már hittek benne nem kevesen, és ezek kérdezik: „A Krisztus, amikor eljön, tesz-e több jelt, mint amit ez tesz?” Feltevéseik szerint ennél több jelt már a Messiás sem mutathatna fel. Ha pedig ennél többre az eljövendő Messiás sem képes, akkor a Messiás csak Jézus lehet, aki már itt van! A bizonyítékokat látva sem teljes még bennük a hit. Még sok a kérdés, folynak a találgatások.

Amikor a vallási vezetők meghallották, hogy a nép mit suttag, azonnal vészhelyzetet szimatolnak. Ők még nem jutot-

tak el erre a hitre sem, sőt minden erejükkel tiltakoznak az ellen, hogy Jézusban a Messiás érkezett volna meg. Ezért azonnal szolgálhatat toboroznak Jézus foglyul ejtésére. Más esetben ugyan, de Jézus szemükre vetette ezeknek az „előljáróknak”, hogy eltorlaszolják az üdvösséghez vezető utat az emberek előtt.

Az evangélium szerzőjének, Jánosnak olyan értesülései (vagy megfigyelései) is vannak, amelyek által az evangélisták között kitűnik. Nemcsak egyesek jutnak hitre, hanem sokan. Ezek között vezetők is számosan vannak, akik hisznek Jézusban. A vezetők, a papok, akik hittek, nagyobb „veszélynek” voltak kitéve, mint az egyszerű emberek. Ezekről az szivárgott ki, hogy félnek. Ugyanis a nagytanács megengedhetetlennek tartotta, hogy vezetők essenek áldozatul a „hitetésnek”. Ezzel az „átkozott”, a törvényt nem ismerő népnek mutatnak rossz példát,

vagyis azoknak, akik már Jézus után mennek. Vezető embernek tiltott dolog volt hinni az Úrban. Abban a tudatban éltek, és ezzel dicsekedni is mertek, hogy köztük nincsen senki, aki hinne Jézusban, pedig volt! Ezért állították makacsul, hogy Jézus jelei, megnyilvánuló hatalma, nem isteni erő megmutatása. Hitelenségüknek ez a hamis állítás volt a „bizonyítéka”.

Látnunk kell, hogy az egyszerű emberek, akik hittek, Jézus hatalmában hittek, amely által bármely nyomorúságból megszabadíthatja őket. Ennek elhívésére a rájuk nehezedő nyomorúságok is kényszerítették őket. Gyógyulásuknak előfeltétele a hit volt. Ez a hit azonban ekkor még nem volt teljes értékű messiási hit. (A tanítványokról is tudjuk, akik a csodák özönét látták, hogy nagyon nehezen alakult ki bennük ez a kívánatos hit.) Azt azonban többen is kinyilvánították nemegyszer, hogy ember olyan tetteket sohasem vitt véghez (a próféták sem!), mint amelyeket Jézustól láttak. Amikor álmélkodtak is, mindig erre gondoltak. Ők tehát nem voltak olyan buták és gonoszok, mint a főemberek, akik azt merték állítani, hogy az Úr mindig a sátántól kölcsönzött erő által valósította meg emberfeletti tetteit. Ezzel a „meggyőződésükkel” valóságosan a sátán szolgálatában álltak, ennél fogva rombolták Jézus hitre segítő munkáját az emberek között.

Hogy Jézusban isteni erő munkálkodott, ezt bizonyosan nemcsak Nikodémus látta és vallotta meg az evangélista szerint, hanem sokan mások is, csak azok a zsidóktól való félelmükben ezt nem merték kijelenteni és elhirdetni.

A vezető emberek „hitelensége” rangfőltésen, presztízvesztésen alapult. A nép láthatóan Jézus törvénymagyarazatait ismerte el hitelesnek. A törvényértelmezési vitákban a törvénytudók Jézussal szemben mindig alulmaradtak. Akik szem- és fültanúi voltak az ilyen eseteknek, mindvégig

Jézusnak adtak igazat. Urunk pedig a törvény tanításában és annak gyakorlati megvalósításában is rendre elmarasztalta azokat, akik a tanítói hatalom letéteményeseinek tartották magukat. Szégyenletes kudarcuknak érezték azt, hogy „mindenki Jézus után megy”! Jézus a tanításra való jogosultságát nemegyszer azzal magyarázta, hogy mennyei Atyja megbízásából teszi. A tanítás, a gyógyítás és a bűnök megbocsátásának joga Jézus teljes (isteni) hatalmát foglalják össze. A vezető emberek nem úgy hitetlenek, mint a bűnökben gázoló gonosztevők, hanem mint az Isten iránti engedelmség megtagadói. Az egyesek által elkövetett bűnök is ítélet alá estek, de az egyedi bűnök miatt fogságra nem vettetett a nép, ellenség nem dúlta fel az országot. Ám az Isten elleni engedetlenség, ez a régi bűn, az általános ítélet oka és forrása volt Izraelben ősidők óta. Ebből a bűnből a legsúlyosabb büntetések által is csak rövid időre tudtak kigyógyulni! Ézsaiás szavaival mondván, Isten bünt és ünneplést együtt nem tűr! A vezető emberek, amikor Jézust elvetették, a mennyei Atya ellen lázadtak fel! Ennek az Isten elleni lázadásnak a második zsolttárban leírt prófétai előrejelzése teljesedett be és teljesedik be ma is az ilyen esetekben!

Jézus alszik a vihar idején – Alexandre Bida illusztrációja

Jézus hatalmának hamis magyarázata az egyik leggonoszabb dolog a világon. A hitnek az a megjelenése, amely a gyógyulások előfeltétele volt, nem csupán érdekből, rövid távú cél elérése végett virágzott ki. Az evangéliumi elbeszélésekből azt is megtudhatjuk, hogy a hitet nem csupán a cél, a gyógyulás motiválta. A Biblia tanítása szerint a hit Isten ajándéka. Jézus ajándékkul adott hitet a betegnek, hogy meggyógyulhasson. A hitet tehát akarni s kérni kell. Az igazi, az üdvözítő hit Jézus által adatik, és nem korlátozódik csupán a testi gyógyulásra, hanem kiterjed a bűnből való szabadulásra, a bűnbocsánat elnyerésére is. Olyan esetekről is tudunk, amikor Urunk a bűnt megbocsátja, és a betegséget megdorgálja. Vagyis a lelki-testi egészséget helyreállítja.

Jézus hatalma azonban nem csak a gyógyításokban és a bűnből való megszabadításokban volt látható, tapasztalható. Urunk a szellemi hatalmak, valamint a pusztító természeti erők megfékezésében is kinyilvánította korlá-

tozhatatlan hatalmát! – Ma is értelmetlennek és felfoghatatlannak érezzük azt a vakságot, amely miatt a jeleket látva sem hittek Urunkban. A „tömegvonzásnak” lelki értelemben is óriási ereje és fokozódó hatalma van az utolsó időkben is!

Jézusnak a legáldásosabb munkája sem hatja meg a vélt hatalmukat féltő vallási vezetőket, ismereteik tudatában sem képesek arra gondolni, hogy Isten cselekszik őáltal. Gyűlöletük egyszerre irányul Jézus és a benne hívők ellen. Az ő „teológiájuk” nem érzékeli, hogy Isten ellen vétkeznek, amikor Jézusban szemmel láthatóan az ősi ígéretek beteljesedései bontakoznak ki. A bűnök iránti érzéketlenségük és vakságuk a későbbi időkre is áthagyományozódott, és mint a járványok esetében látjuk, hirtelen terjedni kezdtek. Szomorú fejezetek ezek az egyház történetében!

De éppen a vezetők, akiknek a bűnök terjedését kellene minden eszközzel akadályozni, ők könnyítették meg annak terjedését. Azt hirdették, hogy a bűnöktől kegyes csalafintaságokkal, ájtatos fortélyokkal könnyen meg lehet szabadulni. Nem kell mindent bevallani, a gyóntatónak pedig nem illik faggatózni a bűnök felől. És ha a bűntől szabadulni akaró kijelenti, hogy a vezeklés fáradságát elhalasztja a túlvilági életre, és az őt

megillető gyötrelmeket ott hajlandó lesz elszenvedni, akkor enyhe vezeklés kiszabásával számára elrendeződhetett a bűn kérdése. De a különböző bűnfajtákat ritkább esetekben, például ünnepeken, nagy szerencsétlenség közeledtét sejtve, vagy a halál óráján is elég volt, ha megbánták.

Az Istentől való függés könnyítését is fontolóra lehetett venni. Mikor tartozunk Istent igazán szeretni? – Évente egyszer elég, de három-négyévenként is elégséges, ám az ötödik évben feltétlenül tanácsos szeretetünket kinyilvánítani Isten iránt. Mások szerint pedig csak akkor, ha valamilyen jótéteményt vettünk Istentől. Van, aki csak egy ízben látja szükségesnek, hogy szeressük Istent, de ezt az egyszerűséget megválasztani az illető felelőssége. – Pál apostol „halálra érdemeknek ítéli nemcsak a bűnök elkövetőit, hanem azokat is, akik ahhoz hozzájárulnak (részletek: *Pascal* Tizedik levele egy vidéki emberhez).

Jézus kijelenti az ellene küzdő vezetőknek, hogy még egy kis ideig velük lesz, de elmegy ahhoz (mennyei Atyjához), aki elküldte őt. Ezt a kijelen-

tést nem értik, sok más kijelentéssel együtt, mert nem tudják, hogy kicsoda az Úr. Az Úr ismerete nélkül érthetetlenek a szavai és ígérétei is az emberek előtt. Egy, a vezetőkre nézve nagyon szomorú kijelentést is tesz az Úr: „*Kerestek majd engem, de nem találtok meg, mert ahol én vagyok, oda ti nem jöhettek*”. Jézusnak ezek a szavai még nagyobb hangsúlyt kapnak azért, hogy megismétli őket. A címzettek azonban nem értenek belőle semmit sem. – Előttünk azonban ez a kijelentés úgy fénylik fel, mint a hajnal, amelynek jövetele megvidámítja a szívet. Ugyanis Urunk azt is kijelentette: „*Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen; és ahol én vagyok, ott lesz az én szolgálóm is; és ha valaki nekem szolgál, azt megbecsüli az Atya*”. – Látjuk tehát ebben a történetben is azt, hogy kinek-kinek milyen lesz a jövőbeni sorsa, élete. Nem majd, hanem már itt és most eldől megnyugtatóan, hogy kinek a kezében van a jelenünk és a jövőnk. Ez pedig megtudható abból az egyszerű tényből, hogy Kinek a szolgálatában állunk! – A szived, mondd, kié?

Jerry Shirley

Csak vasárnaponként vagyok szolgálatban!

1. Korinthusi levél 4. fejezet

Ez alkalommal arról a személyről fogok beszélni, akivel egyébként is a legtöbbet foglalkozom... vagyis saját magamról! Bátran bevallhatja mindenki, hogy a saját maga számára legfontosabb személy nem más, mint önmaga. Hiszen mindenki másnál jobban oda kell figyelniük magunkra, és mindenki másnál több időt kell eltöltenünk saját magunkkal. Talán éppen ezért nem illik társaságban sokat beszélni magunkról! Én is elnézést kérek emiatt, hiszen csak azért teszem most ezt, mert erről szól a tanulmányunk alapjául szolgáló igeszakasz.

A lelkészi szolgálatban töltött éveim során arra jöttem rá, hogy bárhogy is igyekszem, mindig mindenki jobban tudja nálam, mik a lelkipásztor feladatai. Éppen erről beszélt Pál apostol a korinthusi gyülekezetnek, és mint kiderült, azóta sem változtak a dolgok.

Folyton ilyesmit hallok másoktól: „Lelkipásztor testvér, neked is látnod kell azt, amit mondok!” Vagy: „Ezt és ezt a problémát komolyan kell vened, és meg kell oldanod így vagy úgy!” Máskor pedig: „Ez és ez nem jó, és mindenképpen ki kell találnod valamit, hogy ez és ez ne menjen így tovább!”

Az emberek nagy része meg van győződve arról, hogy a lelkipásztor egész héten nem csinál semmit, hanem csak annyi dolga van, hogy szerdánként és vasárnaponként felálljon a szószékre és másoknak prédikáljon. Ezek az emberek meg lennének döbbenve, ha megtudnák, hogy a lelkészek heti hetvenöt órás szolgálatban vannak, és soha nem kapcsolják ki az ébresztőórát. A statisztikák szerint a hivatásos pásztorokat érő lelki stressz olyan mértékű, hogy az átlagéletkoruk jó negyedszázaddal kevesebb, mint a laikusoké.

Miközben némelyek azt képzelik, hogy a pásztorok egész héten nem csinálnak semmit, mások arról vannak meggyőződve, hogy a lelkészek mindent egyedül kell megcsinálnia a gyülekezet háza tája körül. Mert tulajdonképpen ezekért kapja a fizetését, úgymint a vízvezetékek és a fűtési rendszer karbantartásáért, a kert ápolásáért, a gyülekezet takarításáért, kocsijavításért, gyermekmegőrzésért stb. Emiatt aztán sok gyülekezetben folyamatosak a nézeteltérések. A pásztor végül is nem tudja gondozni a hívek lelkét, mivel túlságosan is leterhelő számára az elvégzendő fizikai munka.

Mégis mit mond erről a Szentírás, mi a feladata egy lelkipásztornak? Nézzünk meg egy négy pontból álló felsorolást:

Az 1Kor 4,1 szavaival: „*Krisztus szolgálói*”, azaz közvetlenül Krisztusnak alárendeltek. A „szolga” szó az eredeti szövegben a gályamunkát végző, a hajófenékben evező rabszolgákra utalt. Az ő feladatuk a hajónak az előremozdítása, melyet a kapitány irányít.

A lelkész testvérek Isten országának az evezőmunkásai. A lelkész testvérek feladata, hogy előremozdítsák azt a hajót, mely Isten országa felé tart. Ki a kapitányuk? Jézus Krisztus. Honnan tudják a pásztorok, hogy milyen irányba kíván

haladni vezetőjük? A Szentírás tanulmányozása és az imádság közben felmerülő kérdésekből és válaszokból. Ez azt jelenti, hogy a pásztoroknak elsősorban ezekre az információs csatornákra kell figyelniük, ha előre szeretnék mozdítani a gyülekezet ügyét. Kérdőívek szerint a lelkipásztorok átlagosan napi öt percet töltenek imádsággal. Ezzel az átlaggal jellemezhető a lelkipásztor küldetésstudatának és elkötelezettségének mértéke.

A pásztori szolgálattal kapcsolatban három fontos kérdést szeretnék tisztázni:

- Először is, kinek szolgálnak a pásztorok? Istennek.
- Másodsor, ki mondja meg a pásztoroknak, hogy hogyan vezessék a híveket? Isten.
- Harmadsor, fontosabbak-e a pásztorok Isten számára, mint a híveik? Egyáltalán nem.

Az 1Kor 4,1–8 szerint: a pásztorok nem csupán evezőmunkások, hanem „*sáfárok*”, modern kifejezéssel letékezők, gazdasági vagy földbirtokintézők. Érdekes ez a szófordulat, ahogy a legalantasabb után a legmegtisztelőbb bizalmi álláshoz hasonlítja Pál a lelki munkát. Régen a sáfároknak azt a feladatot bízta, hogy a gazda házában és gazdaságának viseljék gondját. Az igeszakaszunkból az derül ki, hogy Isten azt a feladatot bízta a pásztorokra, hogy igéjének viseljék a gondját. Ez persze nem azt jelenti, hogy a pásztoroknak önmaguk miatt nem kellene tanulmányozniuk a Szentírást. Mégis több időt kell fordítaniuk a tanulmányozásra azért, mert üzenetüket úgy tudják minél több emberhez eljuttatni, ha Isten egyre inkább megvilágosítja előttük bölcsességének tanításait.

Nos, aki Isten hajójában evez és Isten igéjének sáfára, azt igen sok kritika érheti. Az emberek azt szeretik, ha minden a rendes kerékvágásban halad, és ha valami vagy valaki megállítja őket az útjukon, azt nem veszik jó néven. Pál azt mondja erre, hogy ha kritikával vagy szidalommal illetik a szolgálat közben, csekély figyelemre méltatja, hiszen egyedül Isten rendelkezik teljes ismerettel az elvégzett munkájáról.

Ez egyben azt is jelenti, hogy ha Isten szolgálói vagyunk, akkor nem törődünk azzal, hogy mások mit tesznek vagy mit nem tesznek, hanem arra összpontosítjuk energiáinkat, hogy elvégezzük azt, amit Isten mondott vagy éppen mondani szeretne. Ha azzal vagyunk elfoglalva, hogy mit tesznek rosszul mások, és megpróbáljuk kritizálni őket, akkor biztos, hogy nem a saját feladatunkat végezzük! Sajnos, sok keresztyén viselkedik úgy, mint a lelátóról kiabáló drukkerek, hogy a pályán küzdő játékosok miért nem képesek arra, amit szerintük tenniük kellene. Ezek a „drukkerek” jobban tennék, ha felvették az „egyenruhát”, és beállnának a „küzdőtérre”, és rádöbbenének a valóságra, ami nem teljesen olyan, mint ahogy korábban elképzelték.

Az 1Kor 4,9–13 rövid szakaszában a pásztorokról mint „a világ látványosságairól” esik szó. A lelkipásztorok élete sokban hasonlít a közszereplőkéhez. A lelkészekről az emberek „magasabb erkölcsiséget” várnak el, mint az „átlagkereszténytől”. Jogos ez a megkülönböztetés? Természetesen nem, ez a világ értékítélete, nem pedig a Bibliáé, mely szerint minden keresztyén Krisztus követője. A világ számára nem az a szenzáció, ha egy keresztyén „félrelép”, hanem az, ha a lelkipásztor keveredik gyanúba. Nem egy lelkipásztor hagyta már el hivatalát csupán azért, mert nem bírt „üvegházban” élni, vagyis megelégtelt, hogy majd minden szavát és tettét méricskéljék. Sajnos jól tudjuk, hogy manapság ez történik.

Vegyük észre a 12–13. versekben, hogy a pásztoroknak olyan problémamegoldó módszer adatott, mint az Istené: elviselni a megaláztatást és mindig jót tenni, jót adni a rosszért cserébe. Isten gyermekeihez méltóan viselkedni.

Az 1Kor 4,14–21 arról tanúskodik, hogy a lelkipásztor Isten szolgálója, sáfára, a világ látványossága és mindemellett lelki „tanítómester”. Pál a korinthusiak lelki atyja volt, Krisztust követő élete példa volt számukra. Az apostol nem lépett Isten helyébe a gyülekezet életében, hanem Isten eszköze volt abban, hogy az Úr igéje olyan közel kerüljön a hívőkhöz, hogy életgyakorlatuk szerves részévé váljon, és engedjék magukat megfeddeni általa.

Minden pásztor „lelki atya” is egyben. Isten arra hívta el szolgálóit, hogy gyülekezetét óvják, védelmezzék és egészséges növekedését biztosítsák. Amikor egy hívő vétkezik, Isten azt várja szolgájától, hogy együttműködjön a vétessel a hiba kijavításában, nem a megtorlás, hanem a szeretet indítékából. Néhányan talán úgy vélik, hogy a lelkészek kedvüket lelik a feddő prédikációk tartásában, miközben az igehirdetők sokkal szívesebben végzik azt a feladatot, amivel Isten megbízta őket, vagyis pontosan azt szövelik, amire a hallgatóságuknak éppen szüksége van. A korinthusi leveleket sokan megbotrántoztatónak tartják, mivel Pál úgy feddi a gyülekezetet, hogy magukra hagyja őket, és eközben pontosan azt teszi, amit Isten szükségesnek tart a gyülekezet épüléséhez.

Nagyjából hét és fél évvel ezelőtt lettem ennek a gyülekezetnek a pásztor, és eközben voltak nehéz idők, főleg a kezdet kezdetén. Akkor jöttem rá, hogy mi a küldetésem itt, amikor nehézségek merültek fel. El kellett fogadnom, hogy nem népszerű mindaz, amit teszek, de Isten ezáltal tud használni engem. Amikor felhagytam azzal, hogy megnyerjem magamnak a testvéreket, ráhagytam Istenre, hogy ő nyerje meg a szívüket.

Ez mindenkinél így működik. Amint felhagysz azon aggodalmaiddal, hogy mit gondolnak rólad mások, és hogy dolgoznak mások a szolgálatban, abban a pillanatban lehetőséget adsz Istennek, hogy használjon téged.

Most hallhatal egy bizonyosságtételt arról, hogy Isten miért hívott el engem lelkipásztornak. Imádkozom érted és a szolgálatodért, hogy megállhasd a helyed ott, ahová Isten állított téged. Kérlek, te is imádkozz értem, hogy be tudjam tölteni a szolgálatomat ott, ahová Isten állított engem!

Íme, egy rövid összefoglalás, hogy miért imádkozunk a lelkipásztorokért naponta (ez persze önzően hangzik, mégis igen szükséges):

1. A lelki munka és az egyház tekintélyének megerősítéséért. Az elmúlt évtizedek botrányainak és bűneinek jóvátételéért, vagyis a lelkipásztorok iránti bizalom és megbecsülés helyreállításáért. Talán nem esne nehezünkre lelkészek nevét említeni, akik rossz híret keltették egyházunknak. De ne felejtsük el, hogy vannak hűséges pásztorok, akiknek soha nem hallottuk a nevét, és olyan szolgálót végeznek, melynek egyedül Istentől van a dicsérete. Erősítsük őket imáinkkal!

2. A lelkészek tökéletlenségéért. A lelkipásztorok sem mentesek az emberi természet gyengeségeitől. Könnyű ezt mondani, de nehéz emlékezni erre, amikor éppen csalódsz bennem. Kérlek, imádkozz értem! Isten a Bibliában is bemutatja az általa választott férfiak gyengeségeit, persze nem azért mondom, hogy elbagatellizáljam a hibáimat, hanem mert szükségem van a lelki támogatásotokra.

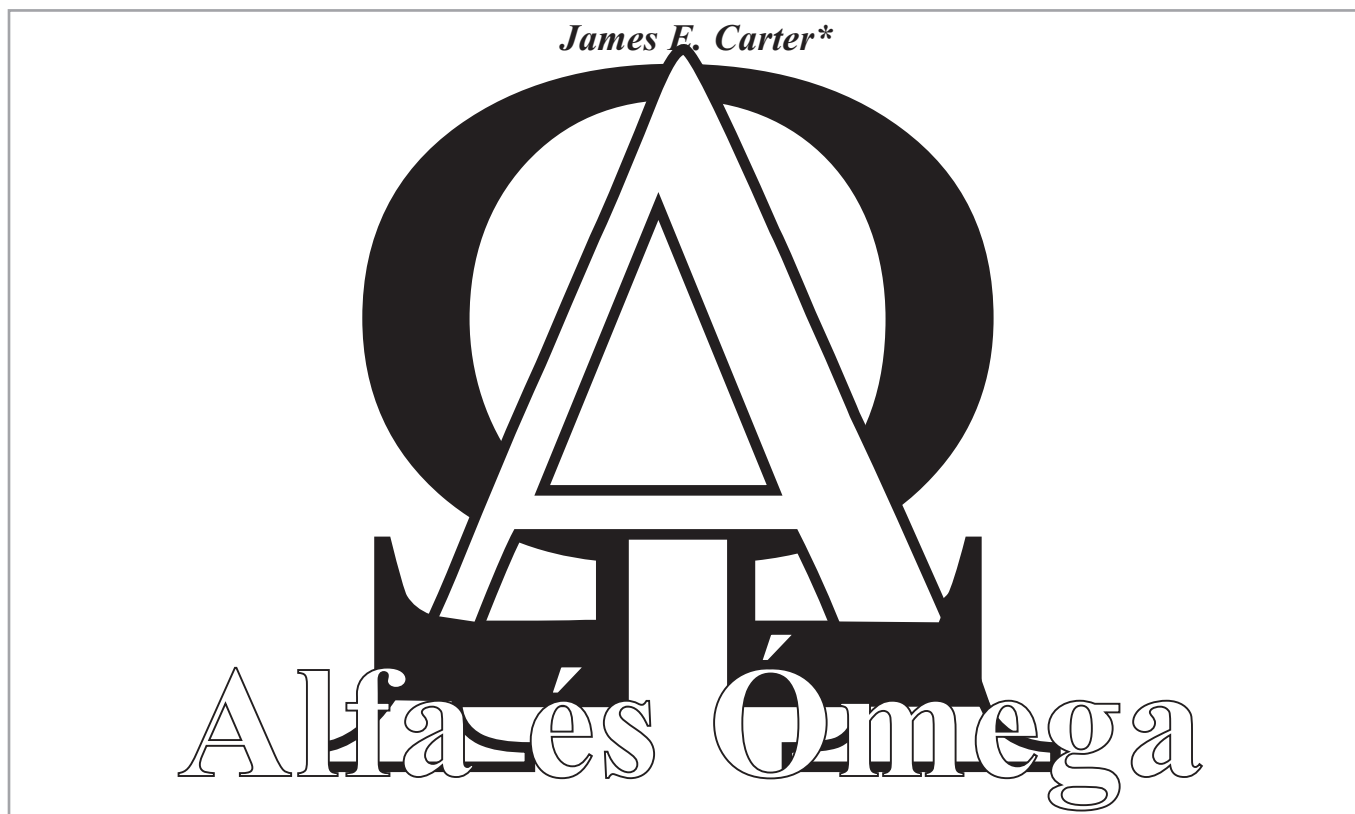
3. Az elvárások miatt. Ezer és egy elvárás irányul a lelkipásztorok felé. Te is felsorolhatod ezeket, de kérlek, imádkozz értem, mert emberileg lehetetlen eleget tenni mind-egyiknek!

4. A megfelelő képesítésért. Nincs még egy ilyen hivatás, ami ennyire igényli a folyamatos képesítést. Imádkozni fogsz értem? Az ima az az „olaj”, melynek segítségével hatékonyan működnek a lelki munka eszközei.

Ford. Jeviczky Andrea
www.gbcedecatur.org/sermons/OnlyWorkSundays.html

BIBLIATANULMÁNY

János a görög ábécé első és utolsó betűit használta az Úr leírására. Mint az alfa és az ómega kezdetét és végét jelenti az ábécé betűinek, Jézus körülveszi a teremtés és az idő egészét

Mikor a család elhaladt az öreg templom előtt, észrevettem egy jelképet az ajtó melletti kőbe vésvé. Egyik gyermek nem volt képes azonosítani a különös szimbólumot. Leginkább egy nagy A betűre hasonlított, amint egy fejjel lefele fordított, lekerekített W-hez hasonló betűformátumban ül. Mikor a gyermek a keresztyén művészet eme szimbolikus darabjának jelentéséről érdeklődött, édesapja el tudta neki magyarázni, hogy ez Jézus Krisztust jelképezi. A szimbólum egy összefont alfaból és ómegából áll, a görög ábécé első és utolsó betűjéből.

Ha valaki azt mondja, hogy „á-tól z-ig” kifejtett valamit, az azt jelenti, hogy a téma teljes egészében kifejtésre került, elejétől a végéig.

Érdekes módon ugyanez a rövidített kifejezés szerepel a Bibliában is. A bibliai rövidítés a görög ábécé első és utolsó betűjéből áll, ahogy az A és a Z az angol ábécé első és utolsó betűi.

A Jelenések könyvében háromszor hangzik el az állítás: „*Én vagyok az Alfa és az Ómega*” (Jel 1,8; 21,6; 22,13). Ezek közül kettőben magyarázat is fűződik a kifejezéshez: „*Én vagyok az Alfa és az Ómega, a kezdet és a vég*” (Jel 21,6)¹ és „*Én vagyok az Alfa és az Ómega, az első és az utolsó, a kezdet és a vég*” (Jel 22,13). A kifejezés két alkalommal Istentől származik (Jel 1,18; 21,6), egy alkalommal Krisztus szájából hangzik el (Jel 22,13). A Biblia a két szót – az alfát és ómegát – mindig együtt használja, külön sosem.

Patmosz szigete, ahol János apostol töltötte száműzetésének idejét – egészen közel esik a kis-ázsiai félsziget partjaihoz

Patmosz szigetének mai térképe

A rövidítést tartalmazó kifejezés kétségtelenül az Ószövetségből ered. Azt gondolhatnánk, hogy ennek eredete a görög világban található. A legtöbb magyarázónak meggyőződése, hogy a héber gondolatvilágból, az Ószövetségből ered.

A régi zsidók gyakran használták a héber ábécé első és utolsó betűjét, ha valaminek a teljességét szerették volna jelölni. Egy folyamat vagy időszak teljes kiterjedését az elejére és a végére való utalással jelezték.

Az Ószövetség erősen hangsúlyozza Isten örökkévalóságát. Isten az, aki jelen van a kezdettől a végig. Lásd még az Ézs 44,6b-t: „*Én vagyok az első és az utolsó, rajtam kívül nincs isten*”. Így olvassuk ezt az Ézs 48,12-ben: „*Én vagyok az első, az utolsó is én vagyok!*”. Isten örökkévalósága és páratlansága az első és utolsó szavakkal kerül kifejezésre.

Az Ézs 48,12-ben a próféta Isten tökéletes egyedülállóságát és az ő teremtményein gyakorolt hatalmának nagyságát hangsúlyozza. Az „*én vagyok az*” kijelentés azt hangsúlyozza, hogy Isten az egy igaz élő Isten. Az emberekkel és a teremtett dolgokkal ellentétben Isten örök és nem változik. Az „*első*” szóból az következik, hogy Isten a kezdete minden létezőnek. Isten az első és utolsó szavakkal lett leírva. A Jelenések két részében az alfára és ómegára való utalás egyértelműen Istenre való utalás: Jel 1,8 és 21,6. A Jel 21,6 magyarázata kijelenti, hogy Isten az első és az utolsó.

Mind Isten örökkévalósága, mind Isten alkotóként és beteljesítőként játszott szerepe kifejezésre kerül az állítást követő magyarázatban a Jel 1,8-ban: „*Én vagyok az Alfa és az Ómega, kezdet és vég, ezt mondja az Úr, a ki van és a ki vala és a ki eljövendő, a Mindenható*”.¹ Isten a kezdettől jelen van, és lesz akkor is, amikor mindennek vége, mint ahogy most is jelen van mindenben. Isten mindig jelen van, a kezdettől a végig. Tehát Isten titulusa vagy címe: „*első és az utolsó*”.

Ha a Jel 22,13-at vesszük górcső alá, azt találjuk, hogy a kifejezés Jézus szájából hangzik. Az Alfa és Ómega titulus, az első és az utolsó, ami Isten címe volt, és ezáltal a Fiú címe is lett. Ez a cím tehát Jézus Krisztus isteni mivoltának további kifejezője. Az, hogy Isten kiváltsága egyben Jézus kiváltsága is, azt mutatja, hogy Krisztus Isten. Isten tulajdonságai egyben Jézus tulajdonságai is.

Ez megerősíti Jézus Krisztus örökkévalóságát és Krisztus preegzisztenciáját, amint az a János 1-ben, a János evangéliumának előszavában is látható (Jn 1,1–18). Krisztus, a Fiú a teremtésben is elsőbbséget élvezett, ahogy ezt a Kol 1,15–20 és a Jn 1,3 is jelzi. Mint az első és az utolsó, a teremtés előtt és után, Jézus a teremtés „*ügynöke*” volt.

Az Alfa és Ómega magában foglalja tökéletességet és az egyetemlegességet. Ha valaki az első és az utolsó, akkor ez a személy tökéletes, helyzete egyetemleges. Semmi sem hiányzik Jézus Krisztusból. Ő teljes és tökéletes.

Az Alfa és Ómega kifejezés folytatólágosságot is kifejez. Jézus élete, tettei és hatalma folytatólágosak. Megszakítás nélkül működnek. Jézus élete, tettei és hatalma az életünkön keresztül is folytatólágosak.

Az apostoli korszakban (az 1. század ötödik évtizedének második fele) és a késő keresztyén irodalomban a kifejezés Jézus Krisztusra, a Fiúra utalt. Azzal, hogy felveszi Isten címét, Jézus elismeri, hogy igaz Isten.

Skala, a sziget középső keskeny részének ismert kikötőhelye. Patmosz rendszeres megállóhelyül szolgál a Földközi-tengeren közlekedő sétahajóknak. A képen Skala falu házai látszanak

Patmosz – János apostol elragadtatásának és látomásainak a helye, egy gyönyörű görög sziget. A képen látható a kastély és a kolostor, valamint Chora, az óváros vakítóan fehér házaival

Az Alfa és Ómega cím Isten felsőbbségét jelzi. Az első és az utolsó, a kezdet és a vég pozíciója a felsőbbséget fejezi ki. Senki és semmi sem gyakorolhat hatalmat felette ebben a pozícióban.

A kezdet és vég szavak az időtől való függetlenséget jelzik. Istennek és Jézus Krisztusnak, a Fiúnak nincsen időben mérhető kezdete és vége. Sosem volt olyan, hogy Isten (vagy Jézus) ne létezett volna, és a jövőben sem lesz ilyen.

A kezdetet olyan értelemben is használhatjuk, mint valaminek az eredete vagy forrása, a vég szót pedig mint valaminek a célja, beteljesülése. Ez azt mutatná, hogy Jézus az eredet, minden élet kezdete, és a cél, ahova minden élet tart. Jézus az élet teremtője és az, akiben minden élet beteljesül.

Tiziano: Szent János evangélista Patmoszon (1544)

Jézus Isten megbízott közvetítője. Krisztus életének és munkájának nincs kezdete és nem lesz vége (Zsid 7,3). Ő az emberiség megváltója. Egyik versben, a Jel 2,7-ben, mely az Alfa és Ómega jogára utal, a halál és a feltámadás igazolta az ő elsőségét és utolsóságát. Jézus Krisztus az emberiség megmentője és a világmindenség szuverén Ura. Az örökkévaló Isten örökkévaló Fia az univerzum legfelsőbb hatalma. *William Barclay* ezt így fejtette ki:

„Jézus számára a lehető legnagyobb cím az Alfa és Ómega, a Kezdet és a Vég, mert ez a cím magának Istennek a címe. De talán helyesen hisszük, hogy János nem a technikai, teológiai szókincsében gondolkodott, ahogy az Atya-Fiú kapcsolatáról úgy gondolkodott, ahogy a teológusok próbálják meghatározni. Ez nem a teológia nyelve, hanem az imádság nyelve.”²²

Mivel ez az imádság nyelve, ellentétben a zsidó és az ótestamentumi gon-

Jellegzetes sziklás, kopár tengeri partvidék

dolkodással, az Alfa és Ómega kifejezés Isten örökkévalóságát, hatalmát és tekintélyét, Krisztus preegzisztenciáját, a benne való megváltás reményét és a felettük való szuverén uralmát közvetíti. Már az első keresztyén század végén, mikor János Patmosz szigetén tengődött, a Szentlélek vezetése alatt az evangélista Jézusnak tulajdonította Isten nevét. Jézust Istennel azonosította. A cím maradt: ő az Alfa és az Ómega, a kezdet és a vég.

*Ford. Lukács Dániel
Biblical Illustrator, Spring, 1992.*

Jegyzetek

1. Biblia, Protestáns új fordítás.
2. William Barclay, *Jesus as They Saw Him* (London: SCM Press, 1962), 383. o.

* *James Carter* a Louisiana Baptist Convention, Alexandria, LA., igazgatója, lelkipásztori tagozatának vezetője.

Papp János (Lucfalva)

Júdás levele (1.)

1. Az egyház küzdelme a tévtanítókkal az első évszázad utolsó harmadában

Júdás levelében válik láthatóvá, hogyan küzd a korai egyház a téves hit, a hamis tanítás problémájával. Itt végérvényesen kilépünk az apostoli korból, és átlépünk az egyháztörténelem korszakába. Az Újtestamentum későbbi leveleiben a növekvő veszély tudata dominál, amelynek a fiatal gyülekezetek ki voltak téve. A 2timóteusi levélben, Pál apostol halála előtti utolsó levelében, nyomatékos figyelmeztetést hallunk a tévtanítókról és a gyülekezet növekvő „tisztátalanságáról” általában. Itt, két másik későbbi levélben – Péter apostoltól és Júdástól származnak – ugyanez a figyelmeztető intés hangzik.

Péter első levele azzal a veszéllyel foglalkozik, amely a keresztyén közösséget kívülről, külső ellenségként fenyegette. Péter második levelében és Júdás levelében a saját soraikból jövő veszélyről van szó, éspedig elsősorban a tévtanítás és herezis megjelenésével. Péter és Júdás két rövid levele olyanok voltak, mint a szirénák, amelyek erre a veszélyre figyelmeztettek és ettől a veszélytől óvtak.

A fiatal gyülekezetek számára a nagy veszély – ahogy számunkra, mai keresztyének számára is – abban állt, hogy a közös hit döntő igazságai állandóan támadásnak voltak kitéve, mert azt elferdítették és meghamisították. Ha az egyház élő és erős akar maradni, annak *belülről kiindulva* kell történnie. Ámde a belső erő az „egészséges tanítás” megőrzésétől és az Istennek tetsző életviteltől függ.

Pál apostol korábban óvta Timóteust, hogy a „megromlott értelmű emberek” veszélyét kerülje. De mit értünk „megromlott értelem” alatt (2Tim 3,8)? A görög szó: *nus*, amit itt „értelemmel” fordít, sokkal többet jelent, mint csupán intelligenciát vagy értelmet. A fogalom az ember lelki és morális voltának egészére vonatkozik. Mi a bibliai „nus”-t (értelem) tehát magatartásként, álláspontként, gondolkodásként és életükként jelölhetjük.

Péter ezt írta: „*De lesznek (közöttetek) hamis tanítók, akik veszedelmes eretnekségeket fognak közétek becsempészni, és megtagadják az Urat, aki megváltotta őket, (...) sokan fogják követni kicsapongásaikat, akik miatt káromolni fogják az igazság útját*” (2Pt 2,1–2).

Júdás felszólítja a gyülekezeteket, hogy harcoljanak a hitért: „*Mert belopóztak közétek bizonyos emberek, akik régóta elő vannak jegyezve erre az ítéletre: istentelenek, akik a mi Istenünk kegyelmét kicsapongásra használják, és a mi egyedüli uralkodónkat és Urunkat, Jézus Krisztust megtagadják*” (Júd 4).

Ha figyelemmel olvassuk az idézeteket, akkor észrevesszük, hogy mind a három levél óv a hamis tanítás és a gyülekezeten belüli istentelen élet „kettős veszélyétől”.

A két nagy veszély közül először nézzük a *tévtanítást!* Isten a prófétákra és apostolokra bízta az egészséges tanítás

tartalmát, amit a Szentírásban jegyeztek fel (2Pt 3,2). A 2Péter a Júdás és a 2Timóteus levélben a tévedések és tévtanítások sorát említi. Így Pál korigálja az olvasók téves elképzelését, hogy a hívők feltámadása már végbement. Péter figyelmeztette azokat, akik Jézus visszajövetelében és az utolsó ítélet bizonyosságában kételkedtek (2Pt 3,5–10). Ezekbe a tévedésekbe a keresztyének nem roppanhattak össze. Ámde sem Péter, sem Pál nem kételkedett abban, hogy a döntő herezis, amelyet a gyülekezetnek figyelembe kell venni, a krisztológiát érinti. Az istentelen emberek, akik a közösségbe belopózkodtak, az isteni kegyelemmel visszaéltek, és ezek „tagadják az egyedüli uralkodót és Urunkat, Jézus Krisztust” (Júd 4). Péter hangsúlyozta: „*Mert nem kitalált meséket követve ismertettük meg veletek a mi Urunk Jézus Krisztus hatalmát és megjelenését*” (2Pt 1,10). A heretikusok, akik titkosan terjesztették veszélyes tanításukat, „*megtagadják az Urat, aki megváltotta őket*” (2Pt 2,1).

A legnagyobb veszélyt tehát azok képezték, akik Krisztus uralmát tagadták. Mi azt is megértjük, miért. Az Újtestamentum tanítja, hogy Jézus a hitünk, életünk és reménységünk középpontja. Csak Jézus Krisztushoz ragaszkodásban győzhetjük le a bűnöket, és válunk szabadabbá a kétségtől, félelemtől és a büntől. Minden tanítás, amely Jézus Krisztus elsőbbségét tagadja, vagy őt alacsonyabb fokra helyezi, mint Istent magát, megfosztja őt dicsőségétől és minket is a reménységünktől. Az ilyen hit joggal nevezhető tévelygésnek.

Az egészséges tanításért folyó harc e levélnek ugyan az egyik legfontosabb üggye, de még nagyobb helyértéket foglal el az *erkölcsi romlástól* való óvás. Pál mondta, hogy a gyülekezeti vezetőket a lelki érettségük szerint kell kiválasztani; Péter és Júdás óv az olyan vezetőktől, akiknek az életmódja lelepleződik, hogy tudniillik elidegenedtek Isten útjától.

Egyáltalán van speciális keresztyén életmód? Magától értetődő. Az emberek nekünk sokkal fontosabbak és értékeesebbek, mint a tárgyak. Embertársainkat szeretjük, nem használhatjuk ki őket magunknak, s egyáltalán nem alázhatjuk, gyalázhatjuk őket. Mi az anyagiakat az örök értékhez mérjük; számunkra a láthatatlan fontosabb, mint a látható. Örülünk az élet bőségének, és nem érezzük jól magunkat a bűnben; előnyben részesítjük az önuralmat az ösztönös reakcióval szemben. Isten és emberek iránti szeretetben találjuk meg – mi keresztyének – a beteljesülést, amit semmilyen más életcél sem ajándékozhat nekünk.

Mindaz, ami ettől a keresztyén magatartástól eltérít, veszélyt jelent a gyülekezet számára. Csak ha az életünket az isteni értékekre építjük, maradhatunk meg a szentség útján, amiből a keresztyén közösség elevenségét és erejét meríti.

Mi téríthet el minket ettől az úttól, és mi csalogat bele a megtévesztés világába? Júdás és Péter sokat beszélnek szenvedélyeikről és ösztönös kívánságokról, ámde hamis

lenne e mögött mindig csak a szexualitást feltételezni. Az Újtestamentumban a görög szó, amit „kívánsággal” fordítottak, ἐπιθυμία (*epithymia*) (például Jak 1,14). A klasszikus görögben ez a fogalom morálisan tekintve semleges; egészen egyszerűen „kívánságot, vágyat, sóvárgást” jelent. Ez lehetett mind valami értékes után való vágy, mind egy tilos tárgy utáni sóvárgás.

Amikor egy ember Jézus követőjévé lesz, új életet kap, amelyben a régi kívánságai, gondolatai és döntései átváltoznak. Azok a „kívánságok”, melyek Pál, Péter és Júdás szerint gondot okoznak, csak a régi életünk összezavaró szenvedélyei. Péter ezt nevezi kívánságoknak..., „amelyek tudatlanságok idején voltak bennetek” (1Pt 1,14). Ezeknek a szenvedélyeknek és élvezeteknek már nem szabad odaadni magunkat, vagy nekik „alávetettnék” lenni (Tit 3,3).

Herezis

Az egyház történetében ismételtelen bizonyos tanítókat heretikusként jelöltek, megkínózták és megölték, vagy otthonukból száműzték őket. Így *Kálvin* nem habozott a halálos ítéletet megerősíteni, amit Genfben az első unitárius-ira kiróttak.

Ámde gyakran éppen azok, akiket a többség heretikuskoknak bélyegzett, voltak az igazi hívők! *Husz János* követőit az egyház kegyetlenül elnyomta; a hugenottákat (francia protestánsokat) kegyetlenül üldözték és meggyilkolták. Sok háborút vezettek a hit nevében, vagy legalábbis vallásilag igazolták.

Mindez felveti a fontos kérdést: Mi egyáltalán a herezis, és ki a tévtanító? Hogyan védekezhet a gyülekezet a herezistól? És hogyan kell bánni a heretikussal?

Társadalmunkban irreleváns lehet a kérdés. A toleranciának olyan magas értéke működik, hogy az igazságért vagy az igazságságért való sikraszállás nekünk csaknem idegen lett. Ámde a fiatal keresztyén gyülekezetek igen jól foglaltak állást. Az első keresztyének folyvást nyomatékosan és kétségtelenül hangsúlyozták, hogy Jézus Krisztus az egyetlen út, amely Istenhez vezet.

Nos, a mi társadalmunkban ma már a heretikusokat nem végezhetjük ki, és nem is üldözhetünk senkit, aki más meggyőződést képvisel, mint mi. De abban a helyzetben kell lennünk, hogy egy heretikust mint olyat felismerjük. És tudnunk kell, hogyan reagáljunk a tévtanítóra, hogyha közösségünkbe behatol, és „veszedelmes tanításokat” (2Pt 2,1) terjeszt.

A *Brockhaus lexikon* úgy definiálja a „herezist”, mint olyan „tanítást, amely az egyházi dogmáknak ellentmond”. A római katolikus hagyományban heretikusként tekinthető „minden megkeresztelt, aki egy dogmát vétkezen és konokul tagad vagy kétségbe vonja azt”. Mindkét definícióban a tanítás áll a középpontban, ámde a Szentírásban a szónak sokkal tágabb jelentése van.

A görög fogalom, amelyből a „herezis” jövevényszavunk származik, *hairesis*-nek hangzik, és „szektát, pártot vagy iskolát” jelent (például egy filozófiai iskolát). Az ApCsel 15,5-ben a „farizeusok pártjára” használja, amit Pál a „mi hitünk legszigorúbb irányzatának” jelöl (ApCsel 26,5). A keresztyén hitben a fogalom aztán már csak egy frakcióra vagy csoportra vonatkozott a keresztyén gyülekezetben belül,

vagy az egyházban, amely más tanítási nézetet képviselt, mint a többi hívő (1Kor 11,18–19). Röviden, azokat a keresztyéneket nevezhetjük heretikuskoknak, akik egy tanítást vagy életmódot propagálnak, amely nincs összhangban a keresztyén tanítással, a keresztyén étellel és a keresztyén közösséggel, úgy, ahogy az a Szentírásban le van írva.

Ahogy korábban láttuk, ilyen véleménykülönbségek keletkeztek például a feltámadás tanításáról, vagy Krisztus visszajövele felől. Ámde valójában ezek a „veszedelmes tanítások” alapján akkor válnak igazán veszélyessé, hogyha Krisztus személyét érintik. A tanítás, amelyben Krisztust nem Istenként és mindenható Úrnak ismerik el, az nem lehet „keresztyéni”.

Ámde egy életmód is lehet „heretikus”. Az Isten népe szentségre hivatott el. Hogyha a keresztyéni magatartást és értékeket feladjuk, és teljesen féktelen régi ösztöneinknek és kívánságainknak adjuk magunkat, mi ugyancsak herezisbe esünk, és Krisztus testéből kiszakadunk.

2. A levél szerzője

A levélíró a „*Júdás, Jézus Krisztus szolgálója, Jakabnak pedig testvére*” (1. v.) formulával mutatkozik be. Ez az önmegjelölés csak úgy érthető, hogy Jakab a levél olvasói előtt ismertebb és tekintélyesebb volt, mint a levél írója. Ezért nem gondolhatunk másra, mint Jakabra, az Úr testvére. Az Újszövetség csak egyetlen Jakab és Júdás nevű testvérpárt ismer: az Úr testvéreit (Mt 13,55; Mk 6,3).

Mindkét név az ósatyák történetével adott, Izraelben messze elterjedt, és tisztelettel említették. Mindkét név az őskeresztyéni iratokban és a korai egyházban is többször előfordul. Magában az Újtestamentumban hat Júdás nevű férfiúval találkozunk (vö. ApCsel 5,37; Lk 6,16; Mt 13,55; ApCsel 15,22.27; ApCsel 9,11; Mt 10,4). Jakab és Júdás mellett Jézus testvéreiként nevezi még meg Józsefet és Simont. Ők Jézus életidejében nem álltak az Úr mellett (Mk 3,20.31–35; Jn 7,1–9). Jézus feltámadása után megjelent Jakabnak (1Kor 15,7), aki aztán anyjával és testvéreivel a gyülekezethez csatlakozott, s a gyülekezetben nagy jelentőséget nyert (Gal 1,19; 2,9.12; ApCsel 12,17; 15,13–21; 21,17–26). A Szentírás az Úr testvéreit megkülönbözteti az apostoloktól (1Kor 9,5; ApCsel 1,13 skk.). Jakab a zsidók között nagy tiszteletet élvezett, és az „igaz” jelzővel ruházták fel. Ezért aligha kétséges, hogy a „Júdás levele” úgy akarja láttatni magát, mint akinek szerzője az Úr testvére, vagyis Júdásnak az írása. Júdásról magáról nem sokat tudunk.

Euszebiosz az Egyháztörténetében *Julius Africanus* nyomán tudósít az „Úr gyermekeiről”, akiket így neveztek Jézussal való rokonság alapján: ők elmentek Názáretből és Kocha-ba (Dekapolisz közelében), a terület más helyein szétszóródtak (Hist. Eccl. I. 7,15). *Hegesippus*ra vezeti vissza *Euszebiosz* az Úr testvéreinek, Júdásnak az unokáiról szóló tudósítást, amely egy üldözéssel van összefüggésben, amint az a dávidiakra terjedt ki, s *Domitianus* császár elé vitettek. Bebizonyosodott, hogy vagyontalanok, csak csekély földbirtokuk van, és saját munkájukból élnek. *Domitianus* megvetette őket mint kis embereket, és elbocsátotta őket. Az elbocsátásuk után különböző gyülekezetek előljárói voltak *Traianus* császár idejéig (Kr. u. 98–117). *Euszebiosz* semmilyen adatot nem közöl arról, hol éltek ezek az unokák, és hol

lettek Domitianus elé állítva. Feltételezhető, hogy Galileában, Názáret vidékének közelében volt a lakhelyük. A tudósítások (Hist. Eccl. III. 19.20. 32,5) számunkra kettős jelentőségűek: Júdás ismert ember volt, és voltak utódai, akik a keresztyén-ségben tevékenyen részt vettek. Jakab testvérétől különbözve, ő nem Jeruzsálemben, hanem Galileában tevékenykedett. Esetleg Jakab halála után és a zsidó háború következménye miatt a jeruzsálemi zsidókeresztyének között is növekedett a tekintélye. A szerény önmegjelölés a levél valóságára mutat. Későbbi szerző nem használt volna ennyire kevésbé ismert álnevet, és jobban kiemelte volna az Úrhoz való viszonyát. A 12-es körből való Júdás kézenfekvőbb lenne számára, és bizonyára apostolnak nevezné magát, s nem különböztetné meg magát világosan az apostoloktól. A levelet tehát annak a Júdásnak tulajdonítjuk, aki Jézusnak testvére volt.

3. Júdás levelének sajátossága

Órigenész azt mondja Júdás leveléről: „Júdás ugyan egy rövid, de mennyei kegyelem erőteljes szavaival telített le-velet írt” (Máté kommentár X, 17). Tehát az iratnak sajátos értéket tulajdonít. Az irat levélbevezetővel kezdődik, de köszöntés nélkül egy doxológiával végződik. A címzettek keresztyén állapotuk szerint, és nem lakóhelyük szerint jelöli meg.

A Júdás levél egy röpiratszerű küldő levél, amely a gyülekezetek egy csoportjának szól. Ez nagyon jó görögséggel íródott. Mivel Közel-Kelet – beleértve Palesztina nagy részét – kétnyelvű volt, a jó görög nyelvtílust aligha lehet érvként felhozni egy palesztinai-zsidókeresztyén szerző ellen (*W. Grundmann*). A levél tartalma félreismerhetetlenül zsidókeresztyén vonásokat hordoz, amelyek a stílust is befolyásolják. A levél rövidségével összehasonlítva az ótestamentumi kifejezések, képek és példák tetemesek. A levél szerzője ismételtelen az Ótestamentumra hivatkozik. Beszél Izrael kivonulásáról (5. v.), sok izraelita haláláról a pusztában (5. v.), Sodomáról és Gomoráról (7. v.), Mózes holttestéről (9. v.), Kainról (11. v.), Bálámról (11. v.), Kóréről (11. v.), Énókról (14. v.) és Ádámról (14. v.).

Feltűnő, hogy a levél elég sokszor használja az *apokrif irodalmat*. Ez a nép körében igen kedvelt volt, és nagy tekintélynek örvendett. Az apokrifekkel szemben csak később kezdtek el elutasító magatartást tanúsítani a keresztyén közösségek, amikor megkezdődött az újszövetségi kánonnak, vagyis a sugalmazott és a hit számára normaként szolgáló, valamint az istentiszteleten felolvasásra engedélyezett iratok gyűjteményének a kialakulása. Ebben az időszakban különítették el az apokrifeket mint nem sugalmazott iratokat (*Paula-Angelika Seethaler*).

Júdás előszeretettel van a hármas szám iránt, amelyből nem kevesebb mint 18 számlálható meg a levélben. Az 1. versben például a hívők három ismertetőjegye, a 2. versben három kívánság. A 4. versben három ismertetőjegy azon emberekre vonatkozóan, akik belopódkodtak. Az 5–7. versekben az ítélet három előképét találjuk. A 8. versben három dolog van, amit ezek az álmodozók tesznek, a 11. vers ugyanez. A 16. versben három dolog van, amit tesznek, amelyek közül az első szintén három dologból áll. A 22–23. versben három olyan dolog van, amit a hívőknek tenniük kell. Végül pedig a 25. vers vége: „...öröktől fogva, most és

mindörökké”.

Kedveli az ismétléseket, amelyek az alapvető gondolatokat körbejárják, és új kijelentésben írják le azt, ami inkább a zsidó irodalom sajátja, mint a görög-rómaié. Ez megfigyelhető a hamis tanítók leírásában és a tőlük kiinduló veszélyben, valamint az őket érő beálló ítélet fenyegetésében is. Az ilyen jellegű ismétlések nyomán nem fogalmazódik meg haladó gondolatmenet az írásban. A nyelvezetében hebraizmus található (*W. Grundmann*).

4. A levélírás ideje

Hegesippus Domitianus császár uralkodásának végére (95) helyezi a levél keletkezését (Euszebiosz, Hist. Eccl. II. 20,1). A levél idői meghatározásában nagyon eltérőek a vélemények, s talán célszerű egy köztes álláspontot képviselni. Az igen korai meghatározást *K. Pieper* képviseli. Az ő véleménye szerint a levél azt a zavart akarta megakadályozni, ami Jakab halála után a zsidókeresztyének körében beállott, ami a zsidókeresztyén *Thebutis* által állt elő, akinek hamis tanítása a jeruzsálemi gyülekezetben elterjedt. Pieper ennél Euszebioszra hivatkozik, aki Hist. Eccl. IV 22,4 skk-ben egy szkizmáról beszél, amit Thebutis Jakab követőivel szemben *Symeon* által idézett elő. Hogy Thebutis tanításának hamis tanítás karaktere lett volna, amit Júdás levele feltételez, Jeruzsálem számára kevésbé valószínű, erre Euszebiosznál sincs semmi támpont. Pieper tézise szerint a levél a 60-as évek közepéhez tartozik, de ez aligha elfogadható.

Jeruzsálem utolsó „püspökére”, aki a Júdás nevet viselte (Euszebiosz, Hist. Eccl. IV 5), akarja *A. Adam* a Júdás levelet visszavezetni, ami a levél időmeghatározását röviddel 130 elötte feltételeznél. Ez „Jakab testvére” volt? S akkor milyen Jakabnak kell lennie? Sem a korai meghatározás, sem a késői nem oldja meg a kérdést, amit a levél felvet, hanem inkább komplikálja azt.

Sokan fölfigyeltek arra, hogy a levél nem beszél Jeruzsálem pusztulásáról mint Istennek Izraelre mért büntető ítéletről. Ez a korai időmeghatározás mellett szólhat. Viszont többen az apokrif idézetek okát abban látják, hogy a jamniai rabbigyűlés 90-ben rögzítette az ószövetségi kánon, ugyanis ez okot szolgáltatott a szerzőnek, hogy az apokrif szövegek idézeteivel polemizáljon ezzel a döntéssel. Ha ezt a szempontot is figyelembe vesszük, akkor a keletkezés idejét 85 és 95 közé tehetjük.

5. A levélírás indítéka

Júdás levele egy körlevél, nem egyes gyülekezet felé, hanem a gyülekezeteken belüli csoportok felé irányult. A gyülekezetek, akiknek szól a levél, konkrét veszélyben vannak a behatoló hamis tanítók miatt. Kívülről jöttek a gyülekezetbe, és pneumatikusokként mutatkoztak be; kinyilatkoztatásokra hivatkoztak, ahogy a megjegyzésből kiderül, álmaiknak adták át magukat (8. v.). Az ő pneumatikus látnoki képességüket hangoztatva azt az igényt hangsúlyozták, hogy ők a gyülekezetnek a tökéletes tanítást hozzák, és Krisztus szabadságát megélik, egy szabadságot, amit a levél szerzője kicsapongásként és a test bemocskolásaként jelöl. A hamis tanítók részt vesznek a gyülekezet életében, részesednek a szeretetvendégségben, miközben kicsapongó életet folytatnak,

mindenekelőtt szexuális tekintetben. Ezt nyilvánvalóan tanításukkal indokolják meg, ami a lelki hatalmak és a földöntúli erők titkos tudását magában foglalja, amit túlradó módon adtak elő. Libertinizmusukkal kinyilvánították a megvetésüket a konzervatív keresztyének iránt, és a saját szabadságukat hangsúlyozták. A szerző ítélete szerint az angyaltanításuk a dicsőséges hatalmak káromlása, amely tanítással korlátozzák Jézus Krisztus egyedül való uralmát és megváltó erejét, tagadják Isten ítélő komolyságát és az ő fenségét. Eschatológiájukban az entuziazmus képviselőinek tűnnek, akik a földi valóságot és az idő korlátját átugorva, Jézus Krisztus parúziájának számukra nincs jelentősége. Eme titkos tanításukat pénzért tették közzé, a gyülekezetekben zavart és szakadásokat támasztottak; gögösen úgy jelölték magukat, mint akik magasabb ismerettel rendelkeznek. A gyülekezetben levő vezető képviselő elleni magatartásuk teljes elutasítás és engedetlenség. A szerző a pneumára való hivatkozás jogát kétségbe vonja, oktalan állathoz hasonlítja őket, víztelen fellegekhez, gyümölcstelen fákhöz, vad tengerhullámokhoz, amelyek saját szégyenüket tajtékozzák, bolygócsillagok, ami azt jelenti, hamis benyomást keltenek, nem adják meg, amit igénynek, és nem azok, amiknek látszanak.

A hamis tanítók, akinek magatartása Júdást írásra ösztönözték, egy gnózion nyugvó mozgalom képviselői voltak. Egy mozgalomról van szó, ahogy már Korinthusban Pál idejében felhívták magukra a figyelmet, és később esetleg a Kolosséi levéllel harcol ellenük. Persze különbözve azoktól Júdásnál szó sincs a tanításukkal való vitáról, inkább etikai magatartásukat támadja. A gonosztevőkkel szembeni ítélet fenyegetés jellegével egyidejűleg a velük való vitáról való lemondás ellenére a Júdás-levél súlyos következménnyel járó dokumentum. Az óegyházi herezis-harc hosszú útszakaszán nem a teoretikus vita (harc) áll előtérben, hanem az etikai támadás, amely a határt nem mindig tartja be, amely mögött morális gyalázás áll. A Júdás-levél egy antiheretikus röplap, amely a keresztyén szabadság libertinista visszaélése ellen fordul.

A hamis tanítók fellépése a gyülekezetben zavart okozott, amelybe eljutottak. Követőket találtak, mások bizonytalanok lettek és kétségeskedtek. Júdásnak a gyülekezetet intenie kell a hitért való harcra, és a belopakodó hamis tanítók elhárítására felszólítani, és a tanításuk és életmódjuk miatt a keresztyéni élet veszélyeztetését megakadályozni. A Júdás-levél egy konkrét helyzetbe konkrétan szól bele. A levél rövidsége és tömör utalásai, amelyek sok kérdést megválaszolatlanul hagynak, arra mutatnak, hogy a szerző és az olvasók közötti közös ismeretek és utalások elegendőek a megértéshez.

A levél címzettjei

Az írásmagyarázók egy része úgy véli, hogy a levél címzettjei zsidókeresztyének. A másik része pedig úgy gondolja, hogy pogánykeresztyéneknek szól a levél. Úgy gondolom, igaza van Grundmannak, amikor azt mondja, a címzettek utáni kérdés megoldását nem szabad vagy-vagyra szűkíteni, hanem egy mind-mindben kell keresnünk. Bizonyosak lehetünk abban, hogy a Júdás nevében elküldött írás először zsidókeresztyéneknek szólt, s e gyülekezeteket Galilea tág körében kereshetjük. Ámde ezek a zsidókeresztyének messzemenően olyan gyülekezetekben éltek, amelyeknek

pogány-keresztyén gyülekezetek voltak a szomszédai, vagy velük egyesültek. Ami az egyik gyülekezetben történt, nem volt közömbös a másikban sem. Amit Júdás a nagyegyházban levő zsidókeresztyén tagoknak mond, az útmutatás a pogánykeresztyén társak között is.

Ennyiben Júdás levelét „katolikus” levélnek nevezhetjük. A kifejezés Origenészre megy vissza, aki a Júdás-levél mellett az 1János-levelet, az 1Péter-levelet és Barnabás levelét is „katolikusként” jelöli. *Euszebiosz* beszél először hét katolikus levélről (Egyháztörténet, II. 23,24 skk.; vö. V. 18,5 és VII. 25,7-et is). Katolikus eredetileg azt jelenti, „az egyházban általánosan nem elismert, hanem egyetemességre megjelölt”.

Primer olvasókörként Júdással kapcsolatban Jeruzsálem és Antiókhia közötti zsidókeresztyén tagokból álló gyülekezetek csoportja elfogadható. A mód, ahogyan ótestamentumi és apokaliptikus hagyománydarabokat felhasznál és interpretál, az ismeretet az olvasóknál feltételezi. Egyébként hol ismernék a 6. versben levő 1Móz 6,1 skk. apokaliptikus magyarázatát? Hol tudnának így Mihályról és a Mózes holttestéért való vitáról? Hol prófétai tekintély Hénók? Hol lehetne a Holt-tengerre mint szem előtt lévő példára utalni? Hol lehet rámutatni Dudaelre a maga mondásával, ahogy az történik a 6. versben? Mindez nemcsak feltételezi a tradíció ismeretét, hanem a hely és lokálhagyomány ismertségét is magában foglalja. A gyülekezetek ismerik az apostoli prédikációt. Ámde a tagok azok közé tartoznak, akik valószínűleg már nem hallhatták. Az olvasóknak mely csoportja az, amely Júdást legalább neve után ismeri? Mely olvasóknak jelent Jakab olyan erős tekintélyt, hogy Júdás testvéreinek neve rögtön elismertséget ad az írónak? Ha mindezeket a vonásokat összeadjuk, abból az következik, hogy a Jeruzsálem és Antiókhia közötti gyülekezetek erős zsidókeresztyénséggel eme körlevél címzettjei. Az általános felirat, amely az olvasókat a hitük állapotában jelöli, elegendő a követ számára, kiknek adja át az iratot, mert elég neki a szóbeli adat. A veszélyeztetés pillanatában a hit állapota fontosabb volt, mint a földrajzi megjelölés. Arra emlékezteti az olvasókat (5., 17. v.).

A levél kanonizálása

Júdás levelének sorsa hosszú ideig bizonytalan volt, és csak később lett végérvényesen a kánon részévé. A Muratori kánon tartalmazza a Júdás levelét, és ez azért is érdekes, mert a Zsidókhoz írt levél és Péter 1. levele hiányzik belőle. *Alexandriai Kelemen* utal a 8–17. versekre, és úgy említi Júdást, mint egy katolikus levél szerzőjét. *Tertullianus* Júdás levelét Hénók könyvének tanújaként idézi. Origenész ismerte és használta, de tudta, hogy sokan kérdéses iratnak tekintik. *Euszebiosz* is hasonlóan vélekedett. A kanonikus tekintély elsősorban azért ingott meg, mert apokrif iratokat idéz. 400 után azonban szilárdan a kánonhoz tartozónak tekintik az egész egyházban, csak a szír Pesittóban és a szír egyház kánonjában nem szerepel (*Pröhle Károly*).

(Folytatása következik)

BIBLIAI TÁJAK — EMBEREK

*James Travis**

A többi nép, vagyis Izrael szomszédai

„A többiek is csinálják” – halljuk gyakran a gyerekektől, akik olyasvalamire szeretnének engedélyt kapni, amiről tudják, hogy nem kéne tenniük. Ugyanez a mondat szolgált alapjául az ősi Izrael igényének, hogy hadd legyen királyuk, „mint minden népnél szokás”. Mikor Izrael vénei megkérték Sámuelet, hogy válasszon királyt, nem tudhatjuk biztosan, hogy mely népek, és hogy a királyságnak mely szempontjai járhattak a fejükben.

Mégis feltételezhetjük, hogy a királyságnak azon elemeire gondoltak, amelyeket azoknál a népeknél láttak, melyekkel ők és atyáik előzőleg kapcsolatban álltak. Továbbá azt is feltételezhetjük, hogy a királyság Saul, Dávid és Salamon uralma alatt megnyilatkozó vonásai ugyanazokat a szempontokat tükrözik, amelyeket a nép kérése is tartalmazott. Ez a feltételezés azon alapul, hogy a nép nem utasította el a királyok tetteit.

A vágy, hogy olyanok legyenek, „mint minden nép” azáltal, hogy királyt választanak, egy komoly és sarkalatos változást hozott Izrael népének életében.¹ Korábban a népet a bírák igazgatták, vezetett emberek, akiket Isten felelősségben nevelt aziránt, hogy lelki tartalmú változást vigyenek végbe a szívekben. Az emberi királysággal együtt bevezetésre került az öröklés törvénye is, azaz hogy a jövőbeli uralkodók a király leszármazottai közül kerülnek majd ki. A király nem rendelkezik automatikusan azokkal a morális és szellemi adottsá-

gokkal, amelyekkel Isten népének vezetőjeként rendelkeznie kellene. Tehát az izraeliták nem akartak Istenre várni, hogy kijelöljön egy utódot, sem hozzá fordulni és rábízni, hogy vezetőt küldjön. Így ők választhatták ki az új vezetőt a primogenitúra, a politikai képességek, a testi kiválóság vagy bármilyen más emberi tulajdonság alapján. Egyszerűen fogalmazva, a héberek maguk akarták kijelölni a vezetőiket ahelyett, hogy hagyták volna, hogy ezt Isten tegye meg.

Amorita harcosok.

Az amoriták a héberek ősi ellenségei voltak

Egyiptomban a Saul királyságát megelőző időszakban. Izraeltól északra I. Tiglat-Pilleszer nemzetközi jelentőségű hatalommá tette és a történelem arcvonalaiba juttatta Asszíriát. Ezek a példák pedig mind ott feküdtek az izraelita vének szeme előtt.

Az erős, központi kormányzat szükségessége mellett az izraeliták úgy érezhették, hogy már csak a királyok uralta környező államokkal való ősi kötődés miatt is szükségük van egy királyra. Két szomszédos népet távoli faji kötelékek kötöttek össze Izraellel. Az arámiak, akiket a Biblia síriaiaknak nevez, sémi népcsoport voltak, Sémről (1Móz 10,21–31) és Náhortól (1Móz 22,20–23) származtak. Úgyisint az edomiták is, bár Izrael ádáz ellenségei voltak, a sémiak családjába tartoztak, és közvetlenül kapcsolódnak az izraelitákhoz, felmenőjük, Ézsau, Jákób bátyja révén. Mind a síriaiakat, mind az edomitákat király vezette. Az edomiták tulajdonképpen éppen aranykorukat élték a Kr. e. XII–X. században.²

Ez alapján pedig így érvelhettek: ha ennek a két népnek, mely rokonunk mind etnikai szájakat, mind kultúrájukat illetően, király áll az élén, miért ne lehetne nekünk is királyunk? Az izraeliták messzire sodródtak Gedeon álláspontjától, aki visszautasította a nép által felkínált királyságot³, ezt mondván: „*Én nem uralkodom felettetek, sem az én fiam nem fog uralkodni rajtatok. Az Úr uralkodik ti*

A vének számára egy sürgős probléma tette vonzóvá a királyválasztást. A bírák idején Izrael laza törzsszövetségként működött, erős központi kormányzat nélkül. A nép folyamatosan ki volt téve a határ menti rablótámadásoknak a környező háborúskodó népek miatt. A vezetők úgy érezték, egy király megszilárdíthatná a nép katonai erejét, és ezzel biztonságosabbá tehetné az országot (1Sám 8,20).

Minden, izraeliták által ismert hatalom egyéni vezető által uralt kormányzattal rendelkezett. A moábitáknak, ammonitáknak és a midianitáknak mind voltak királyaik; a kánaánitákat és a filiszteusokat pedig erős városállamok uralkodói kormányozták. Egyiptomot, a késő bronzkorban a Közel-Kelet legjelentősebb hatalmát (kb. Kr. e. 1550–1200) irányító dinasztiák egészen Kr. e. 3100-ig vezethetőek vissza. Ramszesz a XX. dinasztia tizenegyedik sarjaként uralkodott

A síriaiak sémi nép voltak és a héberek rokonai, a két nép mégis gyakran került összetűzésbe. Érdekeik csak akkor közeledtek, ha közös ellenség fenyegetett

felettetek” (Bír 8,22–23).

A királyság egyik oldala, amit az izraeliták más népek életében megfigyeltek, a nemzeti büszkeség hadi sikerek utáni

Az asszírok a Kr. e. X. századtól Kr. e. 612-ig fenyegették a hébereket. Ez a dombormű azt ábrázolja, ahogy Szénakhéríb kirabolja Lákist, Júda erődjét

fitogatása. Ezt a cselekedetet Saul életében is látták és nyilvánvalóan helyeselték is. A patriotizmus e a szomorú megnyilvánulásának legjellemzőbb példája abban a történetben található, ahol Saul legyőzi Agágot. Saul elmékművet állított, hogy megünnepelje vitézségét (1Sám 15,12).

A történetnek két vonása emelkedik ki, a fogságba ejtett

emberi lények lealacsonyítása, és az emberi eredmények emlékünnepe. Mindezen cselekedetek az emberi büszkeség kifejezői, és nem Isten akaratából származtak. Az emlékmű építését nem Isten parancsolta, és az izraeli kultúrának sem volt része. Az egész ügy más forrásból táplálkozott: a népekből.

Vizsgáljuk elsőként a zsákmány és a hadifoglyok feletti szemlélet! Ezt a gyakorlatot a pogány kultúrából emelték át. Saul diadalmenete keresztülment Júda földjén, Kármeltől délre egészen Gilgálig több mint 50 mérföld hosszan. Ez a menet lehetőséget adott Saulnak arra, hogy bemutassa a zsákmányolt jószág legjobbját, és hogy megalázza Agágot azzal, hogy meztírláb, ruhátlanul meneteltette az izraeliták előtt városról városra.

A legyőzött ellenféllel szemben tanúsított ilyesfajta, megalázó bánásmód egy ábráját Megiddóban fedezték

fel. Megiddó egy Közép-Palesztinában fekvő város volt, stratégiai fontossága az Esdraelon-síksággal való összeköttetésében rejlett, mely Izrael legtermékenyebb mezőgazdasági területe. A városról kiemelten ír a Bírak könyve, és a Salamon által kijelölt igazgatási területek egyikének élén állt (1Kir 4,7–8a.12). Egy Megiddóban talált, körülbelül Kr. e. 1200-ból

I. Tiglat-Pilleszer

A „kánaánita” név több törzset ír le, akik kezdettől fogva fenyegették a hébereket. Ahelyett, hogy kitalították volna a kánaánitákat az ígéret földjéről, ahogy Isten parancsolta, az izraeliták sok tekintetben felvették az őslakók szokásait

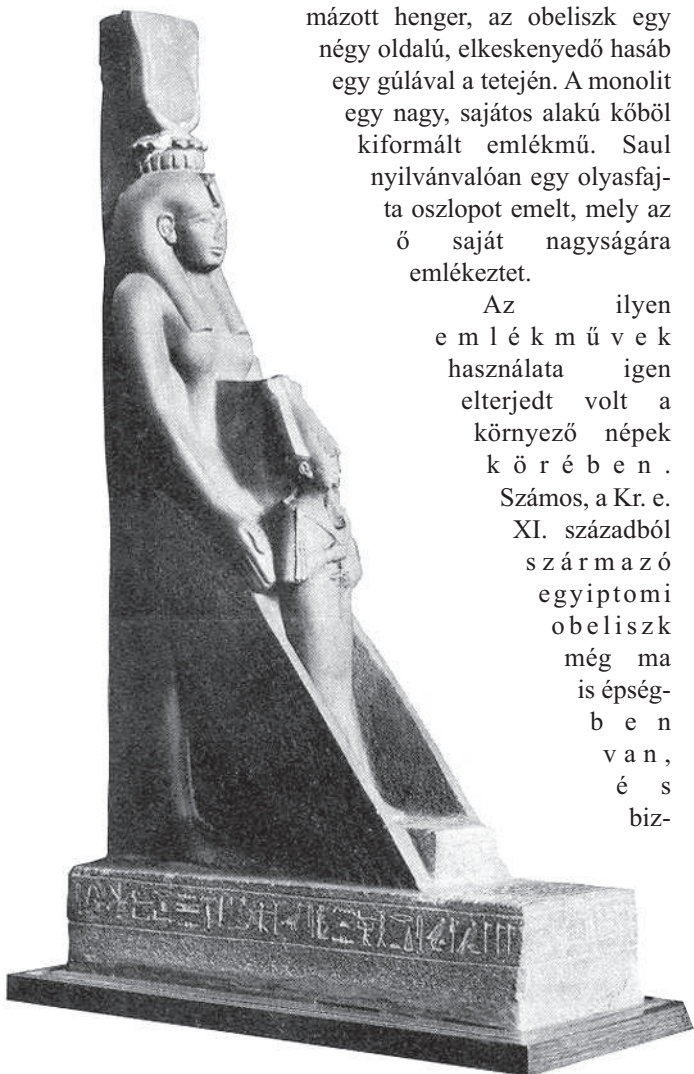
származó elefántcsont véset a kánaánita királyt ábrázolja, amint egy kerub-trónon ül.⁴ Előtte a királyné, egy lírán játszó zenész és ruhátlan, hátrakötött kezű foglyok állnak. Foglyoknak ez a fajta bemutatása jól ismert volt a pogányok között, és Izraelben is elfogadták mint törvényes és megkívánt gyakorlatot.

Saul második tettét az 1Sám 15,12 ekképp említi: „és imé emlékoszlopot állított magának”. Saul az akkori kor népeinek gyakorlatát követte azzal, hogy állandó, történelmi jelet állított az Agág fölött aratott győzelem emlékére. Uralkodásának egy kimagasló teljesítményét követően a király oszlopot emelt, amelybe belevésette nevét és a győzelméről szóló beszámolót. Ezenkívül az egyetlen bibliai utalás az emberi eredményekhez szóló emlékműről a 2Sám 18,18-ban található, ahol Absolon „emelt magának emlékos-

zlopot... és az Absolon oszlopának hívatatik”. Ugyanezt a szót találjuk a már említett 1Sám 15,12-ben.

Nincsenek adataink Saul emlékművének részleteiről, így azt sem tudjuk, hogy oszlop, obeliszk vagy esetleg monolit volt-e. Az oszlop egy kerekre formázott henger, az obeliszk egy négy oldalú, elkeskenyedő hasáb egy gúlóval a tetején. A monolit egy nagy, sajátos alakú kőből kiformált emlékmű. Saul nyilvánvalóan egy olyasfajta oszlopot emelt, mely az ő saját nagyságára emlékeztet.

Az ilyen emlékművek használata igen elterjedt volt a környező népek körében. Számos, a Kr. e. XI. századból származó egyiptomi obeliszk még ma is épségben van, és biz-

Ugyan a kánaániták rossz hatással voltak Izraelre, Egyiptom is hozzájárult az örökségükhöz. A gonosz a két egyiptomi istenség, Ízisz és Ozirisz imádatának maradványaként szivárgott be a vallásba

tosak lehetünk benne, hogy néhányat az izraeliták is láttak közülük.

Hasonlóképpen még ma is megtekinthetők a Közel-Keleten a különböző kánaánita és szíriai emlékművek maradványai. Saul emlékműve úgy tűnik, hogy elpusztult, ahogy sok más hasonló emlékmű is. Azonban egy asszír kőtömb, Salmanesszár fekete kőve máig fennmaradt. A sémi királyok gyakorlatának egy másik példája a (moábi kőként is ismert) Mésa-sztélé, amely a moábita király Izrael fölött aratott győzelmének emlékét őrzi.⁵

Emellett a vének királyra való igénye valószínűleg magában foglalja a választékos palotával és a királyi udvarral járó látványosság és pompa iránti vágyat is. Az uralkodói pompának számos példáját találjuk az Izraellel kapcsolatban álló népek királyi körében, és a vezetők a saját országuknak is ugyanezt a külsődleges pompázatot akarták biztosítani. Nem tartott soká a népnek, hogy a királyuk is kivegye részét a fel-

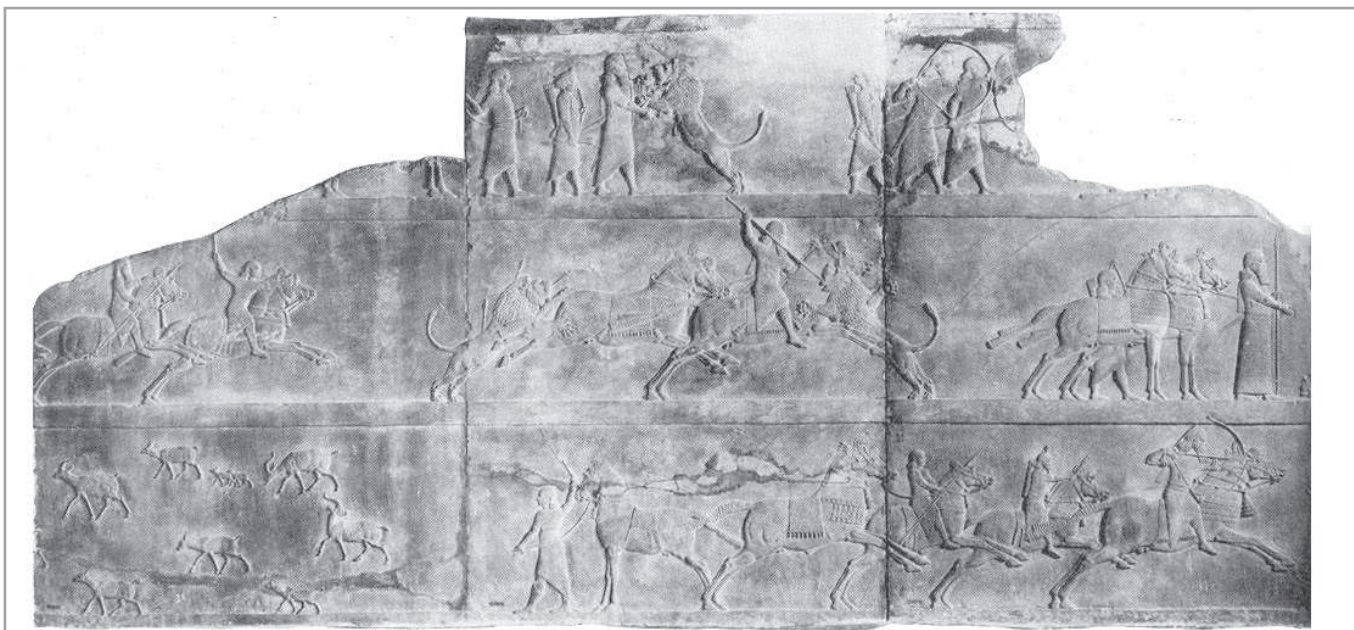
A Földközi-tenger keleti partvidékének veszedelme: egy filiszteus harcos

hajtásból. Salamon templomot és palotát épített, és mindkettő költséges látványossággá vált a nép büszkeségére. Bár a templom belsejét az Isten által adott utasítások szerint mintázták és rendezték be, a régészeti felfedezések arra utalnak, hogy Salamon temploma jellegzetes föníciai tervrajz alapján épült.⁶

Ilyen formájú lehetett Salamon temploma

Vegyük észre, hogy bár Isten nem adott utasítást a palota építésére, Salamon mégis egy főszeget készített, mely tizenhárom évnyi munkát emésztett fel! Egyik jellegzetessége, ami különösen érdekes e tanulmány szempontjából, a trón. Salamon ítélőszéke igen drága darab volt, melyet elefántcsontból készítettek el, és arannyal vonták be. Összesen

Agresszív természetük ellenére az asszírok nagyszerű kézművesek voltak. A hadviselésben gyakorlott stratégiai fejlesztéseiket előszeretettel másolták a kortársaik. Egy ninivei falon található részletes domborművük rálátást nyújt a művészetükre. Ezek a jelenetek Assúr-bán-apli királyt ábrázolják egy királyi oroszlánvadászaton

tizenkét aranyoroszlánt helyeztetett egyenként az emelvényen álló székéhez vezető hat lépcsőfok két-két oldalára (1Kir 10,18–20). Egy ilyen trón példája látható egy Megiddóban talált feliraton.

A hébereknek egy másik korai ellenségei voltak a moábiták, akiket ironikus, hogy éppen az a Dávid igazott le, aki maga is az ő távoli leszármazottjuk volt. Ez a moábita szentély, benne Astarte istennő figurájával, Kr. e. 800-ból származik. A moábiták istenek és istennők egész panteonját imádták, akikről úgy hitték, hogy a természetet és az emberi kapcsolatokat irányítják

A palotában fogadta Salamon a hivatalos vendégeket, és nagylelkű, költséges szórakozást biztosított számukra. Az 1Kir 4,22–28 tartalmaz egy listát, ami felsorolja, hogy milyen étkeket szolgáltak fel Salamon hivatalnokainak, nagyköveteinek és a szomszéd népektől jött vendégeinek. Vegyük észre, milyen hatással volt Salamon pompája Sába király-nőjére (1Kir 10,1–5)! Bár Izrael népe talán panaszkodott az államügyek költségei miatt, titokban büszkék lehettek, hogy a nagyság és a pompázat olyanná – sőt egy kicsivel még jobbá is – tette őket, mint a „többi népek”. Szomorú, hogy Isten népe, aki arra lett kiválasztva, hogy különbözzön a többiektől, és így Istenhez vezethesse a népeket, éppen ezen nemzetek legvisszataszítóbb szokásait kívánta meg. Napjainkban is tartsuk észben Pál utasítását a Róm 12,2-ben: „ne szabjátok magatokat e világhoz...”!

* James Travis a Blue Mountain College ószövetségprofesszora, Blue Mountain, MS.

Jegyzetek

1. F. F. Bruce, *Israel and the Nations: From the Exodus to the Fall of the Second Temple* (Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1963), 24.
2. D. C. Baramki, „Edomites,” in *Wycliffe Bible Encyclopedia*, 2 vols. (Chicago: Moody Press, 1975), 1:492.
3. From *The American Standard Version*. Copyright 1901 by Thomas Nelson and Sons; copyright 1929 by International Council of Religious Education. Used by permission.
4. G. Ernest Wright, *Biblical Archaeology* (Philadelphia: Westminster Press, 1962), 74.
5. Avraham Negev, ed., *Archaeological Encyclopedia of the Holy Land*, rev. ed. (Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1986), 183, 263.
6. Wright, 141.

*Ford.: Lukács Dániel
Biblical Illustrator, Summer, 1990*

Kevin Hall*

Mit látott Nehémiás?

Nehémiás megérkezése Jeruzsálembé új korszakot nyitott az ókori város történetében. A babiloni fogság ideje alatt kialakult nyomorúságos állapotok ellenére Isten hűséges embere nem adta fel a reményt a város biztonságának és jólétének helyreállítására (Neh 1,2–11). Mióta „*Jeruzsálem pusztán hevert és kapui tűzben égtek meg*”, azóta arra vágyott Nehémiás, hogy tehessen valamit szeretett városáért (2,3–5). Vajon milyen állapotok készítették a Júdabelieket arra, hogy eljuttassák Nehémiáshoz a város nyomorúságának hírért?

A szerény kezdetektől

Más ókori városokhoz hasonlóan Jeruzsálem fejlődését is a földrajzi, domborzati és történelmi tényezők határozták meg. A várost két észak–keleti irányú hegyerinc között, a terület középpontján elhelyezkedő hegyes-völgyes vidéken alapították, mely a három meredek völgyszakasszal tagolt hegyoldalnak köszönhetően jól védhető volt az ellenséges támadásokkal szemben. Jeruzsálemet talán éppen stratégiai előnye miatt találta egykor vonzó fővárosnak Dávid. A keleti hegyvonulat délkeleti lankáinál csörgedező Gihon patak biztosította az eredetileg ide települt óváros vízellátását. A hegyekkel határolt fennsíkon elhelyezkedő Jeruzsálemnek igen kevés kereskedelmi kapcsolata volt a környező, gazdaságilag fejlett partvidékkel. Így, mielőtt Dávid fővárossá tette Jeruzsálemet, a város igen csekély, nagyjából ezerfős népességgel rendelkezett, kb. 12 hektárnyi területen.¹

Azonban Dávid intézkedései nyomán Jeruzsálemben sok minden megváltozott. A

főváros életén nyomokat hagytak a „dávidi birodalomnak” mind a győzelmei, mind a kudarcai. A dávidi és salamoni korszakban (Kr. e. 1000–922) a birodalom vallási, politikai és adminisztratív központjaként Jeruzsálemben pompás királyi palota és előkelő templom épült, a város lakott területe pedig 2,5-szeresére nőtt, melyet fallal vettek körül. Évszázadokkal később, Ezékiás király (Kr. e. 715–687) reformjai idején a város területe kb. 150 hektárra nőtt, amikor kiépítették a nyugati városrészt egy nagyszerű vízellátó csatorna segítségével, melyet a híres Siloám tavába vezettek bele. Jeruzsálem népessége ekkorra megközelítette a huszonötezer főt. Noha Ezékiás tehetségének és Istenbe vetett hitének köszönhetően szépen fejlődött a város, nagyjából száz évvel később, Kr. e. 586-ban a babilóniai sereg romboló munkája nyomán jelentős károkat szenvedett.²

A babiloni fogság idején

A babiloni seregek rombolása után, a száműzetés éve alatt az elhanyagoltság miatt romlott tovább a város állapota.

Kőoszlop az ókori perzsa fővárosból (Pasargadae) Nagy Círusz uralkodása idején, melyen óperzsa felirat olvasható, miszerint Círusz felhatalmazza a babiloni foglyokat a hazatérésre

A Templom-hegy kb. 480 méter hosszúságú nyugati fala az alapokkal és négy templomkapuval

Ezért volt szükség Nehémiás küldetésére. A régészeti és a bibliai beszámolók szerint a babiloniak mintegy 18 hónapig tartó katonai ostroma teljesen megsemmisítette a várost.³

Ennek bizonyítékait az 1980-as évek egyik legnagyobb jeruzsálemi feltárása során találták meg.

A sötét hamu vastagon lerakódott rétegei a város teljes leégését mutatják. A mindenhol szétszórt bronz és vas nyílhegyek, valamint az összeroskadt épületszerkezetek mutatják a rombolás fokát.⁴ A város javainak feldúlása, a férfiak megkínzása, a nők meggyalázása és a lakosság nagy részének

A Garizim-hegyi templom romjai felülnézetből. A Kr. e. 128-ban lerombolt samaritánus templomot Szanballát családja építtette, akik igyekeztek Nehémiást Jeruzsálem újjáépítésében megakadályozni

elhurcolása megszüntette a Babilon elleni lázadás lehetőségét. A Sion hegye, Jeruzsálem sorsának és dicsőségének szimbóluma sakálók lakhelyévé vált (JSir 5,18).

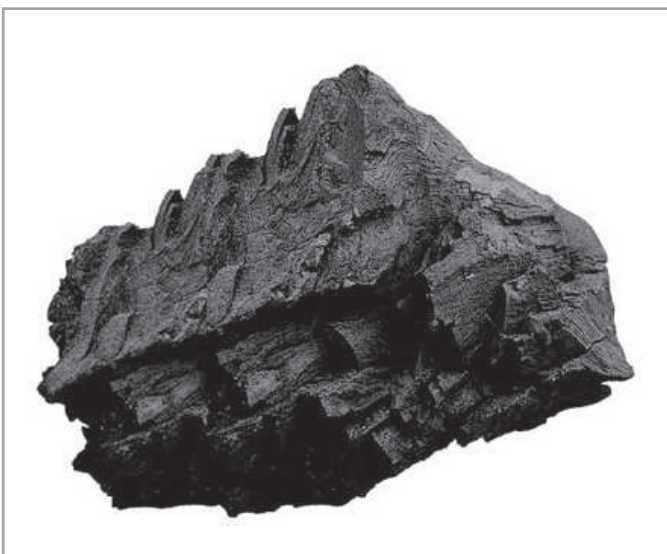
Jeruzsálem teljes lerombolása után jó 50 évvel, amikor Kr. e. 539-ben Círus leigázta Babilóniát, engedélyezte a hadifoglyok hazatérését. Így Kr. e. 538-ban (majdnem száz évvel Nehémiás érkezése előtt) a hazatérő zsidók lerakták a jeruzsálemi templom új alapjait. Ezt követően Kr. e. 520-ban a hazatérők második csoportja Zerubbábel vezetésével, valamint Haggeus és Zakariás próféták üzenetének hatására hozzákezdett az új templom felépítéséhez, amit Kr. e. 515-ben avattak fel. Miközben Júda formális kiskirálysággá vált a hatalmas Perzsa Birodalom területén, Jeruzsálem státusa az újjáépített templommal korántsem volt provinciális. Éppen ezért, a zsidók ellenségei, akik perzsa fennhatóság alatt szerették volna látni Jeruzsálemet, minden erejüket latba vetették, hogy a templom ne épüljön fel (lásd Ezsd 4). Igaz, amikor Nehémiás Kr. e. 445-ben megérkezett Jeruzsálembe, a templomépités már jó 70 éve befejeződött. Viszont a többi épület olyan rossz állapotban volt, hogy Nehémiás-nak gyakorlatilag egy egész várost kellett újraépítenie.

Az elpusztult város

A régészeti beszámolók szerint Jeruzsálem területe Nehémiás idejében az ezékiási 150 hektárról visszaszorult 30 hektárryra (a dávidi és salomoni

A Gihon patak a Kidron-völgyben. Ezékiás király alagutat építtetett a Siloám tavához, hogy Jeruzsálem vízellátását biztosítsa. Ez a fejlesztés a keleti területeket is érintette

Jeruzsálem lerontott falából származó, megmunkált kődarab, amit Nehémiás láthatott, amikor Perzsiából hazatért Júdea kormányzójaként Kr. e. 445-ben

idők méretére), a lakossága pedig kb. 4500 főből állt. Az összehasonlítás kedvéért jegyezzük meg, hogy Jézus idejében a város kb. 230 hektáron terült el, kb. negyvenezer fő népességgel.⁵ Azért mondta Nehémiás, hogy „*atyáim városa elhagyott*” (Neh 2,3), mivel a kis létszámú lakosság a keleti városrészen, a Templom-hegytől délre koncentrált, eközben a nyugati rész, a Sion hegye teljesen lakatlan maradt, de a keleti terület falai is megerősítetlenül álltak.

Amikor Nehémiás a városhoz ért, a felettébb siralmas állapotok miatt földbe gyökerezhetett a lába, a szívét pedig szomorúság tölthette el, és így szólhatott magában: „*Jaj! de árván ül a nagy népű város! Sionnak útjai gyászolnak*” (JSir 1,1–5). Tudunk a leégett kapukról és a leomlott falakról. De volt ott valaki, aki áruval kereskedett volna? Játszottak gyerekek az utcákon? Nehémiás vajon jól épített otthonokat láthatott, vagy inkább csak kunyhókat és rozoga viskókat?

Nehémiás vizsgálódásai a városban csak azt bizonyították, amit Perzsiában a hírnököktől hallott. Jeruzsálem „*elhagyott*” (Neh 2,17, más fordítás szerint: „*pusztán hever*”, vö. 2,3), a héber *chareb* szó egyébként gyakori az Ótestamentumban, és többféle tartalmat hordozhat. Valószínű

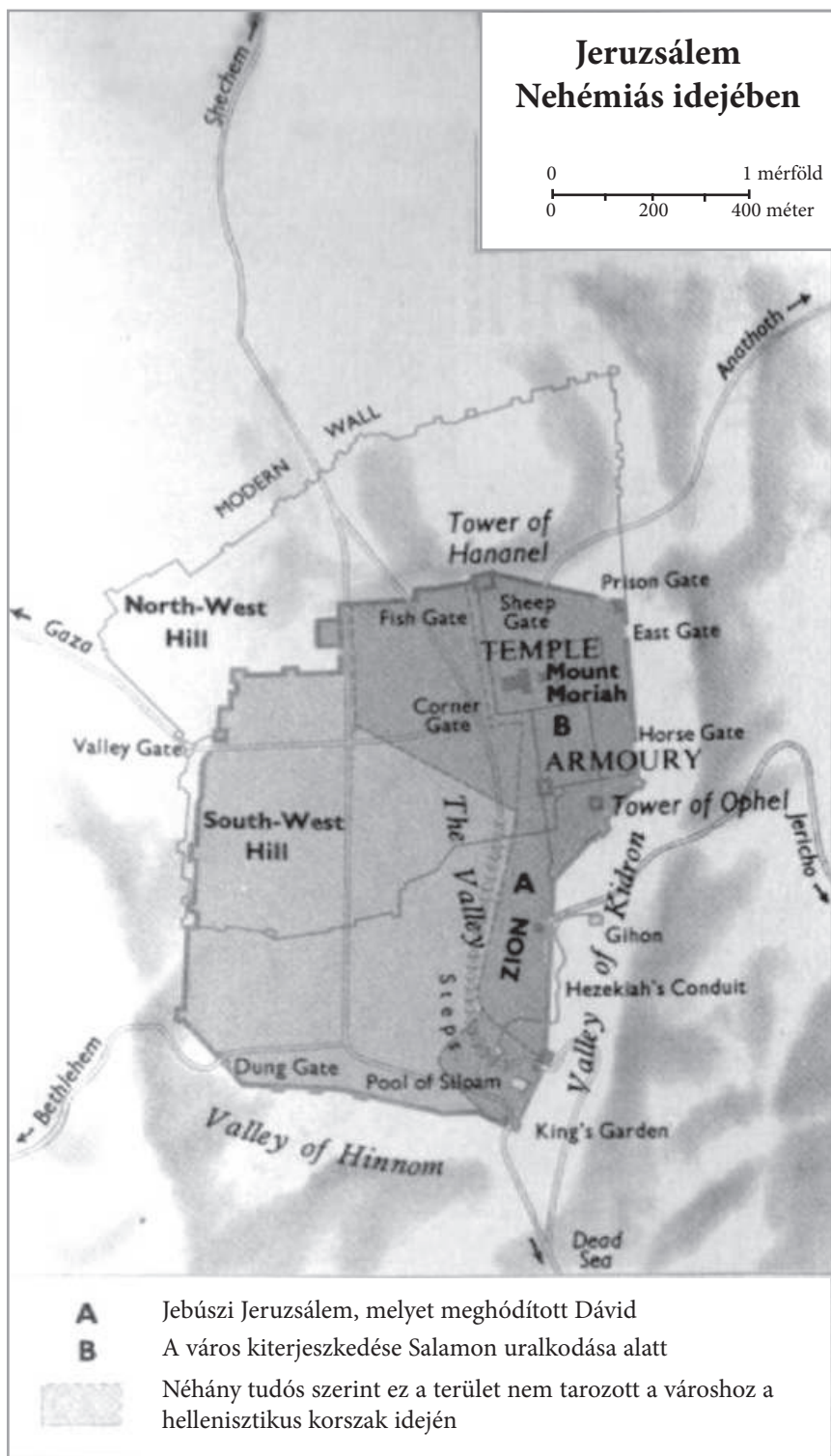
A falak újjáépítésének története (elképzelésen alapuló ábrázolás)

azonban, hogy Nehémiás szóhasználata nem elvadult pusztaságra utal, hanem inkább meddő, elhagyott vidékre, a régmúlt dicsőségének romjaival, ahol nem számottevő az emberek vagy más élőlények jelenléte. Ez a jelentés-tartalom összhangban van a régészeti leletekkel, és megerősíti, hogy amit Nehémiás látott, az nem más, mint a város élettelen szerkezeti váza, azaz a „megszáradt csontjai”.

Mi történt a hazatért csoportok otthonaival (Hag 1,4)? Miért mondja Nehémiás a 7,4-ben, hogy „nem épültek fel a házak”? A javító munkálatok elsősorban a dolgozók otthonainak a szomszédságában történtek (például Neh 3,10.21). Nehémiás valami mást érthetett ezalatt. Nem épült fel elég ház ahhoz, hogy nagyobb népessége legyen a városnak, melynek jövőbeli jólétéhez és biztonságához emberekre lenne szüksége.⁶ Ez lehetett Nehémiás aggodalmának az oka. A júdeai és a környező ókori városokról készített tanulmányok szerint minél fejlettebb gazdaságpolitikával rendelkezett egy város, annál homogénebb szerkezetűek voltak az épületeik, a lakóházak kivitelezése pedig egyre inkább a praktikus használatot szolgálta. Eközben a szegényebb és jelentéktelenebb városokban – amilyenné Jeruzsálem is lett a száműzetés évei alatt – olyan „szükséglakások” épültek, melyek minden tudatosságot nélkülöztek.⁷ Sőt, a régészek

Perzsa lovat és lovasát ábrázoló finom művű szobrocska Nehémiás korából

Jeruzsálem feltételezett elhelyezkedése Nehémiás idejében

következtetései szerint a száműzetés előtt épült házak közül mind elpusztultak, melyek a lerombolt délkeleti védfal közelében álltak. Az ásatások bizonyítják, hogy a falakról leomlott kőtörmelék volt az, ami a házak között vezető utakat elzárta, amit Nehémiás tapasztalt éjszakai vizsgálódásai során (2,14). Így a zsidóknak a délkeleti lejtőnél haladó régi városfal helyett a hegyvidéken kellett újat építeniük, ami tovább szűkítette a városhatárokat.⁸ Nehémiás „lakóhelyeket” talált Jeruzsálemben, nem pedig gondosan felépített házakat. A házak rendezetlensége és a megrongálódott falak együttesen szolgáltatták a város „körtüneteit”.

Nehémiás panasza a városkapuk miatt annak kifejezése, hogy a város általános állapotát igen aggasztónak találta. A városfalhoz és a városkapukhoz hozzáépített helyiségeknek kiemelkedő közösségi szerepük volt: a városlakók szinte minden lényeges kereskedelmi, közigazgatási vagy szociális ügyletet a város kapui körül bonyolítottak (lásd 5Móz 21,19; Józs 20,4; Ruth 4,1; 1Kir 22,10; Neh 8,1–3; 13,15–22; Péld 31,23). A jelenlegi régészeti bizonyítékok alapján nincsenek pontos ismereteink az összes Nehémiás könyve által felsorolt városkapuról, de a felsorolás érzékelteti jelentőségüket. A megrongálódott és elhanyagolt városkapuk olyan várost szimbolizálnak, melynek életjelei igencsak gyengék. Nehémiás gyakorlatilag a város „pulzusát” vizsgálta szemlélődései során.

A dicső reménység

Mit látott Nehémiás, amikor megérkezett Jeruzsálembé? Egy történelmi várost, a korábbi dicsfényei nélkül. Az ott lakókra jobban illett a „savargók” megjelölés, mint a „lakosok” kifejezés. Összefoglalásként azt mondhatjuk, hogy Nehémiás a lerombolt és kifosztott városra Isten szeretetével és kegyelmességével tekintett, nem vetette meg a „kicsiny kezdetet” (Zak 4,10; vö. Hag 2,3–4). Tudta, hogy Isten terveit semmi sem akadályozhatja meg, így Nehémiás hitének szemei a romok és a szemét között is meglátták egy szebb jövő építésének lehetőségeit.

Jegyzetek

- 1 Philip J. King, „Jerusalem” in Anchor Bible Dictionary (New York: Doubleday, 1992), 751–753. o.
- 2 Thomas Brisco, Holman Bible Atlas (Nashville: Holman & Broadman Publishers, 1998), 145–146; lásd még King, 756–757. o.
- 3 2Kir 25,1–21; 2Krón 36,17–21; lásd még Brisco, 156. o.
- 4 King, 757. o.
- 5 Hozzávetőleges becslések szerint.
- 6 Mervin Breneman, Ezra, Nehemiah, Esther, The New American Commentary, 10. kötet (Nashville: Broadman & Holman Publishers, 1993), 219. o.
- 7 Ze'ev Herzog, „Cities in the Levant” in Anchor Bible Dictionary, 1038. o.
- 8 King, 757. o.

* Kevin Hall vallástudományi professzor az Oklahomai Baptista Egyetemen Shawnee-ben.

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Mind gyakrabban lepem meg a környezetemet, különösen az ifjabbakat, ha ilyen szavakat mondogatok bizonyos eseményekre emlékezve, hogy nem is volt az annyira régen, legfeljebb tíz, tizenkét éve. Ennyi idő az életük fele. Hogyne lenne ez már éppen elég régen? Én viszont „már több tízest váltottam fel” – ismétlgetem a nálam is idősebb néhai nemzedék szavait –, ennyi az életem heted-, immár nyolcad-része. Nem is érezhetem olyan nagyon soknak. Az idő relatív, az egyéntől függő. A kisgyermeknek már talán a múlt hónap is sok lehet. Istennek ezer év és egy nap pedig mindegy. Az idő nem része az örökkévalóságnak.

A naptári fordulónál egy kis darab törik le, és a múltba kerül át, a fokozatosan süllyedő, homályosuló tudatba. Eddig azt mondtuk, így van; de fordul a naptár egy lapja, egy újra lapozunk át, és elmondjuk: „Így volt”. – Hogy volt? – kiáltották valamikor a cirkuszi porond körül a nézők. Hogy volt? – Jobb nem is emlékezni rá! Csak előre mindig: Hogy lesz? De hát, nem ezt mondtuk tavaly is? Akkor is le akartuk a múltat zárni, a feledés tengerébe akartuk hajítani, arcát az emlékezetünkéből kitörölni. Összegyűrtük a régi címlistát, széttéptük a feleslegessé vált fényképet, váltottunk, reformáltunk, hitegettünk, reméltünk, csalódtunk. Már akkor kinevet-

tük önmagunkat, mert tudtuk, hogy tulajdonképpen semmi nem változik, irreálisak a reményeink.

A homokórán, középen, a szoros csatorna átenged egy kicsiny homokszemet, a pillanat leperdül vele, és amikor már ezer, százezer, talán millió társához jut a múltat jelképező alsóbb körtebe, rádöbbenünk, hogy ezt a kis szerkezetet hiába fordítjuk meg, nincs hatalom, ami visszahozná, ami elmúlt. „A múlt vissza nem hozható” – írták a kalendáriumra régebbi eleink. Igazuk volt. Bánatos letargiával gyakran mondjuk: „Ha még egyszer újramezhetnénk...”

Első személyre váltva leírom bizonyágtételemet: hálás lennék nagyon, és mindent vállalnék, ha újramezhetném. A terheket, csalódásokat, fájdalmakat, rettenéseket és aggodalmakat – most annyi év után – megszépíti Péter apostol szava: „Az Úr előtt egy nap annyi, mint ezer esztendő, és ezer esztendő annyi, mint egy nap” (2Pt 3,8).

A relatív idő fölött áll időtlen idők óta az Úr. Soha nem kerül önmagával ellentétbe. Isten örökké változatlan, de tőlem változást vár. Nekem változnom kell, hogy megújuljak. Nem a naptár változik, Isten sem, de boldog igazán csak akkor lehetek az új esztendőben, ha én változom meg. Annyival közelebb kerülünk a változatlan és örökkön-örökké igaz Istenhez, amennyiben változunk. Vizsgáljuk meg a változások lehetőségének jellegét!

A változás Isten áldott lényének bebocsátása otthonomba, életembe, szívembe és gondolataimba. Mások ide lelket, újabbak szellemet írnának, én viszont őt magát írom. Neki szánok nemcsak „egy kis helyet”, hanem trónusra hívom be. Legyen övé a fő hely, őt illesse elsőbbség! Diktáljon, utasítson, és én cselekszem. Ez nagy újdonság, mert eddig csak odatártam a terveimet, hogy írja alá! „Segíts, Uram”, mondogattam szépen, akár imádság közben. Ezentúl megkérdem, mint a damaszkuszi lovag: „Mit akarsz, Uram, hogy cselekedjem?” Azt teszem, amit Isten akar. Naptáramban a határidőt, a tennivalókat vele íratom be. Ő lesz a programozóm.

A változás az, hogy nem én, hanem az Úr rendelkezik. Akkor a tervek minden pontja összerendeződik, különben

erőlködés, kuszaság és kudarc a sorsom. Őrzi és védi a programomat. A döntéseim, vállalásaim a Mindenhatóval nem vakmerő kockáztatások, hanem megfontolt lépések. Nyugodt lehetek, mert Isten rendezi az eszközt, az utat, a társakat, a körülményeket, az érkezést és az eredményt. Égi dallam kíséri végig az utamat. Sürgető, lüktető, pufogó zakatolás vesz körül nélküle. Az élet gyilkos hajsza, de Istennel minden csodálatos dolog. Így van ez, ha a magam útját járom, de ha Isten kíséri, a szférák zenéjét hallgathatom és gyönyörű szép győzelmi himnuszokat énekel körülöttem az angyalok kara.

A változás magasabb fokozatú kapcsolat lesz Isten és közöttem.

Nem csak szórakozni járok a gyülekezetbe: ha éppen ráérek, ha „valami van”, ami elég érdekes, és nem „megszokott”. Ha dagad a keblem és döngetve követelem a jogaimat, de annál kevésbé nézek a kötelességeimre, mintha nem is lennének. Isten ügyét hangoztatom, bár soha meg sem értettem.

A változás az „izgalmas” újszerűség, nemes kihívás, rádöbbenés minden dolgok kulcsára.

Igazi verseny, mégsem versengés. Békességes, szeretetteljes, gyengéden megvalósuló eredmény. Szinte magától lesz meg, amíg eljut a legfelsőbb fokra. Kezemmel nem teszek riasztó gesztust, nem csapok nagyot az asztalra. Megragadom a gyengét, megsimogatom a félénket. Szememmel nem szigorú homlokredők alól szórok vilámlamokat, hanem megbocsátó szeretetet sugározok a reménytelenre. Nem rovom fel a régi sérelmeket, hanem a bajok kimondatlan okát megsejtve méltányos leszek. Mély empátiával, csak jó szándékot és ártatlanságot feltételezve társamról könnyebbé válik a megbocsátás. Isten szemeivel tanácsol engem, együtt dobban hatalmas szíve az én szegény, öreg és beteg szívemmel.

Megkezdjük már a 21-ik század második évtizedét, lassan. Ez az első év ebben az évtizedben. Újabb lehetőség a változásra. Ma még csak egy üres keret, ismeretlen tartalommal. Kezemhez készítve ott van minden, betölthetem a keretet értékekkel. Ma még csak egy ismeretlen sugarú kör. Feltételezett, valószínű és esetleges feladatokkal. Csak lépjek be a körbe! Induljak végre el másként, mint eddig! Magamba szállva fohászokodok és vallok: „Uram, bánom minden eddigi mulasztásomat, hibámat, önfejlődésem. Segíts változni, felzárkózni melléd, és hozzád mind jobban hasonlítani, kegyelmes Istenem!”

Dr. Ronald Shultz

Pál és Timóteus

Az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés mai áldozatai

Filemon 1,8–9

Évekkel ezelőtt, valamikor a múlt évszázadban az egyik teológiaprofesszor írt egy humoros groteszket napjaink keresztyén missziói bizottságairól és az általuk gyakran felhozott különböző kifogásokról, melyek alapján, idézem: „Még magát Pál apostolt is eltiltanák a szolgálattól”. Éppen most bukkantam erre a feljegyzésre, ezért beillesztettem a mondanóm végére. Megjegyzem, amennyiben széles körben ismert szerzőről lenne szó, a szavai még nagyobb súlyt kapnának.

első efézusi keresztyén gyülekezet lelkipásztora legyen, de ez a küldetés komoly konfliktusokkal járt együtt. A gyülekezetnek a félig görög, félig zsidó kultúrából származó fiatalemberrel egy komoly problémája volt, mégpedig az életkora. Nem könnyű huszonegynéhány évesen lelki vezetőnek lenni egy olyan közösségben, ahol a nagyrabecsülés feltétele az előrehaladott kor. A lelkipásztori feladatokhoz tartozó buzdítás és feddés végrehajtása nem kevés kitarást és bátorságot igényel olyan valaki részéről, akit a társadalmi vagy egyéb előítéletek miatt a közösség tagjai eleve alkalmatlannak gondolnak erre a feladatra.

1Tim 4,12: „Senki a te ifjúságodat meg ne vesse, hanem légy példa a hívőknek a beszédben, a magaviseletben, a szeretetben, a lélekben, a hitben, a tisztaságban.”

Ezekre a szavakra ihlette Isten Pált, hogy megvédje Timóteust az ellenségeivel szemben, és ösztönözze őt küldetésének betöltésére. Elvégre, ha valaki megfelel az 1Timóteus 3-ban leírt feltételeknek, és példa lehet a hívők számára, akkor mi köze van ennek az életkorához? Tudom, hogy Timóteus hogyan érezhette magát. Huszonekét évesen tértem meg, és huszonhat évesen elmentem egy bibliai főiskolára, miután megtudtam, hogy több száz gyülekezet van lelkész nélkül. Amikor harmincévesen elvégeztem a főiskolát, éppen öt évvel voltam fiatalabb a lelkipásztori átlagéletkornál. A gyülekezetek olyan

pásztorokat kerestek, akik legalább harmincöt évesek, és rendelkeznek legalább tizenöt év tapasztalattal! Úgy látszik, az egyházban senki nem ért a matematikához! A tizenöt éves tapasztalathoz a lelkésznek húszévesen kellett volna hivatalát elkezdenie, de ez eleve nem lehetséges, mivel senki nem akar olyan pásztor, aki harmincöt évesnél fiatalabb. Hogyan működik ez? A hirdetésekben annak kellett volna állnia, hogy a lelkész nem lehet fiatalabb, mint ötvenéves, és legalább tizenöt éves tapasztalattal kell rendelkeznie. Timóteusnak nem

Fiatal pásztorok a közép-keleti térségből

Akár én is lehettem volna a címzettje néhány ilyen levélnek, vagyis ebben a kitalált, fiktív levélben megtalálom a szolgálatban eltelt évek fájó szemrehányásait. Biztos vagyok benne, hogy ezek nagy része ismerős barátaim és munkatársaim számára is. Ha Pál és Timóteus ma is köztünk élne, azt kellene megállapítaniuk, hogy néhány dolog a visszájára fordult. Az ő idejükben is volt életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés, ami akkoriban a fiatalok ellen irányult. Timóteus elhívást és tehetséget kapott Istentől ahhoz, hogy az

lett volna esélye a pásztori szolgálatra, lehetett volna ugyan kiváló ifjúsági vezető, de semmiképpen sem gyülekezetvezető vagy presbiter. Ezekben az években saját tapasztalatból jöttem rá, miért van olyan sok gyülekezet lelkipásztor nélkül. Nem a rátermett férfiak hiánya miatt van ez így, hanem sokkal inkább a gyülekezeti tagok hiányos bibliaismerete miatt, de ez már egy másik prédikáció témája lehetne.

Én is egyetértek azzal, hogy az élettapasztalat egy csodálatos dolog, és a tanulmányi idő ezen a téren sokkal tovább tart, mint a főiskolákon vagy egyetemeken a leghosszabb mesteri és doktori képzés vagy szakvizsga. Ráadásul nincs pénzvisszatérítési garancia, ha nem válik be a módszer, és a képzés eredményessége sem igazolható papírokkal. Csak az isteni Lélek vigasztalása és az emberi lélek kínjai akkreditálják ezt a tanulási módot.

Sajnos vannak olyan emberek, akiket a kor és a tapasztalat sem visz előbbre, mert nem hajlandók tanulni a történelemből. A bölcsesség befogadására szolgáló edényük mindig csak félig telik meg, és sajnos úgy tűnik, az elszívargás sokkal gyorsabb ütemben történik. Viszont van sok olyan fiatal, aki hamar megérti a tanítások lényegét, és képes értékes tapasztalatokat meríteni belőlük, annak ellenére, hogy az idősebb testvérek sokszor úgy találják, hogy az elmélet alig vagy egyáltalán nem alkalmazható. Sokan megtanulják a dogmákat, de soha nem jutnak el a dolgok teljes megértésére (2Tim 3,7). Némelyek akadályokra vagy téves irányba mutató irányjelzőkre bukkanak, így aztán nem képesek előrehaladni az úton, s közben lelassítják vagy rossz felé irányítják társaikat. Egyesek felróják a fiataloknak, hogy a nagy célok mellett nincs kellő ismeretük a dolgok megvalósításához, de nem gondolnak bele, hogy mennyivel rosszabb az, amikor valakinek kellő ismeretei vannak, de nincsenek céljai.

A Jób 32,5–10-ben olvashatjuk: „Mikor látta Elihu, hogy nincs felelet a három férfiú szájában, akkor fölgerjedt a haragja. És felelt a Búztól való Elihu, Barakeél fia, és mondta: Napjaimra nézve én még csekély vagyok, ti pedig élemedett emberek, azért tartózkodtam és féltem tudatni veletek véleményemet. Gondoltam: Hadd szóljanak a napok, és hadd hirdessen bölcsességet az évek sokasága! Pedig a lélek az az emberben és a Mindenható lehelése, ami értelmet ad neki! Nem a nagyok a bölcsék, és nem a vének értik az ítéletet. Azt mondom azért: Hallgass reám, hadd tudassam én is véleményemet...”

Lelki útkeresésem és a szolgálat éveim során gyakran éreztem magam én is hasonló helyzetben, mint Elihu. A körülöttem lévő idősebb és bölcsőbb testvérektől vártam a választ, az események megoldását. Az általuk hozott döntés vagy intézkedés hatására sokszor letört voltam, vagy éppen az jelentett csalódást, hogy nem jött válasz vagy nem történt

semmilyen intézkedés. Szóval egyszer csak eljutottam odáig, hogy felálltam, és elmondtam a véleményemet, vagy intézkedtem a megoldásról. Sokszor éreztem úgy magam, mint egy fegyverhordozó, aki felugrik a tábornoka lovára, hogy vezesse az ellentámadást, mert a megbízott vezetők éppen versengenek, vitatkoznak vagy szundikálnak, miközben már látni az ellenséget a környező dombok tetején. Na igen, az ilyen döntések nem túl népszerűek ezekben a pillanatokban, de ilyenkor is tudnunk kell betölteni a küldetésünket!

LCMS (Eurázsia) oroszországi területi missziói vezetők találkozása

A sors fintora, hogy mostanában a korábbi problémának az ellenkezőjével kell szembenéznem. Amíg az előző korosztály a tapasztalatokat értékelte, amivel a főiskola után nem igazán rendelkeztem, most mindenki az ifjúságról rajong, és nem tiszteli az előrehaladott életkort. Pál, aki megvédte Timóteust a régmúlt időkben, most saját maga szorulna védelmezésre és bátorításra Timóteus részéről.

Filem 1,8–9: „Annakokáért, jóllehet lehetőségem van a Krisztusban megparancsolni néked azt, ami illendő, a szeretetért inkább kérlek, ilyen lévén, mint Pál, az élemedett korú, most pedig foglya is a Jézus Krisztusnak.”

Nemrég még olyan hirdetésekkel találkoztam, melyekben ötvenévesnél fiatalabb lelkészt keresnek. Most meg mi történt? Régen az volt a probléma, hogy legalább öt évvel idősebbnek kellett volna lennem, most pedig öt évvel fiatalabbnak kellene lennem? Ó, Matuzsálem! Mi történt? Pál testvér, a mai emberek úgy küldenének el a városból egy kosárban, hogy „Szegény öreg már úgysem bírja sokáig”. János apostol saját magát nevezte idősnak, miközben már Péter sem volt a szó szoros értelmében ifjú, sőt, idősebb volt, mint János. Timóteus kolléga, ébredj fel és véd meg a mentorodat!

Péter azt mondta, hogy a fiatalabbak engedelmeskedjenek a „rangidős elöljáróknak”, de hogyan értsük ezt, amikor

a sok egyházban a huszonöt és harmincöt év közöttiek idősnek számítanak? A zsidó kultúra hagyományai szerint a szanhedrinnek csak olyan férfi lehetett a tagja, aki már legalább harmincéves és házas volt. Az idősebbeknek kellene tanítaniuk a fiatalabbakat, de manapság a fiatalabbak nem is hajlandók olyan gyülekezetbe járni, ahol az idősebb generáció van többségben. Az egyetlen idősnek számítottam huszonhat évesen, de ültem olyan osztályteremben is, ahol a hallgatók tizennyolc és hatvankét év közöttiek voltak. A tananyag és a tesztek mindegyik generáció számára azonosak voltak. Ha fizetünk valamiért, azt hajlandók vagyunk végigcsinálni, de miért nem tesszük meg ugyanezt ingyen egy vasárnapi istentiszteleten? Végére is a „tananyag” ugyanaz.

Ha bármilyen nyelven kutatásba kezdünk azzal a témával kapcsolatban, hogy mit jelent a „rangidős elöljáró” kifejezés, ennek mindig köze van a vezetői tekintélyhez és az idős-korhoz. Azt hiszem, egy csoport tizenöt-éves között egy huszonkilenc éves idősnek számít, de nem a bibliai értelemben. Milyen különös, hogy manapság Pál, János és Péter apostol lehetnének az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés áldozatai! Pedig még a világi törvények is elítélik a hátrányos megkülönböztetést efféle dolgok terén. De miért szabad a gyülekezetben megtenni azt, amit a világi törvények tiltanak? Egyszerűen azért, mert az egyházban is ott van „a világ”, mely hajlamos arra, hogy a fiatalokat imádjá.

Amikor megláttam, hogy a hirdetések előírják, hogy az alkalmazott lelkész legyen ötven éven aluli, hogy gyakoroljam a lelkészi kötelességemet, megfeddtem és megdorgáltam ezeket a testvéreket. Elmondtam nekik, hogy Isten azért nem tud nekik másik lelkészt adni, mert azt a pásztor szánta nekik, aki talán éppen ötvenkét éves. Ez az álláshirdetés igencsak testi és bibliátlan, mint amilyen azoknak a viselkedése volt egykor, akik megvetették a fiatal Timóteus személyét. Pál és Timóteus könnyen panaszt tehetnének egy világi munkahelyen az esélyegyenlőtlenség okán, de nehezen találnának jogorvoslatot a gyülekezeti visszaélések esetére. Az egyetlen esélyük, ha magához Istenhez apellálnak, és ez egyben a legjobb, amit tehetnek! Képzeljük el, ha például Jézus nem kezdhetne volna el a szolgálatát, amíg nem volt ötvenéves, vagy épp azért, mert már elmúlt húszéves! Ebből is láthatjuk, hogy miért akkor jött el az időnek teljessége, és nem a mai korban.

Kedves testvérem, aki a szolgálatod során váltál áldozattá az életkori megkülönböztetésnek, azt mondom neked, ne hagyd abba a kritika miatt a prédikálást vagy a tanítást vagy bármilyen más szolgálatot! Isten szereti a hűséget, és ezzel is próbára teszi a jellemedet. Légy szabad az emberi befolyástól! Elvégre is, a próféták, Jézus és az apostolok nem a fennálló intézményeknek köszönhették elhívásukat, és nem koruk népszerű elképzeléseihez kellett idomulniuk elsősorban. Tudd meg, ha Istennek akarsz szolgálni, a részvételeddel nemcsak a helyi gyülekezethez csatlakozol, hanem az időben előtted járó szentek népes táborához is!

Minden olyan testvért, aki hátrányos megkülönböztetésre készítet másokat, és olyan feltételekre vagy képességekre irányítja a szolgálók figyelmét, melyek nem szerepelnek az 1Tim 3-ban vagy más szentírási szakaszokban,

elsősorban önmaga felülvizsgálatára szólítanék fel! Amikor majd megállunk a Főpásztor előtt a napoknak végén, nehéz lesz megmagyarázni, hogy azokat a férfiakat, akiket Isten küldött a szolgálatba, miért utasítottuk el az egyéni ízlésünk vagy előítéleteink miatt. Talán ez az egyik oka annak, hogy sok gyülekezet a lelki halál állapota felé tart. A mi felelősségünk, hogy megmutassuk, annak tudatában élünk, hogy közelebb van az Úr Jézus Krisztus eljövetele, mint valaha. Maranatha!

Egy képzeletbeli groteszk levél, melynek

*Feladója: Első Keresztyén Gyülekezet, Antiókhia, Szíria
Címzettje: Tárzusi Pál*

Kedves Pál Testvér!

Megkaptuk mellékelt pályázati anyagát a külmisziós szolgálatra való jelentkezésével együtt. Gyülekezeti bizottságunk figyelembe vette képesítéseit és képességeit, és alaposan megvizsgálta azokat. Ezúton értesítjük állásfoglalásunkról, melynek értelmében nem tudjuk önt külföldi misszióba küldeni, az alábbi okok miatt:

1. Tudomásunkra jutott, hogy a gyülekezeti szolgálat mellett meg kívánja tartani világi hivatását is. A sátrak készítésére fordított idő pedig bizonyára a lelki szolgálat rovására megy. Úgy tűnik, nincs még tapasztalata azon a téren, hogy az Úrra bízta a megélhetésének gondjait. El kellene végre döntenie, hogy teljes időben prédikál, vagy továbbra is a szakmáját űzi!

2. Az ön eddigi viselkedése már eddig is sok felháborodást váltott ki a vezető testvérekből. Mint megtudtuk, egy alkalommal nyilvánosan elítélte dr. Simon Péter PhD munkatársunk viselkedését, akinek tekintélyét önnel ellentétben mindenki elismeri. Azt is hallottuk, hogy vezető testvérek tanításainak megcáfolása miatt egy különleges tanácsülést kellett összehívni Jeruzsálemben, hogy meg lehessen akadályozni a meghasonlást az egyházban. Hová vezet az ilyen radikalizmus? A saját érdekében kérem, hogy olvassa el az általam mellékelt Daius Carnegus „Hogyan nyerjünk befolyást zsidók és görögök között” című könyv egyik dedikált példányát.

3. Ön következetesen meggyőzni igyekezett érett hívő, zsidó testvéreket, szinte minden városban bujtogatta őket, pedig ők egyszerűen csak bátorítani szerették volna a megtért pogányokat, hogy a hagyománynak megfelelően körülmetélkedjenek. Pál testvér, önnek is tudnia kell, hogy ezek az emberek egy olyan kultúra tanult bölcsei, ahol igen nagy jelentősége van az ősi gyökereknek és a történelmi hitnek. És ami még fontosabb, ezek a férfiak jelentős befolyással bírnak a zsinagógákban. Nem lehet misszionárius az, aki a kölcsönös párbeszéd helyett barátságtalan és kategorikus kijelentéseket tesz más vallások képviselőivel szemben.

4. Tanulmányainak ellenőrzése során felfedeztük, hogy mindössze hároméves bibliaoktatást kapott Arábiában.

Azonban ezt az arab iskolát nem hagyta jóvá semmilyen akkreditációs testület!

5. Saját maga is elismerte, hogy képzetlen szónok. Pál testvér, hamarosan rá fog jönni, hogy az emberek finom előadásmódot várnak el Isten hírnökeitől, és a szónoki kiválóság legmagasabb szintje elengedhetetlen a szószéken! A sátrak készítése helyett azt ajánljuk, hogy az ókori szónoklat tanulmányozásával töltsze az idejét. Saját levelezéseiből az derül ki, hogy igen sok időt áldoz keresztényen szórványcsoporthoz, amelyek házaknál gyülekeznek. Őszintén szólva, nem igazán hisszük, hogy az ilyen levelezések jelentős sikerre vezetnének. Javasoljuk, hogy tegye félre az írószerszámaikat, és ehelyett egy tükör előtt gyakorolja a megfelelő kézmozdulatokat és arckifejezéseket, közben próbáljon ki különböző hangmodulációkat is, naponta több órán át.

6. Az a hír járja önről, hogy egy alkalommal egy mérges kígyó segítségével ejtette ámulatba utazótársait. Természetesen nem ismerhetünk minden részletet az epizódról, de az effajta hírverés nem használ Krisztus és az Egyház ügyének.

7. Tudomásunkra jutott az is, hogy Pál testvér igen gyakran emlegeti „Isten erejét” és „a Lélek ajándékait” valamint a „nyelveken szólást”. Észrevehetné, hogy az ilyen jellegű tanítás megbotránkoztatja a finom lelkű embereket, és vonzza a csöcseléket. Ehelyett azt is elismeri, hogy „jobban szól nyelveken, mint bárki más” ráadásul kívánatosnak tartja, hogy a gyülekezetben a prófétálás mellett szóljanak nyelveken is! Ez olyan szinten felháborító, hogy azt kell mondanunk, tartsa meg ezeket a személyes tapasztalatait magának! Nem szeretné megosztani a gyülekezetet? Ez esetben jobban tenné, ha kerülné az olyan alkalmakat, ahol Istent ilyen megbotránkoztató formában imádják!

8. Felkeltette figyelmünket, hogy ön kézzel a kapott elhívást a missziós szolgálatra Antiókiában, egy bizonyos prófétai üzenet hatására, amikor sem az apostolok, sem az előjáró testvérek nem voltak jelen, hogy elvégezhetnék volna a felszentelését az előírt módon. Saját érdekében megkérjük, hogy az ilyen „titokzatos dolgairól” senkinek ne meséljen! Miért nem tud hozzánk hasonlóan konzervatívabb lenni?

9. Testvérünk személyi anyagából kitűnik, hogy több alkalommal volt börtönben, különböző helyeken. Ha ez igaz, akkor ön rossz fényt vet a keresztény egyház tagjaira, nem tesz eleget a magas szintű polgári felelősségtudatnak. Attól tartunk, hogy kárt okozna egyházunk hírnevének, ha olyan ember képviselne minket a világban, aki túl sok időt töltött mindenféle börtönökben... Őszintén szólva, Pál testvér, komolyan kétséges, hogyan lehetett volna ön ártatlan, miközben a bíróság oly sok esetben tévedett volna?!

10. Úgy tűnik, hogy ön hajlamos a lázításra, kedves Pál. Néhány üzletember Efézusból levelet írt nekünk, miszerint ön volt az oka egyik komoly anyagi veszteségüknek. Sőt mi több, a tömegeket is erőszakos tettekre készítette az ő kárukra. Meg kell tanulnia, hogy a jövőben hogyan ápoljon barátságot befolyásos emberekkel.

11. Hallottunk önről néhány érdekes történetet „a damaszkuszi városfalon egy kosárban” valamint „a Lystrában túlélt megkövezés” mottóval, illetve tudunk az erőszakos megmozdulásokról, amiket az ön viselkedése idézett elő. Még sosem gondolt arra Pál testvér, hogy békülékenyebb magatartással és kellemesebb beszédmóddal több baráttra tehetne szert? Mi nem szoktunk ilyen hatásvadász módon szolgálni. Ön nem az a fajta misszionárius, akivel szívesen dolgoznánk együtt.

12. Megtudtuk, hogy miután nézeteltérése támadt egy prédikátorral Ciprus szigetén, megengedte magának, hogy a jól ismert héber kiejtésű neve helyett annak pogány változatát használja. Még egy konfliktus, és azután egy névváltoztatás. Ez nem tűnik különösebben szolgálathoz méltó magatartásnak.

13. Saját elmondása szerint azért nem teljesített egy önhöz intézett segélykérést a bithyniai rászoruló ügyében, mert „a Lélek nem engedte”, és inkább egy veszélyes utazást vállalt Troászból Filippibe, melynek egy álom volt az indítéka. Pál testvér, nem gondolhatja komolyan, hogy elfogadunk egy ilyen együgyű magyarázatot a szemmel láthatóan céltalan vándorlásaira!

14. Véleményünk szerint a testvér nem tölt elég hosszú időt az újonnan megalakult gyülekezetekben. Túlságosan hamar magukra hagyja a megtérteket, sokszor anélkül, hogy ott maradna velük egy megbízható lelkész, aki megismertetné velük a szokásos egyházi normákat.

15. Hallottuk azt is, hogy Troászból olyan hosszú meghirdetéseket tartott, hogy egy prédikáció végighallgatása huszonnégy órás figyelmet igényelt, és mindez olyan kimerítő volt, hogy egy alkalommal egy fiatal férfi elaludt, és komolyan megsérült. Ne döbbenjünk meg azon, hogy azt állítja, újraélesztette, vagy inkább feltámasztotta az ifjút a halálból? Micsoda badarság! Nekiünk higgadnak és gyakorlatiasnak kell lenniük az egyházban, nem pedig felfokozott érzelmi állapotúnak! Azt a tanácsot szeretnénk adni önnek, hogy rövidítse le a prédikációit! A tapasztalat szerint a leghosszabb prédikációk esetében is csupán mintegy húsz percig tudja a prédikátor fenn-

Az imádságban megtalálhatja egymást fiatal és idős lelkipásztor. Ugandai pásztorok találkozója 2010-ben Kampalában

tartani a hallgatóság figyelmét. A gyülekezet legfőbb igénye ez: „Szólj valami okosat, de minél előbb fejezd is be.”

16. Azt a referenciát kaptuk a testvér saját gyülekezetéből, hogy nem tud kijönni a saját munkatársaival. Személyes okok miatt Márknak – egy ígéretes fiatalembernek, aki az egyik előljáró testvér unokaöccse – be kellett fejeznie a missziós útját annak kellős közepén. Arra is volt példa, hogy ön összeveszett a szelíd, jóindulatú Barnabással. Nos, ezek az emberek jól ismertek Jeruzsálemben. Nem értjük, miért van problémája velük?

17. Hiteles forrásból tudjuk, hogy négy igen népszerű és befolyásos prédikátor, név szerint Diotrefész, Démász, Hyméneusz, és Alexander számára lehetetlen, hogy ott szolgáljanak, ahol ön is jelen van.

18. Abból, amit ön elmondott magáról, az derül ki, hogy isteni kinyilatkoztatásokkal büszkélkedik, vagyis Isten önnek jelentett ki bizonyos „elmondhatatlan titkokat”. Nem gondolja Pál testvér, hogy van valami igazság abban, hogy ha az egyháznak kinyilatkoztatásra van szüksége, akkor ennek a vezető testvéreken keresztül kell megtörténnie, és csak akkor szabad a gyülekezeti tagok tudomására hozni, miután az előljáró testvérek megvitatták egymás között?!

19. Ön túl nagy hangsúlyt helyez a „Krisztus második eljövételének” dogmájára. A Thesszalonikai leveleiben szinte teljes egészében ezzel a témával foglalkozik. Javasoljuk, hogy ismertesse az egyházi dogmákat a maguk fontossági sorrendjében!

20. Egy a közelmúltban elhangzott prédikációjában azt mondta, hogy „nincs semmi másban dicsekedése, csak Krisztus keresztjében.” Ez számunkra egyet jelent azzal, hogy ön megveti a dicső múlt legszentebb örökségét, az összes felekezeti hitvallást és kátét, beleértve az Egyházak Világtanácsának elveit.

21. Végül, ami számunkra a legaggasztóbb, hogy ön apostolnak vallja magát. Ha ez igaz lenne, akkor mi miért nem hallottunk erről a megfelelő, hiteles csatornákon keresztül? Hogyan lehetne valaki utólag apostol, amikor az utolsó apostolt már jóval korábban megválasztották Jeruzsálemben? Mivel mi egy szilárdan megalapozott felekezet vagyunk, miért tartaná szükségesnek Isten a továbbiakban az apostolság lelki ajándékát?

Láthatja, kedves Pál, hogy egy igen részletes vizsgálat elvégzésére méltattuk hozzánk benyújtott kérelmét. Minden jel arra mutat, hogy ön a legalkalmatlanabb jelölt erre a szolgálatra, akit valaha láttunk. Ezért testvéri szeretettel ajánljuk, hogy keressen egy gyülekezetet, ahol össze tudja egyeztetni a hivatását a bibliamunkával, és a továbbiakban példás magaviselet tanúsítása esetén a hitbeli tapasztalatait vasárnapi iskolai tanítóként kamatoztathatja majd. Reméljük, ezúton sikerült megóvnunk attól, hogy elkövesse élete legnagyobb hibáját...

Üdvözlettel: J. Flaminius Dufious intézményvezető

Ford. Jeviczky Andrea

Legyenek nagy álmaid!

Nem „átlagos” szolgálatra lettél teremtve. A Biblia azt tanítja, hogy minden egyes ember kiválóságra lett megalkotva. Miért? Mert minden ember páratlan a maga nemében.

Sok pásztor célok és álmok nélkül próbál meg átévikélni a szolgálatán. Együtt sodródnak a tömeggel, és megelégszenek a közepszerűséggel.

De Isten ennél sokkal többre teremtett. Szükséged van egy olyan álomra, ami elég nagy ahhoz, hogy megvalósításában teljesen Istentől függj. Ha Isten nélkül is meg tudod csinálni, akkor az nem elég nagy.

Ez az, amit szeretek Jabécban. Nem sokat tudunk róla – de azt tudjuk, hogy az átlagos emberek fölött állt. Az 1Kronikák első 9 fejezete csupa nemzetségtáblázatból áll, több mint 600 névvel. Közülük Jabéc az egyetlen, akit Isten kiemel.

Miért? Mert Jabécnak volt egy álma.

Mindössze két vers szól róla a Bibliában, amely elmondja, hogy Jabéc imádkozott: „Bárcsak nagyon megáldanád engem, és kiszélesítenéd határomat, és velem lennél!”

Amíg Jabéc barátai megelégedtek közepszerű életükkel, addig ő azt kérte Istentől, hogy áldja meg és terjessze ki felségterületét, mert nem akar átlagos életet élni.

Amíg a látóhatárod szélesedik – amíg új kihívásokra válaszolsz, álmokat álmodsz és elhiszed, hogy Isten nagyobb dolgokat is tehet az eddigieknél –, addig egészséges vagy.

Ha a szolgálatodból hiányoznak a nagy kihívások, akkor most szerezz egyet! Az élet kihívások és ambíció nélkül unalmas. Kell hogy legyenek nagy álmaid.

A szolgálatod betöltéséhez egy Isten-léptékű álomra van szükséged.

(Rick Warren)

Ford. Filemon Zsolt

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Szebeni Olivér

Szerette Jézus Krisztust, szülőföldjét és hazánkat

Bretz Emilné, Maude J. Cobb

(1912–2008)

A példás életű lelkipásztor-feleségre emlékeztető sorokat most nem évfordulóra, esetleg egy öt méltató ünnepi beszédhez írom. Egy külmiszionáriusról van szó, aki 1936-ban Budapestre jött Amerikából, nem tudva arról, milyen tüzes katlanba lép. Szent feladatára tekintett, tanult és tanított. Később férjhez ment, vállalva egy özvegyen maradt férfi támogatását, és serdülő fiát, a második édesanya szerepében. Hazánk történelmének egyik legszörnyűbb korszakában érkezett ide. Félelmek között töltötte napjait, de csak a szent szolgálat szépségét látta. A saját két gyermekét nevelte, és a roppant megpróbáltatások ellenére *hű maradt Jézus Krisztushoz*, akinek nyolcéves korában lett a követője. Lehajtott fejjel, némán gondolunk rá, miközben olvassuk róla lapunk emlékeztetését. Istenhez vezetett minket, ezért emlékezünk rá kegyelettel. Akik csak hallottak felőle talán egy tanteremben vagy tanfolyamon, esetleg a pesterzsébeti gyülekezet vasárnapi iskolájában, mint főtanítót hallgatták egy nemek és korok szerint csoportosított népes osztályban, egész életükre szóló útmutatást nyertek tőle. Súlyos családi próbatételek ellenére hitt, bízott és reménykedett. Panaszra soha nem nyílt az ajka, zúgolódást, méltatlankodást nem hallottak tőle.

Budapesten két olyan intézményben végzett nagyszerű szolgálatot, amihez hasonlót keveset találhattunk az akkor már századik évét meghaladó missziók területén, egész Európában. Az egyik a Duna budai partján, a Margit rakpart 29. alatt, az új szeminárium épületében működő Bibliai Leányiskola volt. A másik Pesterzsébeten, a Nagy Györi István utca 35. alatt létesített Diakonissza Anyaház. Sajnos egy évtizedig sem működött, mert hatósági rendelettel feloszlatták. A rosszindulatú zaklatások miatt felgyorsult a gyülekezet fluktuációja, de a nehézségek és veszteségek ellenére a gyülekezeti élet abban az időben csúcspontjára jutott.

A Margit rakparti szeminárium mellett 1937-ben megnyitott Bibliai Leányiskolába a Déli Baptista Konvenció¹ négy női oktatót küldött Magyarországra.² Az egykori külmiszionális családból származó 24 éves leány, *Maude Jane Cobb* volt az egyikük. Nemcsak tanítást vállalt, hanem gyülekezeti szolgálatokat is végzett. Meg kell jegyeznünk a mai viszonyok miatt, hogy lelkésznői kiképzésről abban az időben szó sem volt. Az ott tanuló, egyenruhát hordó leányok jelentős része lelkipásztorné lett, bár a házastársuk kiválasztásához nem volt köze ennek a képzésnek. Valamennyien mégis megtalálták annak a módját, hogyan hasznosítsák a kétéves bibliai tanfolyamon szerzett ismereteiket.

A lelkipásztor férj oldalán

„Miss Cobb” a Magyarországi Baptista Ifjúsági Szövetség (MBISZ) egyik 1938 év eleji programjában, az új intézet falai között beszélt Személyes evangelizálás címen. Máskor egy téli tanfolyamon a József utcai imaházban tartott záró áhítatot, miután már ismertette az amerikai ifjúsági mozgalmakat. Férjével kötött házassága révén a pesterzsébeti

gyülekezet missziójához csatlakozott mint szorgalmas segítőtárs.

*

A gyülekezeteinkben bontakozódott ki sokféle képessége. A szorgalmas nyelvtanulása következtében mind kevesebb problémát okozott számára a magyar beszéd. Jól játszott billentyűs hangszereken. A hangja kedvesen csengett, még egyszerű gyermekénekeket is fordított. Amikor a fővárosi családok mind több hiányt szenvedtek a cukorjegyek szűkülő

szemléltetőeszközöket használt, jeleneteket mutattak be. Ha figyelembe vesszük, hogy a reggel 8-kor kezdődő imaórától délig, fél egyig volt együtt a hallgatóság, mindez komoly teljesítménynek tekinthető. A délutáni evangelizációra szinte mindenki ismét megjelent. A körülbelül két óra hosszas időtartam senkinek sem volt fárasztó.

A „déli baptisták” európai vezető képviselője, *dr. Everet Gill* jó kapcsolatban állt a gyülekezetekkel. Cikkeket, könyveket, füzeteket írt, és a különböző konferenciákon, hitmélyítő előadásokon ismerte meg a fővárosi és a vidéki

gyülekezeteink testvériségét. Gyakran tolmácsolta szavait *Bretz Emilné* és *Baranyay Mihály*. 1939-ben Gill testvér Bukarestbe került, és az alkalomra egy angol verset írt: *Búcsúzás Magyarországtól*. Rátért egyik beszámolójában a Trianon utáni magyarság súlyos veszteségeire. Mindezt már az „utódállamban” írta. *Dr. Somogyi Barnabás* (1918–2002) sebész és édesapja mellett misszióink egyik kiváló támogatója, így minősítette dr. Gill személyét: *Idegenként jött – jó barátként távozott*.

Az ország belesodródott a második világháborúba. A „világháború” kezdeti sikerei után a kegyetlen orosz tél ezrével szedett áldozatokat a fronton. A fővárosban pedig fokozódott a létbizonytalanság. Az emberek sorsát nem várt, súlyos körülmények tették egyéni drámákká. Sokszor olvasunk diszkriminációról, ártatlanok elhurcolásáról. A teljesebb igazsághoz tartozik, hogy veszélyek szintén fenyegették az evangéliumi keresztyén hívőket. Az internálótáborokba őket is elhurcolták. A hívő emberek a kegyelmes Istennél találtak menedéket. Nem akadt történész, aki törődne velük. A *Bretz* család férfiágon német volt, a feleség amerikai, a családban a magyaron kívül e két nyelven naponta beszéltek.

1944. április 3-án az amerikai gépek Itáliából elérték Budapestet, és Pesterzsébet egy-két szobás családi házára szőnyegbombázást zúdítottak.

Fekete füst terjengett napokig az égen. Kis házak pincéjéből a törmelék alól a katonai szolgálatra berendelt fiatal fiúk húzták ki a halottakat. A *Bretz* család *Dömsödre* menekült néhány más erzsébeti és budapesti hívővel. Mit érezhetett itt egy 32 éves amerikai asszony? Naponként szinte menetrend szerint hatalmas csoportban érkeztek az amerikai gépek. A rádió riadóztatta az ország egyes területeit: „Légi veszély! Zavaró repülés!” Halálfélelem, rettegés uralkodott az országban, 1944-től a háború után is, szinte egy további emberöltőn keresztül.

Nem találták el a bombák az erzsébeti imaházat, sem a kis kertjét szegélyező épületeket, a lelkipásztor és a gondnok

Az egykori külmissziós családból származó 24 éves Maude Jane Cobb

adagjától a cipők, ruhák, iparcikkek elosztásáig, *Bretz Emilné* kis családjának cipőit saját kezűen javította, varrta, talpalta. Ezt még Amerikában megtanították vele. Szellemi értékeiből ez mit sem vont le. Minden vasárnap többféle szolgálatot végzett a gyülekezetben. Nem tűnt úgy, hogy az amerikai módszerei hazai földön ne válnának be. A délelőtti vasárnapi iskola az istentiszteletet követte. Mindenki, de feltétlenül a nagy többség életkorának megfelelő csoportban vett részt a mozgalmas oktatáson. Tovább tárgyalták az elhangzott alapigét, amit egy tapasztaltabb vezető tartott, bárkinek volt hozzászólásra lehetősége. Majd összejött a 12 csoport, száznál több létszámú közösségben, ahol a főtanító beszélt, esetleg

két szerény földszintes lakását. Az imaház mellett a testvériség kialakított egy bombabiztosnak tartott óvóhelyet a családnak. Bretzék oda tértek vissza Dömsödről. Egy bomba az épületek közé zuhant, de nem robbant föl, és a prédikátor tizenéves *Emil* fia segítségével, halált megvető bátorsággal egy taligába tette és eltolta a városka határán lévő homokdűnék közé. Ott egy gödörbe gurították. Az amerikai feleség az óvóhelyen szülte meg második gyermekét.

A front közeledésének híre fokozta a félelmet. Az édesanya óvodás korú kislányát figyelmeztette, hogy még halálos fenyegetés mellett se tagadja meg az Úr Jézust. A gyermek hatalmas szemekkel, roppant komolyan nézett édesanyjára, de el sem tudta képzelni, hogy miről van szó. A „felszabadulás” perceiben az óvóhelyen voltak. Senki nem gondolta, hogy ezt évekig ünnepelni fogják mint Budapest felszabadulását. A nőknek padlásra kellett menekülniük a katonák erőszaktelei előtt, majd néhány nappal később angol, orosz, magyar felirat került az utcai ablakba és az ajtóra: „Ez a ház az amerikai követség védelme alatt áll”. A kellemetlenkedések ezután megszűntek.

1945 elején az agyonbombázott várost, a megmaradó lakosságot dermesztő hideg, kilátástalan nélkülözés és félelem fogta körül. Testileg, lelkileg helyre kellett állítani Budapestet. A felsőruházatra megfelelő felirattal karszalagok kerültek, hogy az igazoltatások gyakorisága némileg csökkenjen. A karszalagok színe, cirill betűs felirata és a kéznél lévő „dokument”²³ valamit segített ilyenkor. Megkezdődött az újjáépítés. Előbb csak áttetsző papírok, majd üvegek kerültek az ablakokra, élelmiszerek az üzletekbe. A várost átszelő gyaloglók az újraindított villamosokra préselődtek, és a lépcsőkön fürtökben lógtak. A gyülekezetbe visszaszivárogtak az evakuáltak.

1947-ben a lelkész házaspár munkájának áldását számokkal kifejezve, egyetlen évben két bemelegítéssel, a taglétszám 33 fős gyarapodást mutatott. A gyülekezet – szinte elsőként Budapesten – a vidéki elvándorlók vágyott célja lett, akik lelkesítést és áldást keresve indultak a főváros felé. Sokan érkeztek Pesterzsébetre Dömsödről, Kiskőrösről, Soltvadkertről, a déli országhatár kisebb gyülekezeteiből. Akik közülük ebben az időben Jézus Krisztust elfogadták, gyermekek, fiatalok és idősebbek, legnagyobb részben hűek maradtak Isten országához, illetve ahhoz a gyülekezethez, ahol döntöttek. Úgy érezték akkoriban, hogy a kapcsolat Jézus Krisztus és a gyülekezet között semmiképpen nem különül el, és az igazi, bibliai felfogást csakis a baptista közösség képviseli.

Közvetlenül a háború után Pesterzsébeten kezdődött az első helyi kórház szervezése. A polgármester jött és személyesen kérte *Bretz Emil* (1904–1979) lelkészt, hogy legyen ebben segítségül. Néhány hét után a megszüntetett helyi csendőrlaktanyában, viszonylag forgalmas helyen, alakították ki az új kórházat. A keresztyén testvérgyülekezethez tartozó orvosok és a baptista diakonisszák napokig – az akkori szóhasználat szerint „rohammunkában” – építették egy éppen megtért erdélyi kőművelvel a kórtermeket, orvosi és vizsgálati szobákat. *Dr. Boda Domokos*, a később szegedi orvosprofesszor és felesége, *dr. Baranyai Lenke* és más orvosok mellett *dr. Ferencz Pál* igazgató főorvos vezetésével nyitották meg a

gyermekkórházat.⁴ Egyedül ő nem vett részt a bibliázásban, az áhítatokon. Az alacsony, utcára néző ablakokon aggódó anyák lestek be, és meglátták a kis ágyak felett imádkozókat. Ellátás, gyógyszer kevés volt. Ágyneműt is úgy gyűjtöttek össze. Egyik súlyos esetben mégis így nyilatkozott az egyik édesanya: „Angyalok vigyáznak a gyermekemre”.

Az „angyali” diakonisszákat „Maudi néni” (tanította). Az igazgató főorvos segélykérő leveleit fordította és küldte Richmond VA városába, ahonnan *dr. G. W. Sadler* ágyakat, hűtőszekrényt, sterilizáló eszközt, berendezéseket, az akkor csodaszámba menő penicillint küldött.⁵ Egy emléktábla sajátos történelmi igazságérzettel örököltette meg az alapítás körülményeinek hősi erőfeszítéseit – a diakonisszák feloszlása utáni korszakban –, hogy a felszerelést a Magyar Vöröskereszt nagylelkű adományaiból fedezték. Ez is hihető persze, de a segélykérő levelek impúriumát volt, aki megőrizte.

Pesterzsébeten a szegénységgel küzdő, rosszul táplált lakosságot a háború után rohamosan terjedő tüdővész tizedelte. A gyermekek gyenge ellenálló képessége miatt

Bretz Emil édesapja, Bretz Gusztáv Sámuel 1854. november 24-én született a Zemplén megyei Strázsán (ma a szlovákiai Poprád város egyik kerülete)

felső légúti betegségek, tüdőgyulladás a kicsinyeknél gyakran magas lázzal jelentkeztek. Másfajta epidémiák is felütöttek fejüket, mint a hastífusz. Az új kórházban hamarosan felszökött a betegek száma, sőt az ápoló személyzet köréből is voltak fertőzöttek. Ennek ellenére nagyon jó híre volt a kórháznak. A kezdetben 20 fővel induló diakonissza csoport száma megkettőződött. Az akkor már nem működő Bibliai Leányiskola több diákja is köztük talált meg élethivatását.

A törvényalkotó parlament 1947-ben kimondta a bevett és az elismert felekezetek közötti teljes egyenjogúságot. A társadalom pozitív fejlődésében bízott mindenki a különféle protestáns egyházak és az evangéliumi gyülekezetek tagjai között. A hazai ökumenikus mozgalom előtt új lehetőségek nyíltak. Nem mondható tehát, hogy nem vált valóra semmilyen remény, de ami megvalósult, annak sajnos rövid kifutása

volt. A sajnálatos határt évszámhoz is köthetjük: 1948. Abban az évben távozott véglegesen hazánkból a család.

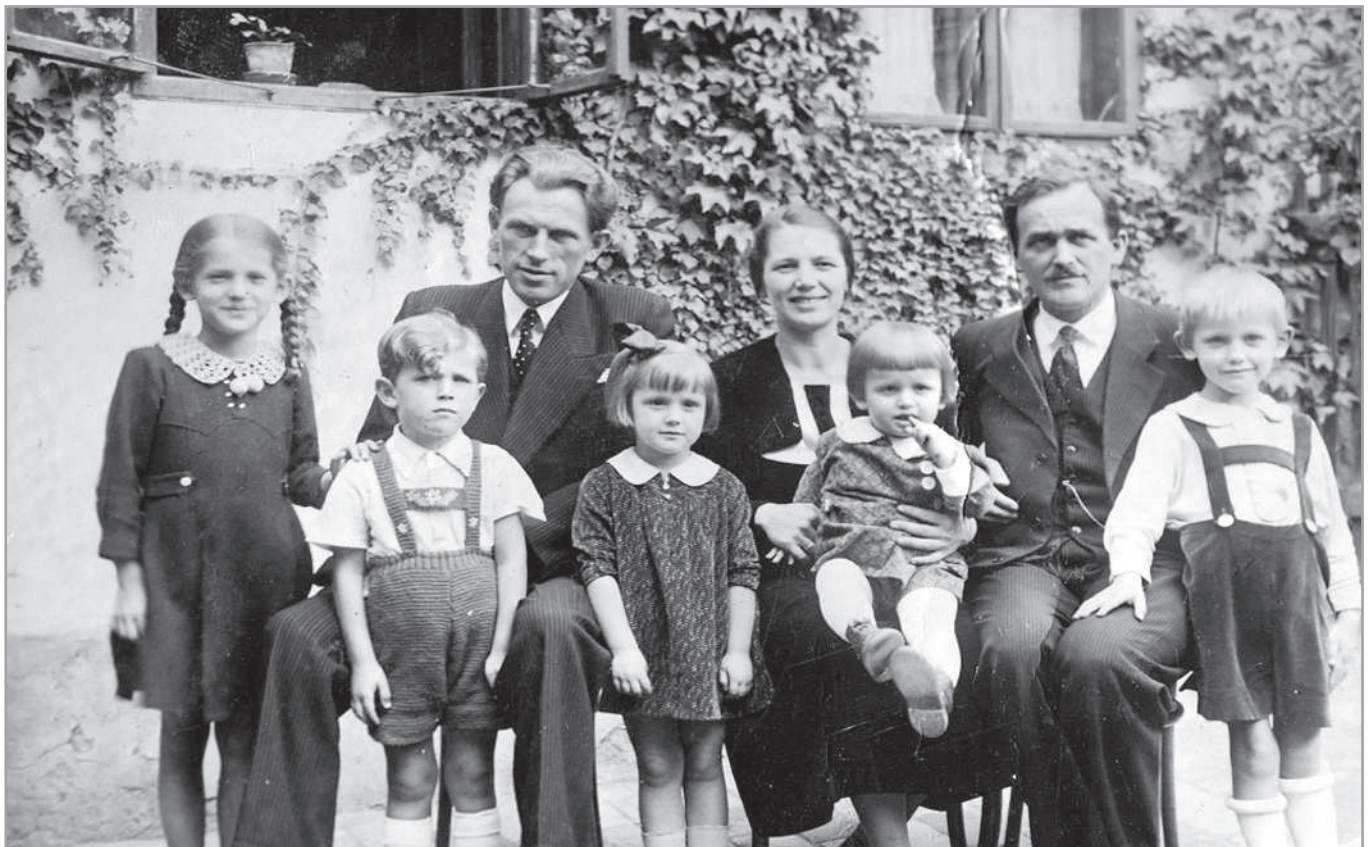
*

Bretz Emilné (szül. Cobb, Maude Jane) 1990 húsvétján jött utoljára vissza a gyermekeivel és unokáival Magyarországra. Az ünnepi istentiszteletet együtt töltötték. *Nemeshegyi Zoltán* testvér és többen az egykori erzsébeti testvérek angol üdvözléssel készültek, amikor nagy meglepetésre „Bretz néni” magyarul viszonzta a köszöntést. A háromévesen kivándorolt *Kornél* fia – immár családos ember – szintén tudott beszélni a nyelvünkön (talán édesanyjánál is tisztább kiejtéssel). Az általa olvasott egyik ige Jer 33,3 volt. Ez volt az egyetlen „anglicizmus”, amit tőle hallottunk azon a napon, vagy inkább érzékeltünk az erzsébeti gyülekezetben. Az új amerikai standard Biblia ugyanis a „*Kiálts hozzám...*” szavakat éppen úgy hozza, ahogy ott az emberek egymást telefonfelhívásra bátorítják: „*Call to me*”. Emiatt használta Bretz Emilné ezt a meglepő kifejezést: „*Ez Isten telefonszáma*”. Hívd föl, ha bármi bánt! Isten azonnal válaszol, és olyan dolgot hallasz tőle, ami biztosan megnyugtat. A fia ennyit fűzött hozzá: „Mindig meleg szívvel, nagy szeretettel gondoltunk Magyarországra”. Még a házastársaik is mondtak egy-egy szót magyarul. Olyan jó volt a légkör! – mondták az újra „hazalátogató” diakonisszák, mint egykor az anyaházban. Ahová természetesen el is mentek. Egy karizmatikus gyülekezet került az épületbe, és ők beengedték „a régi lakót”.

1948-ban hazament Amerikába, és letelepült egy „déli államban”, a szülőföldjén. Bretz Emilné Georgia Államban (ejtsd Dzsordzsia), egy időseket gondozó otthon lakója lett (Stockbridge). Azt mondta, jól érzi ott magát. Nem kívánczik az északi gazdagabb szövetségi államokba. 2008-ban ott érte a hazahívó szó 96 éves korában.⁶ Tudomásunkkal ez az első magyarországi folyóirat, amelyik helyet ad ennek a szerény publikációnak Maude J. Bretz Cobb végleges eltávozásának hírérl.

Jegyzetek

- 1 Így fordítható pontosan a Southern Baptist Convention, bár másként hangzó magyarítások is vannak forgalomban.
- 2 Igazgatónő *Gladys Smith*, tanítók: *R. Daniel*, *M. Cobb* és *R. Mahan*. (Az intézet 1942-ig működött. Végzettjeiknek hitoktatói végbizonyítványt adtak.)
- 3 Minden percben megállították az embereket a géppisztolyos katonák, és sürgetve kérdezték: „Dokument jeszty?” – Van személyazonossági irat?
- 4 Az egyik levél az SBC Külmissziói Szövetségének hivatalos levele Ferencz Pálnak 1946. október 25-én.
- 5 Dr. George W. Sadler az SBC titkára volt 1939–1957 között. Őt tekinthetjük az egykor Rüslikonban (Svájc) működő Nemzetközi Baptista Teológiai Szeminárium (IBTS) alapítójának, aki ügyvezető igazgató volt 1949–1950 között.
- 6 *Alex Kish* e-mailjének mellékletei, 2010. november 8.

Bretz Emil és fia, Emilke az ekkor még csak négygyermekes szintén lelkipásztor testvérével, Vilmossal és családjával. (A fotó a pécsi imaház udvarán készült 1937 nyarán)

M É C S E S A T E I G É D

Dr. Matus István

Te pedig... idővel megtérvén...

A stressz megelőzése és kezelése (3.)

Élő Istenünk van

Az „Isten megbánta...” kifejezés mit jelent a „bibliai gondolkodásban”?

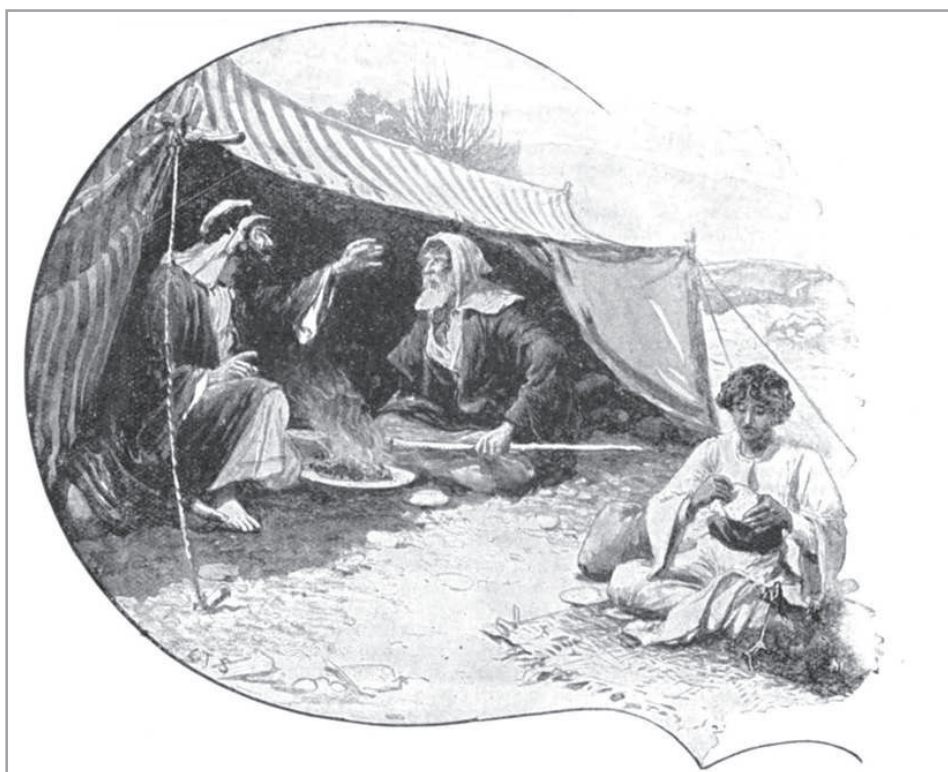
Bibliai tanulságok a lelki egyensúlyhoz

Szövegszerű ellentmondás van netán aközött, hogy miért írja egyrészt azt a Biblia, hogy megbánta az Isten, hogy embert teremtett a földre, hogyha másfelől pedig az Isten „kezdetből látja a véget”, és mindent tud előre? Érdemes megvizsgálni, hogy milyen szövegkörnyezetben fordul elő ez a Bibliában. Meg lehet találni az egyik fontos helyet Sámuel próféta könyvében, ahol ugyanez a kifejezés háromszor is szerepel (1Sám 15,11.27.35). (Az idézetek Károli Gáspár fordítása szerintiek.)

Ez a fejezet Saul király Istentől való trónfosztásáról szól. Amikor megbízta Isten Sault egy feladattal, amelyet nem hajtott végre úgy, ahogyan Isten mondta, akkor erre válaszként mondja az igében (15,11), hogy „*megbántam, hogy Sault királlyá tettem, mert eltávozott tőlem, és beszédeimet nem tartotta meg...*” A történet folytatása, hogy Sámuel azért küzd, hogy Saul ismerje el, hogy nem azt tette, amivel Isten őt megbízta. Próbálta rávezetni arra, hogy bűnbánatra, a bűn elismerésére és elítélésére jusson. „*Izráelnek erőssége pedig nem hazudik, és semmit meg nem bán, mert nem ember ő, hogy valamit megbánjon.*” Ugyanakkor azt olvassuk a 35. versben, hogy „...*az Úr pedig megbánta, hogy királlyá tette Sault Izráel népe felett.*” A próféta pedig azt mondta, hogy „*az Isten nem hazudik, és semmit meg nem bán, mert nem ember ő, hogy valamit megbánjon.*” Végül, a rész végén pedig újra azt olvassuk, hogy „*az Isten megbánta, hogy Sault királlyá tette.*” Mit jelenthet tehát ez a kifejezés! Ahhoz, hogy közelebb jussunk az értelmezéshez, nézzük meg, hogy még ezen kívül milyen szövegkörnyezetben fordul elő ez a kifejezés? A Bibliában az 1Móz 6. fejezetében találkozunk ezzel a kifejezéssel, amikor az emberi gonoszság kiteljesedik, betölti a földet az erőszakosság, akkor olvassuk azt, hogy „*megbánta Isten, hogy embert teremtett a földre.*” Ez után azt olvashatjuk, hogy meghirdette az özönvíz ítéletét. Jeremiás próféta könyvében találkozunk még többször ezzel a kifejezéssel. Másodszer találkozunk tehát vele Sámuel próféta könyvének 15. fejezetében. És – harmadjára – Jeremiás próféta könyvének 18. fejezetében pedig arról olvashatunk, hogy Isten azt mondja Jeremiásnak, menjen le a fazekas házába, és ott kijelentést fog kapni. És azt látja Jeremiás, hogy a fazekas dolgozik. Miközben korongozik, látja, hogy az edény, amit készít, nem megfelelően formálódik. Elromlik az edény a fazekas kezei között. A fazekas ekkor rögtön egy másik edényt kezd el formázni belőle, nem azt, amit előre elter-

vezett, hanem módosított a terven menet közben. Ekkor szólítja meg az Úr Jeremiás prófétát, és ezt mondja neki: „*Vajon nem cselekedhettek-é én is úgy veled, mint ez a fazekas, óh Izrael háza..? Így szól az Úr: Imé, mint az agyag a fazekas kezében, olyanok vagytok ti az én kezemben, óh Izrael háza. Hogyha szólok egy nép ellen, és ország ellen, hogy kigyomlálom, megrontom, és elvesztem, de megtér az a nép az ő gonoszságából, amelyet ellen szóltam, én is megbánom a gonoszt, amelyet rajta véghez vinni gondoltam. És hogyha szólok a nép felől, és ország felől, hogy felépítem, beültetem. De a gonoszt cselekszi elöttem, és nem hallgat az én szómrá, akkor megbánom a jót, amellyel vele jót tenni akartam.*” (Jer 18,6–10) Talán még egy részletet idéznénk, melyben Jónás könyvében találkozunk újra ezzel a gondolattal, hogy az Isten megbánt valamit. Amikor Jónás hirdeti az Isten kilátásba helyezett ítéletét: negyven nap, és elpusztul Ninive. A város lakói megrettentek, a király parancsot adott ki, hogy bűjtöljenek, alázzák meg magukat, és térjenek meg a gonoszságból, amelyet cselekszenek. Ekkor olvassuk azt, hogy „*Ki tudja, talán visszatér, és megengesztelődik az Isten, és elfordul haragjának búsulásától, és nem veszünk el! És látá az Isten az ő cselekedeteiket, hogy megtértek az ő gonosz útjaikról, és megbáná az Isten azt a gonoszt, amelyről mondta, hogy végre hajtá rajtuk, és nem hajtá végre.*” (Jón 3,9–10). Itt a gonosz kifejezés – hasonlóan a párhuzamos helyekhez – *történelmi fenytéket, fenytő eszközt* jelent. A rosszat, ami az ember életét érinti Isten fenytékeként, isteni pedagógia eszköze. Mit jelenthet ez a kifejezés, hogy megbán az Isten valamit? Érdemes abból kiindulni, amit Sámuel próféta kihangsúlyoz, hogy az emberi megbánás és az isteni megbánás nem ugyanazt jelenti. Azt olvassuk az 1Sám 15,29-ben, hogy „*Izráelnek erőssége pedig nem hazudik és semmit meg nem bán, mert nem ember ő, hogy valamit megbánjon.*” Az emberi megbánás és az isteni semmilyen szinten nem hasonlítható össze, nem lehet azonos. Miért van szüksége az embernek arra, hogy megbánjon valamit, milyen az emberei megbánás? Alapvetően ezt a kifejezést akkor szoktuk használni, amikor egy ember belátja, hogy valamit rosszul gondolt, rossz döntést hozott, hogy bűnismeretre és bűnbánatra jut. Megbánja a bűnt, amit elkövetett. Az Istennél ilyen nem fordul, nem fordulhat elő. Ő tudja, hogy mi lakik a sötétségben, tudja, hogy mi a gonoszság, tudja, hogy mi a gonoszság titka és mélysége. Ő maga soha nem cselekszik rosszat, és nem készlet rosszra senkit. Az ember nagyon gyakran hibázik, és nagyon gyakran szükséges, hogy eljusson arra a felismerésre, hogy valamit rosszul tett. Szükséges, hogy ezt képes legyen kimondani, képes legyen elítélni a tettét, képes legyen felülvizsgálni, korrigálni önmagát. Fontos, hogy képes legyen bánkódni és sírni

amiatt, amit tett. Ez esetben kifejezetten morális hiba miatt bánkódik. Aztán van egy másik eset, amire szoktuk használni, hogy az ember megbán valamit, amikor bánkódik valami miatt. Ez inkább logikai hiba. Az, amikor az ember nekikezd egy dolognak, és az nem úgy alakul, ahogy ő szeretne volna. És szoktuk mondani, hogy már megbántam a gondolatát is, hogy ez felmerült bennem. Amikor az történik, hogy az ember eltervez valamit, ami nem feltétlenül rossz, de jönnek az akadályok, jönnek a nehézségek, a kudarcok, és az ember eljut oda, hogy elcsügged, és kimondja: megbántam, hogy belekezdtem. Ilyet sem találunk Istennél. Isten egyrészt mindent előre ismer, nem éri váratlan, szokatlan meglepetés, másrészt viszont Isten nem csügged el, nem hagyja abba. Az Isten hűséges, állhatatos, kitart, nem adja fel menet közben félúton, hanem véghezviszi akarátát, megcselekszi, amit elgondolt. Ebben az értelemben sem lehet bánkódásról beszélni.

„Jobb egy marokra valót szerezni nyugodtan, mint két marokra valót hajsoltan és hasztalan erőlködéssel.” (Préd 4,6)

Egy vonatkozásban azonban mindenképpen lehet beszélni bánkódásról, ami viszont az együttérzésből fakad. A Biblia úgy beszél Istenről, mint aki a szeretet Istene, és ez a szeretet azt jelenti, hogy Isten együtt örül mindazzal, ami jó az ember életében, és bánkódik minden olyan dologért, ami fájdalom, vagy ami az ember életére tör, ami az ember életét tönkreteszi. Az Istennek van öröme és van bánata. Bánkódik a gonosz miatt, szomorkodik az ember állapota miatt, együtt érez az emberrel, amikor az ember szíve fáj, kesereg és sír. Ebben az értelemben mindenképpen beszélhetünk arról, hogy az Isten bánkódik. Ahogyan a Biblia ezt a kifejezést használta, érezni lehet, hogy nem erről van szó, nem ezt jelenti ez a szóhasználat. Például a szótár megadja, hogy mit is jelent e kifejezés: megbánás, bánkódás. Ezeket a szavakat lehet olvasni: *megfontolni, más véleményen lenni, megbánni*. Az Ószövetség görög fordításában pedig a *meggondol*,

megszívlel, megfontol kifejezéseknek megfelelő szavakat találjuk. Ennek a fényében megérthetjük, hogy Isten felülvizsgálja, meggondolja azt a helyzetet, ami kialakult az ember döntései következtében. És emiatt átgondolja azt, amit tenni akar az emberrel: azaz milyen dolgokat hozzon elő az ember életében. Ha átgondoljuk, erről szólnak ezek a példák. Például az Isten azt jelentette ki, hogy nem vezet jóra az, ha a bűnt nem bünteti meg a vízözön előtti társadalomban. Nem volt a bűnnek közvetlen következménye, nem volt például halálbüntetés. Isten nem hajtotta végre az ítéletet az emberen, az emberek pedig lázadtak, Isten viszont hosszan tűrt. Isten felülvizsgálta azt a helyzetet, ami kialakult, és meggondolta, hogy hova vezet ez, és azt mondta, hogy most jött el az a pont, amikor határt kell szabni a gonoszságnak, mert így nem mehet tovább, hiszen az ember kipusztítja saját magát. Ugyanezt látjuk Saul király életében is, hogy Isten

kedvező lehetőséget biztosított számára. Saul fogékony volt arra, hogy munkálkodhasson az Isten az ő szívében, de amikor fokról fokra képtelenné vált arra, hogy szembenézzen magával, és hogy a bűnt mentegetőzés, magyarázkodás nélkül ítélje el, akkor az Isten felülvizsgálta azt: lehet-e így tovább uralkodni. Saul helyett egy másik uralkodót kellett felkenni, Dávidot. Isten megbánása tehát azt jelenti, hogy megvizsgálja, megnézi, megfontolja, hogy az adott helyzetben, az adott körülmények között mi az, ami az ember javát szolgálja, és mi az, ami már nem szolgálja. És az ember lelki szükségletének megfelelően kiadja a rendeletet, hogy minek kell következnie, milyen módon fog tovább küzdeni az ember megmentéséért. Itt egyébként egy *döbbenetes gondolattal* találkozhatunk, ha ezt összekapcsoljuk azzal a bibliai tanítással, hogy öröktől fogva tudja, előre látja Isten mindannyiunk cselekedetét. Mert kiderül az, hogy amikor Isten meggondol, megfontol valamit, akkor

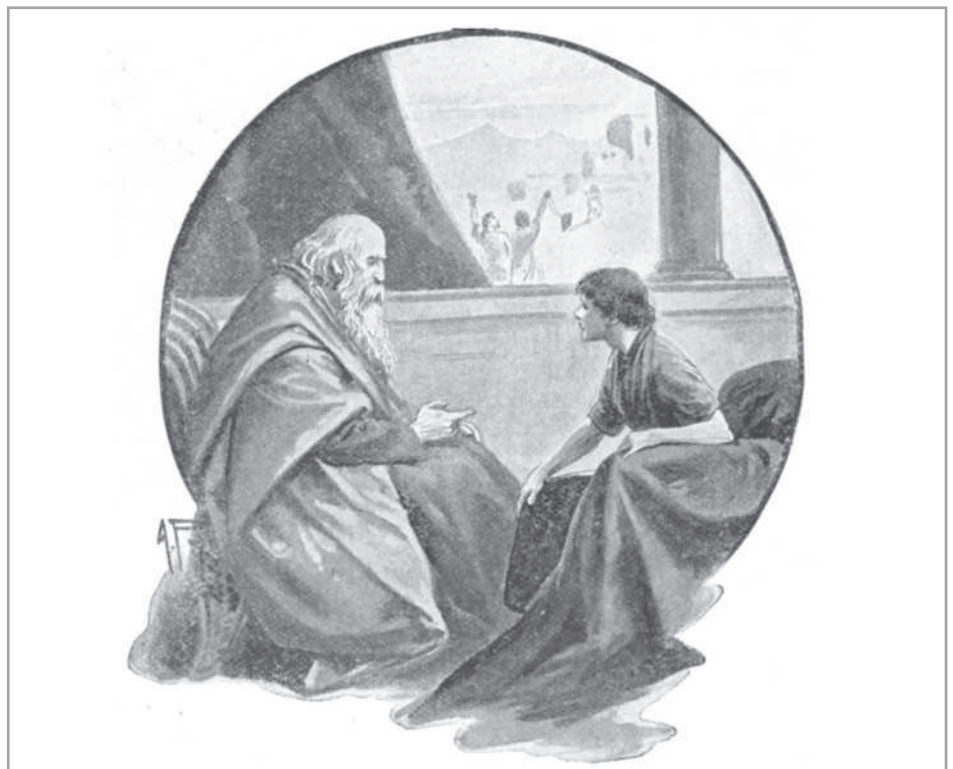
nem éri őt meglepetés. Öröktől fogva tudja ugyanis, hogy eljön ez a pont, amikor Saulnak át kell adnia Dávidnak az uralkodást. Öröktől fogva tudja, hogy eljön az a pont, amikor az emberi gonoszságnak határt kell szabnia. Vagy bekövetkezik az a pont, amikor nem kell végrehajtani az ítéletet Ninive városa fölött, mert a figyelmeztetés, a feddés elérte azt a változást, amit Isten várt. Ezt öröktől fogva tudja, és készen áll a válasz a helyzetre, készen van ez a terv. Akkor Isten kiadja a parancsot angyalainak, hogy mikor kell azt a változást véghezvinni.

Nagyon éles a különbség: az *ember megbánása a gondolkodás megváltozását jelenti, Isten megbánása azonban a körülmények és viszonyok megváltozását jelenti!* Az ember az isteni kegyelem hatókörében változtathat saját álláspontján és állapotán, vagy saját cselekedetével kizárhatja magát az isteni kegyelem hatálya alól. Az Úr pedig tegnap és ma és

mindörökké ugyanaz. Saul engedetlensége megváltoztatta az Istenhez való viszonyát, de az Isten kegyelmi viszonyulása – egészen egy jól definiált pontig – változatlan volt. Az Isten követelményei még mindig ugyanazok voltak, mert nála nincs változás vagy változásnak árnyéka. Mi volt ez a követelmény? Egy másik bibliavers szavaival: ismerd el hamisságodat! Isten mindössze annyit kér az embertől, hogy ismerje el a bűnt, nevezze nevén a bűnt! Ítélje el bűnként a bűnt, és forduljon vele szembe! Aztán hagyja el! Nem kér többet az embertől. Az a viszonyulás kedves előtte, ha az ember hajlandó belátni és szembefordulni saját rossz döntéseivel, elhatározásaival. Ez teljességgel meghatározza azt, hogy Isten a továbbiakban miként viszonyulhat hozzá, mivel segít neki, és mi az, amivel már nem segít. Jeremiás próféta könyvéből azt értjük meg, hogy Isten örömmel ad áldást az embernek, de csak addig a pontig ad, amíg az áldás valóban *áldásul szolgál*, és nem veszélyezteti az örök életét azáltal, hogy könnyelművé, magabizóvá, felelőtlené teszi. Amikor Isten az embernek áldásokat ad, de aztán azt látja, hogy ezek nem a bűnbánatot, nem az Isten iránti szeretetet, és nem az engedelmisséget segítik elő, hanem ellenkezőleg, önzővé, felelőtlené, magabizóvá teszik az embert, akkor kitűnik, Isten jobban szereti az embert annál, mint hogy az elvesztésén munkálkodjon. Ekkor változás áll be a körülményekben – és ez az ő „megbánása” –, mert az Isten meg akarja menteni az embert. Ekkor azt mondja: ha az én jószágommal nem tudok segíteni, akkor talán az vezetni belátásra az embert, ha visszavonva az áldást, segítséget, nehézségek, nyomorúság, megpróbáltatás jön el az életére. Akkor talán visszafordul hozzám. Talán megérti, hogy csak az engedelmisség útja az áldások útja az ő számára. Ha azt látja Isten, hogy az áldások önzővé teszik az embert, szeretetében már azon munkálkodik, hogy az ember el ne vesszen. És ekkor változás áll be a körülményekben, mert az Isten meg akarja menteni az embert. Ezt jelenti az az egyszerű kifejezés, hogy az Isten megbán valamit. Ekkor jöhetünk rá, sőt döbbenhetünk rá valami nagyon fontos dologra. Arra tudniillik, hogy *nekünk valóban élő Istenünk van*, aki az emberiség Teremtője. Személyes szeretettel, személyes figyelemmel követi minden ember szükségletét, sorsát, és ezekbe *élő módon* avatkozik bele. Nem arról van szó, hogy valamikor az örök időknél eltervezett valamit, amit ha tesz, ha nem, a szerint a menetrend szerint hajt végre, nem figyelve az ember lelkiállapotát, szükségletét. Hanem Isten felülvizsgálja, megvizsgálja az ember helyzetét, és noha tudja örök időktől fogva az örökkévalóságban, hogy mikor mit kell tenni az emberért, ezt pont akkor lépteti csak életbe, amikor arra éppen szükség van. Isten nem valamikor, örök idők előtt megtervezett valamit, és aztán hagyja, hogy működjön a dolog, ahogy azt az evolucionisták tanítják. Hanem Isten naponként kapcsolatban áll az emberrel, figyeli aktuális helyzetét, szükségleteit.

Naponként féltő figyelemmel, gondoskodó szeretettel vizsgálja az ember életét, és a lehető legszorosabb személyes közelségben van mindannyiunk életével. Figyeli az embert, és mindig akkor, abban a aktuális pillanatban avatkozik be az életeseményekbe, amikor ez szükséges. Akkor lépteti életbe a változtatást, az előre rendelését, amikor ez szükséges az ember megmentése érdekében. Amit az Isten viszonyulásában láthatunk, ez nem más, mint a szeretet. Egy nagyon mélyen átmelengető gondolat! Az Isten személyes Isten, szerető, élő Isten, akinek minden pillanatban fontos, hogy mi hogy állunk, mivel munkálja a mi üdvösségünket, miként tud segíteni rajtunk. És nem elnagyolt a mi életünkhöz az ő hozzáállása, hanem személyes közelségben van mindannyiunkkal. Megfontolja, meggondolja, hogy mivel tud segíteni az embernek.

Szívet megmelengető gondolat: „*szeretni a másik embert*” azt jelenti, hogy figyelemmel követem, hogy az örökkévalóság fényében mi válik a javára. Ez az igazi szeretet bibliai definíciója. *Jól akkor szeretem az embert, ha azt teszem, ami az ő örök üdvét, örök javát szolgálja, és nem a pillanatnyi érdekeinek kedvez. És nem a pillanatnyi vágyait szolgálja ki.* Ez a szeretet, ha kell, fájdalmat is okoz az embernek, mert szereti annyira, hogy nem akarja a vesztét. Az emberi szeretet pedig olyan, hogy sokszor kényelemből nem vállalja a konfliktusokat, nem vállalja a fájdalomkózzást, ráhagyja az emberre a rosszat. Ez azzal a veszéllyel jár, hogy az ember nem fog megváltozni, és el fogja veszíteni az életet, az üdvösséget. Isten annyira szeret bennünket, hogy minden pillanatban, minden helyzetben azt nézi, hogy mi a végső jó, a legfőbb jó nekünk. Megvizsgálja minden pillanatban, hogy hogyan tud egy ember élete megváltozni, és a szeretet országára alkalmassá válni. Ha kell, fenyítéket is hoz: szeretetből. Azért, mert szeret, és jobban szeret annál, mintsem hogy teremtményét benne hagyja a bűnben. De

„Jobb a bölcsek dorgálását hallgatni, mint ha az ostobák énekét hallgatja valaki.”
(Préd 7,5)

amikor már nincs szükség a fenyítékre, akkor egy pillanattal sem enged meg több szenvedést, mint amire feltétlen szüksége van az embernek. Ninive történetében pontosan látjuk, hogy az *Úr mint Isten* nem „szégyelli magát” amiatt, hogy kijelentette a prófétán keresztül, hogy negyven nap, és elpusztul Ninive, és nem szégyellte, hogy ezt nem hajtja végre. Kész változtatni, módosítani a kimondott szót, ítéletet, amikor látja, már nem kell tovább a fenyíték, mivelhogy az emberi szívben megfelelő változás történt.

Fontos szempont lehet ez a gyermeknevelésnél is. Az emberi indulat vezet a fenyítéshez, vagy az a cél vezet bennünket, hogy a gyermekünk megértse: a rossz az csak rosszra vezet, és belássa, hogy az az út a boldogtalansághoz vezet. Isten is úgy gondolkodik, hogy rendre megvizsgálja, hogy ne veszélyeztesse az üdvösségünket azzal, hogy áldásaival elhalmozzon bennünket, de ezzel esetleg meg is keményítsen minket. Az eddigiek alapján felmerül a kérdés: Isten tehát élő Isten? De az is felmerül ám, hogy mi valóban élő emberek vagyunk? Az, hogy a Isten élő Isten, azt is jelenteti, hogy képes ahhoz a helyzethez alkalmazkodni, amely éppen fennáll, és képes változtatni, és módosítani is kész ezen, a *szükségletnek megfelelően*. Viszont mi tudunk-e alkalmazkodni? Képesek vagyunk-e arra, hogy valamit a megváltozott körülményeknek megfelelően módosítsunk? Képesek vagyunk-e alkalmazkodni a körülményekhez. Ha reggel valamit elhatároztunk, de menet közben a gondviselés másként alakítja a körülményeket, képesek vagyunk-e arra, hogy feladjuk a saját terveinket, és elfogadjuk Isten tervét az életünkre nézve. Képesek vagyunk-e felülvizsgálni mindazt, és új döntéseket hozni?

„Úgy fogtok énekelni, mint az ünnepszentelés éjjelén, szívetek pedig úgy örül, mint a zarándok, aki fuvalaszó mellett megy az Úr hegyére, Izráel Kősziklájához.” (Ézs 30,29)

A Bibliában egy példa jól szemlélteti, hogy az ember mennyire képtelen a hűségre és a kitartásra, és mennyire torzan értelmezi mindezt: Bemerítő János halálához vezetett, amikor Heródes kimondta azt a mondatot, hogy *„bármit kérsz tőlem, megadom néked”* (Mk 6,23). És amikor Salome kérte Bemerítő János fejét, noha a király prófétának, Isten emberének tartotta, ígérete és a vendégek miatt nem tudott változtatni.

Él az ember? Élő emberek vagyunk mi egyáltalán?

Nem elég elfogadni Isten akaratát, hanem le kell tudni mondani a saját akaratunkról is! Az ember számára a legnagyobb öröm, amikor *ott van*, ahol az Isten akarja, *azt teszi*, amit az Isten akar tőle, *és azzal a lelkülettel* teszi, amely meg egyezik az Isten lelkületével. Ekkor azt élheti át az ember, hogy van értelme az életének. Ez a legjobb gyógyszer az élet stresszei ellen.

Szemlélés által változunk el

Út a lelki egészséghez:

„Az eljövendő világ (Isten országának) szemlélése egyensúlyozza ki az elménket, és a látható dolgok nem befolyásolják érzelmeinket, és nem felejtjük el, hogy megfizetetlen áron váltattunk meg.” (E. G. W.)

Nem magamért élek, hanem az Isten öröktől fogva elrendelt akaratát teljesítem. Előre rendelése szerint élek, és azt tapasztalhatom, hogy az Isten útja mindig tökéletes. Naponta ebben az útkeresésben gyakorlom magam. Amikor azt tapasztalom, hogy az Isten megváltoztatta a körülményeket, akkor azt keressem, hogy ezzel Istennek mi a célja, hogyan illeszkedik ez bele az ő örök üdvtervébe, és hogyan tehetem sajátommá!

Mózes esedezik Istenhez, hogy hadd mehessen be Kánaán földjére. Isten eléggé keményen rendreutasítja, amikor azt mondja, hogy elég, többet ne szólj erről a dolgról! Mózesnek el kellett fogadni, hogy nem és nem, akárhogy is bánkodik, akárhogy szomorkodik, nem mehet be. Nem olvasunk arról, hogy az Isten kijelentette volna Mózesnek, hogy halála után viszont bemehet a mennybe, viszont ez is történt. Mózes nem maradt a halálban, hanem a mennyben él. Isten bizonyos okokból szükségesnek látta, hogy megtagadja Mózesről a kérését. Nem valósult meg, amiért annyira könyörgött, de Isten ennél sokkal nagyobb ajándékozott neki. Élő emberként bízhatunk abban, hogy az élő Isten kezében van a mi sorsunk, és ő hordozza a mi ügyünket. Egy dolgot biztosan tudhatunk, hogy az Úr a mi legfőbb javunkért, az üdvösségünkért munkálkodik, és ezen az úton boldoggá is akar tenni bennünket. Lehet, hogy amiért most imádkozunk, nem adja meg Isten, mert tudja, hogy ez most nem lenne előrevivő számunkra. Ekkor azt mondja, hogy *„elég néked az én kegyelmem”*. De a végén bizonyosan örökkévaló jót készít az ember számára, így a számunkra is. Isten azt szeretné, ha mi is így viszonyulnánk hozzá. Olyan természetes, hogy egy hívő ember egyszer csak azt mondja, hogy én Krisztus követője akarok lenni. Hajlamos az ember azt hinni, hogy attól fogva bármit tesz, az már eleve jó. Ez nem így van! Isten azt szeretné, ha naponként megvizsgálnánk a hozzá való viszonyunkat. Ha naponként felülvizsgálnánk, hogy jó úton haladunk-e, az ő akaratával összhangban élünk-e. Az Isten naponként felülvizsgálja, megfontolja, és a helyzetelemzésnek megfelelően naponként döntést hoz a mi életünk felől. Mely döntések viszont

nem mások, mint aktuálisan életbe léptetése az örök időknél előtte hozott döntéseinek. Mert csak ekkor tud az életünk megváltozni, az ő jellemére átfőmálódni, megtisztulni, és végül az örök életre alkalmassá válni. Az Isten viszont azt szeretné, ha mi is így viszonyulnánk hozzá. Ha én mindig csak ugyanazon ösvényeken járok, mindig ugyanazokat a szokásokat követem, és nem mozdíthat ki Isten az én elgondolásaimból, akkor sohasem fog megvalósulni az ő útján való járásom. Mindig a saját utamat fogom járni. Ezért tehát döntő kérdés, hogy le tudok-e mondani a saját utamról, és kész vagyok-e elfogadni Isten útját, Isten vezetését? Ha feltennénk magunknak a kérdést, és naponta felülvizsgáljuk, hogy valóban a követői vagyunk-e, nem tértünk-e le az útról, nem változtattuk-e meg viszonyulásunkat iránta, helyesebben látnánk? Megértenénk, hogy úgy viszonyulunk-e hozzá, ahogy az egyedül méltó. Nem elég elfogadni Isten akaratát, le kell tudni mondani a mi akaratunkról. „*Ne legyetek oktalanok, mint a ló, mint az öszvér, a melyeknek kantárral és zabolával kell szorítani az állat, mert nem közelít hozzád!*” – mondja a zsoltárfő (Zsolt 32,9).

Abban a gondolatban, hogy az Isten megbán, felülvizsgál, meggondol és rendeletet hoz: figyelmeztetést és reménységet is egyaránt találunk. A reménység itt azt jelenti, hogy „nem zár ki örökre az Úr”. Érzékeny figyelemmel kíséri az emberi szívben történő változásokat, a bűnbánatot, a megtérést, és egyben elébe siet az ember közelítésének. Jézus azt mondta, hogy *aki énhozzám jön, semmiképpen ki nem vetem*. A másik oldalon pedig egy nagyon komoly figyelmeztetést is találunk ebben a gondolatban. Egyetlen ember sem bízhatja el magát, nem bízhat a hitében, hűségében. Ha ugyanis ma nem hűséges, és ha ma nem alázta meg magát az ember, hiába volt akár tíz évig is hűséges, akkor ma az Isten nem bánhat vele úgy, mint egy hűséges emberrel, olyannal, akit megáldhat, mert joggal kell tartani attól, hogy az áldás csak tönkreteszti őt. Ne bizzuk el magunkat, és ne legyen rutinossá az Istennel való kapcsolat az életünkben! „*Megváltom őket a Seol hatalmából! Megmentem őket a haláltól! Hol van a te veszedelmed oh halál?! Hol van a te romlásod oh Seol?! Megbánás elrejtett én előlem.*” (Hós 13,14) Mi az, amit Isten soha nem fog felülvizsgálni és módosítani? A megváltás és az ember iránti hűsége, szeretete. Az ő hűsége és szeretete *nem korán múló harmat, nem olyan, mint a reggeli pára, hanem örökké változhatatlan*. Az ember megváltásáért való küzdelem. Az ember teszi lehetetlenné a megváltást. Tehát az ember a probléma. Azt, hogy az emberért az életét adta, és hogy az ember számára mindig az üdvösségért küzd, ezen Isten soha nem változtat. Egyedül csak az ember teszi lehetetlenné a megváltást. Az utolsó ítélet, ami egyszerre borzalmas és egyszerre ünneplés, tehát abszolút módon, mindkét oldalra nézve teljességgel kegyelmének mentő szeretetéből történik. Azokat tudja csak megmenteni, akik engedtek az ő megmentő munkájának. Segítsen az Isten feltenni magunknak azt a kérdést, hogy mi jól szeretünk-e, és segítsen feltenni azt a kérdést is, hogy élünk-e egyáltalán! És segítsen abban is, hogy valóban élő, valódi szerető emberré váljunk! Akinek az életében folyamatosan jelen van az a szándék, hogy felülvizsgálja, megfontolja gondolatait, és az örökkévalóság fényében jó döntéseket hozzon, az ilyen ember felszabadul a lelkiismereti vád alól.

Szeretném megjegyezni, hogy ennek a tanulmánynak nem célja rejtett vagy alig rejtett módon valamiféle hitvallásokat és felekezeti identitásokat promócionálni. Egyes-egyedül

az a célja, hogy különböző helyeken fellelhető értékek felkutatásával és közrebecsálásával gazdagítsa mindazokat, akiknek nem közömbös az életvitelük, saját életük. E fejezetnek célja, hogy gondolatfelvillantásokat, lehetőség szerint információ-töredékeket adjon egy – esetlegesen – jobb gondolkodási és életviteli alternatíváról. Rá fogunk jönni alkalmasint, hogy ebben az alternatívában rejlő lehetőségek felemelnek, lelkesítenek és személyes életünket magasabb síkra emelik a négy releváns területen: fizikai, mentális, lelki és társas szinten. A fentiekben vázolt életmódtényezők és az ezeket meghatározó alapelvek összegzően egy főfogalommal is visszaadhatók, ez pedig a *természetközelség*, a természet harmóniájába való visszahelyeződés, a természet ritmusával, jellegzetességeivel való szinkronizációra törekvés, amelyből az emberiség „civilizációja” során – mondhatni – „eléggé drasztikusan kizököknt”. Nem lehet sem szakmai, sem emberi oldalról jóváírni, sőt netán „bekeresztelni” azt az álláspontot, mely a természetközelség, az egészségi elvek, és elkövető életvitel alapjait próbálja meg támadni. Ez a nézet mindenképpen – egoizmus-háttérű – beszűkült gondolkodásra vall.

A bővelkedő élet az, melyre Krisztus hivatkozott, és amit „promócionált”: „*A tolvaj nem egyébertől jő, hanem hogy lopjon és öljön és pusztítson; én azért jöttem, hogy életök legyen, és bővülködjenek*” (Jn 10,10).

Egy híres angol baptista prédikátorhoz, Charles H. Spurgeonhoz egyik prédikációja után odament egy fiatalember, és ezt mondta:

Önök igaza van, prédikátor úr, nekem is meg kell találnom a Golgota Hősét, és Isten gyermekévé kell lennem. Meg is fogok térni valamikor.

– Valamikor? – kérde Spurgeon.

– Nos, igen, később.

– Később? Miért nem ma?

A fiatalember kissé zavarba jött: – Szeretnék üdvözülni, és meg is akarok egyszer majd térni Jézushoz, de először szeretnék valamit kapni az élettől.

Spurgeon hangosan felnevetett, és ezt mondta: – Fiatalember, ön nagyon igénytelen. Nekem kevés lenne, hogy valamit kapjak az élettől, nekem az *élet* kell. Bibliámban meg van írva – és felnyitotta azt a helyet: „*Azért jöttem, hogy életük legyen és bővülködjenek*” (Jn 10,10b).

Szakirodalom

WHO Tech. Report Series 797. 1990.

Neil Nedley: Döntő bizonyíték

Selye János: Életünk és a stressz

OK.hu

Grósz Sándor: Életmódváltás közben. *Magyar Orvos*, 2009/10.

<http://www.lifenetwork.hu/lifenetwork/dieta/20100903-emiatt-karcsusit-a-testmozgas.html>

Szeged, Tudománygyetem Pszichiátriai Klinika, 2008. október 8., Purebl György: „Insomnia, avagy homokszemek az idő fogaskerekei között” című előadásából részletek.

Dan Buettner: A hosszú élet oázisai. Földünk Kék Zónái (*National Geographic*).

Matus István: Előadás: „Az önismerettől a jellemig”. (Pataky Művelődési Központ, Budapest, 2010. szeptember 19.)

Hites Gábor: És az Isten megbánta... (Előadás).

Új Életmód, 2008/1.

Kinek jó, hogy médiaszenzáció lett a papi botrányokból?

A pedofil botrányok „tálalása” az egyház lejárátását célozza, s így az erkölcs erőteljes hangjának elnémitására irányul. A módszer pedig a francia forradalom előtti eseményekre emlékeztet – írja egy neves katolikus szerző.

A botrányok harsány médiavisszhangjával kapcsolatban *Elizabeth Lev*, az *Inside the Vatican*, a *Sacerdos* és a *Zenit* elismert cikkírója fejt ki véleményét a *Politics Daily* hasábjain. A Duquesne Egyetem római campusán oktató művészettörténész a Szentszékhez akkreditált korábbi amerikai nagykövet, *Mary Ann Glendon* lánya.

„Senki sem tagadja a papok töredék kisebbségének büneit és az általuk okozott kárt – szögezi le a szerző –, ám helytelen viselkedésüket egyesek arra használják fel, hogy lejárássák a klérus túlnyomó többségét. Olyan papokat is beszennyeznek, akik plébániájukon egyszerű, szent életet élnek a hívek szolgálatában.” Lev párhuzamba állítja a francia forradalom előtti időszakban a katolikus egyházi személyek ellen irányuló „állandó ellenséges támadásokat” azzal, ahogyan napjainkban a média lefesti a katolikus egyházat.

Miután az 1789-es francia nemzetgyűlés korlátozta a király hatalmát, mind gyakoribb lett a katolikus egyházi személyek elleni kemény hangú vádaskodás. „Egyháziak által elkövetett erkölcstelenségek elszigetelt eseteit nagyították fel, hogy az egész papságot romlottnak tüntessék fel (a helyzet iróniája, hogy mindezt a féktelen szexuális szabadosság korában tették). A francia propagandisták éjt nappallá téve azon fáradoztak, hogy botrányokat ássanak elő a múltból, évtizedekre, sőt akár évszázadokra visszamenően” – írja Lev.

A szerző *Edmund Burke* politikus és író szavait idézi, aki 1790-ben megállapította, hogy ezek a vitázók úgy mutatták be az egész francia egyházat, mint „álságos, pénzéhes, hatalomvágyó szörnyetegek gyülekezetét”. „Nemigen hiszek annak, aki ócsárolja azokat, akiket kifosztani készül. Inkább úgy sejtem, hogy olyankor rágalmaznak meg valakit, vagy nagyítják fel elkövetett vétkeiket, amikor megbüntetésükből hasznot remélnek” – figyelmeztetett Burke akkor, amikor a forradalmárok éppen az egyházi földek elkobzására készültek.

Lev szerint „nincs szükség Edmund Burke politikai éleslátására ahhoz, hogy az ember elgondolkodjék, vajon miért kizárólag a katolikus egyház részesül ilyen elbánásban”. Mint írja, a szexuális visszaélések „szaftos” médiatudósításai azt sugallják, mintha csakis a katolikus klérus tagjai követnének el ilyen bünteteket; ráadásul a botrányok előkelőbb helyen szerepelnek, mint az indiai és az iraki keresztyének jelenleg is zajló lemészárlásának hírei.

A szerző felhívja a figyelmet, hogy becslések szerint az Egyesült Államokban mintegy 39 millió áldozata van a gyermekek elleni szexuális visszaéléseknek, amelyeket legnagyobb arányban családtagok követnek el. A cikkben idézett források szerint a tanároknak 5%-a, a katolikus papoknak kevesebb mint 2%-a vádolható szexuális visszaéléssel.

Elizabeth Lev úgy látja: a katolikus papok elleni támadások mögött az a szándék húzódik meg, hogy „lerontsák a közéletben megszólaló, erőteljes erkölcsi hang hitelét”. Megjegyzi, hogy a szexuális visszaélésekről érkező híradások Amerikában éppen akkor váltak igazán hisztérikussá, amikor a katolikus püspökök kifejezték tiltakozásukat az egészségügyi reform ügyében született végső döntéssel kapcsolatban. „Az Egyház erkölcsi hangjának elhallgattatásához az egyháziak lejárátását találták a legmegfelelőbb eszköznek” – mutat rá.

Burke a keresztyénség „teljes megsemmisítésének” előkészítését látta abban, ahogyan egyházellenes kampány során „általános megvetés” tárgyává tették az egyház képviselőit – írja Lev, emlékeztetve, hogy a forradalmi terror idején több száz papot küldtek a guillotine alá. „Reméljük, az amerikaiak lesznek annyira józanok, hogy jóval előbb irányt váltsanak, mint hogy ide jutnánk” – zárja gondolatait a szerző.

Magyar Kurír

Februártól apa és anya helyett 1. szülő és 2. szülő szerepel az amerikai útlevelekérelmen

A külügyminisztérium nem részletezi, csak a gyermekek útleveleiben szerepel-e majd a módosított megnevezés.

Homoszexuális érdeküdvözlők csoportok üdvözlik a döntést. „E változtatás révén a különféle családok úgy kérhetnek gyermekük számára útlevelet, hogy közben nem kell úgy érezniük, mintha a kormány nem ismerné el a családjukat. A kormány

nyilatkozta el kell ismernie, hogy a családstruktúra változik” – nyilatkozta a Family Equality Council nevű szervezet képviselője. A szervezet évek óta lobbizott azért, hogy az útlevelekérelmeiből töröljék az apa és anya szavakat.

A keresztyén-konzervatív közvéleményt felkavarta a döntés. *Tony Perkins*, a Családkutató Intézet vezetője szerint annak célja „egyértelműen az egyneműek házasságának és örökbefogadásának előmozdítása, mégpedig alkotmányos felhatalmazás nélkül, a házasságvédelmi törvény szellemét (ha a betűjét nem is) sértő módon”. *Robert Jeffress* baptista lekösz így fogalmaz: „Mindez egy általános törekvés része: a politikai korrektség jegyében igyekeznek elmosni a nemek közti különbségeket, azt sugallva, hogy az eredményes gyermekneveléshez nincs szükség apára és anyára. Ez a döntés azért született, hogy javítsák a gyermeket nevelő homoszexuális párok közérzetét” – írja a *FoxNews*.

Magyar Kurír

Célkeresztben a keresztyén kisebbségek

Andrea Riccardi írása a keresztyéneket ért támadások kapcsán

A Sant'Egidio közösség alapítójának a *Corriera della Sera* című olasz napilapban megjelent elemzése beszámol a keleti keresztyének nehéz helyzetéről, és felhívja a figyelmet a nyugati keresztyének szerepvállalására.

Andrea Riccardi: Kisebbségek célkeresztben, ők üldözöttek, mi rövidlátóak és figyelmennek vagyunk.

Az egyiptomi Alexandriában élő koptok meggyilkolása ma az utolsó a sok tragédia között. XVI. Benedek „keresztyénfőbiáról” beszélt, amely új fogalom a pápai szóhasználatban – jól kifejezi a helyzet drámai voltát. A nyugati keresztyének pedig gyakran kis helyi küzdelmeikkel vannak elfoglalva, távol tartják magukat ettől a drámától.

A XXI. század a vértanúság évszázada, ahogyan a XX. század is az volt. Mit tegyünk? Fontos az érdeklődés, a szolidaritás, a nemzetközi beavatkozás. Gyakran azonban csak nyilatkozatokat fogalmazznak meg, aztán visszaesik, nem folytatódik az érdeklődés. A nemzetközi közösségnek ki kell nyitnia a szemét, ki kell lépnie a politikai korrektség konzolidált hozzáállásából. A nyugati hatalmak évezredekken keresztül a keleti keresztyének védelmezői voltak. Tevékenységük, amelyet a politika kihasznált, a keresztyéneket érő sok baj gyökere volt, mert a (megsemmisítésre szánt) Nyugat előrséneket tekintették őket. Az ottomán birodalomban 1914 óta sok keresztyént mészároltak le, ez az üldözés nagyságában csak a szovjet rezsim által az orosz keresztyéneket ért üldözéssel vethető össze. Manapság a nyugati országoknak nem könnyű közelélniük. A maguk részéről a keleti keresztyének sem mindig akarnak védelmet.

Az iraki keresztyéneket érő mindennapos gyilkosságok hihetetlenek. Nincs rá ok. A szülők nem vihetik el gyermekeiket a misére anélkül, hogy kockáztatnának: esetleg a szemük láttára gyilkolják meg őket kamaszkorú terroristák, mint Bagdadban. A keresztyének majd húsz évszázada élnek ott, tizennégy évszázada az iszlám mellett. Amerika iraki háborújával véget ért számukra a szabadság korszaka. A Szentszék a háború ellen volt: tudta, hogy a keresztyének áldozatul esnek a rezsim bukása utáni zűrzavarnak. Megvívta a háborút. A helyi védtelen keresztyének könnyű célpontként szolgáltak a terrorista bűnözőknek. A keresztyének könnyű célpontot jelentenek az iszlám terroristáknak, akik reklámot akarnak maguknak, hogy erejüket fitogtassák. A keresztyének elleni gyűlöletkeltés régi módszer a muzulmánok közötti egyetértés megerősítésére.

A kis, védtelen keresztyén közösségek karitatív tevékenységet végeznek vallási megkülönböztetés nélkül mindenkiért: szelíd jelenlétük kifinomult és állhatatos tiltakozásként áll a kitörő gyűlölettel szemben. Ez nem lebecsülendő keresztyén sajátosság. A muzulmánok között is vannak, akik ellenállnak. A libanoni *Sammak* főmufti kijelentette, hogy aki keresztyéneket gyilkol, az a muzulmánokat is sújtja.

Ez az iszlám iratok elmélyült tanulmányozásán alapuló hozzáállás a keresztyén-muzulmán párbeszéd évtizedes talaján érlelődött. E párbeszéd megmentette és megnövelte a kommunikáció lehetőségét. A kulturális és vallási barátkozás útja ez, nem pedig a bürokratikus megoldásoké. Az iszlám bizonyos ágaiban érlelődik az a tudat, hogy a kisebbségek eltűnése a totális hanyatlás jele lesz majd. Persze a muzulmán világ tágas, és számtalan propaganda szövi át. XVI. Benedek újra felvetette az 1986-os assisi vallások közötti találkozó javaslatát: bejelentette, hogy októberben ellátogat a ferences városba. A párbeszéd a keresztyén (vagyis a szeretetből fakadó) válaszok egyike az üldözésre. „Assisi szelleme” nem valamiféle relativizmus, hanem meghívás a vallások felé, hogy erősítsék az együttélésben a béke légkörét. „Assisi szelleme” II. János Pál nagyszerű felismerése: a nyolcvanas évek közepétől kezdve látta, hogy terjed a fundamentalizmus, a civilizációk harca, erősödnek a vallási konfliktusok.

A keresztyének nemcsak a muzulmánok miatt szenvednek (bár javarészt miattuk), hanem a hindu fundamentalizmus miatt is. Az erőszak Afrikától Latin-Amerikáig a keresztyének jelenlétét úgy éli meg, hogy az akadályt jelent a bűnözés véres diktatúrája és annak barbár következményeinek megvalósulása előtt. Ezért sújtja a keresztyéneket. 2005-ben egy amerikai szerzetesnővért, *Dorothy Stang*et azért gyilkolták meg, mert Brazíliában segítette a földönfutókat: „Íme, az egyetlen fegyverem” – mutatta fel a Bibliát a gyilkosok előtt. A XXI. század valóban a vértanúság újabb évszázada. Felelőségünk, hogy támogassuk a nehéz helyzetben élő keresztyéneket, ne hagyjuk őket egyedül. A magány gyakran növeli a sebezhetőséget. De semmi sem egyszerű ebben az oly összetett modern világban. Talán a vértanúság felfedi a mai, megfáradt nyugati keresztyénség előtt, hogy milyen különleges a keresztyén lét, amely – jelképértékű módon – magára vonja a gyűlöletet.

Magyar Kurír

Napjaink egyik keresztyén vértanúja: Dorothy Stang

Halálra ítélték, mert megkérdezte, mit tett Mohamed

Inni szeretett volna, most akasztásra vár

November 7-én Mohamed próféta káromlásáért halálra ítélték Pakisztánban egy Asia Bibi nevű édesanyát. A mezőgazdasági munkásként dolgozó anyának 2009-ben muzulmán munkatársnői nem engedték, hogy vizet hozzon magának, mondván, hogy mivel nem muzulmán, érintése tisztátalanná tenné a vizet. Később megpróbálták rávenni, hogy tagadja meg hitét. A szóváltás közben Asia Bibi megjegyezte, hogy Jézus meghalt a kereszten az emberek bűneiért, és megkérdezte, hogy Mohamed vajon mit tett értük.

Asia Bibi, a halálra ítélt pakisztáni keresztyén nő

Az asszonyok a helyi imámnak panaszkodtak. Egyikük, az imám felesége, rendőrségi feljelentést tett ellene. Az asz-szonyt megverték, letartóztatták, és majdnem egy évvel a sértő szavak elhangzása után kötél általi halálra ítélték. Bibi férje, *Ashiq Masih* az *AsiaNews*-nak elmondta: a lahore-i legfelsőbb bíróságnál fellebbez az ítélet ellen. Az asszony életéért kampány indult Olaszországban (Tv2000), Pakisztánban, Indiában és az Egyesült Államokban is. Az *AsiaNews* által kezdeményezett nemzetközi petíció Asia Bibi halálbüntetésének visszavonását kéri *Asif Zardari* elnöktől, és egyben arra kéri az elnököt, változtassa meg a káromlásról szóló igazságtalan törvényt, amely számos ártatlan áldozatot követel, és lehetetlenné teszi az országban a békés egymás mellettélést. A petícióhoz e-mailküldéssel lehet csatlakozni.

A halálra ítélt nő szabadon engedését kéri a pápa.

XVI. Benedek pápa szerdai általános audienciáján annak a pakisztáni keresztyén nőnek a szabadon engedését kérte, akit a múlt héten ítélték halálra istenkáromlás címén.

A pápa egyúttal felszólította a nemzetközi közösséget arra, hogy vizsgálja meg a Pakisztánban élő keresztyének helyzetét, akik az ázsiai országban gyakran válnak az erőszak és a diszkrimináció áldozataivá.

Szent Ferenc sírjához zarándokolnak a világ vallási vezetői

XVI. Benedek pápa újév napján a Szent Péter téren mondott Úrangyala-imádság alkalmával jelentette be, hogy jubileumi találkozóra várja Szent Ferenc városába, Assisibe a világvallások vezetőit. A békéért való első közös imatálalkozót huszonöt évvel ezelőtt, 1986. október 27-én szervezték II. János Pál pápa kezdeményezésére.

Huszonöt évvel ezelőtt minden világvallás képviseltette magát. Hasonló nagyszabású találkozó korábban soha nem volt. A katolikus egyház képviselőin kívül más keresztyén egyházak ötven, a nemkeresztyén vallások hatvan vezető személyisége vett részt az eseményen. Arról tettek tanúságot, hogy a vallás az egység és a béke előmozdítója, és nem a megosztottság vagy a konfliktusé.

A Szent Ferenc sírja fölül emelt bazilika és kolostor kuszosa, öre, *Giuseppe Piemontese* a ferences közösség nevében háláját és örömét fejezte ki, hogy a pápa októberben Szent Ferenc városába zarándokol, és erre kéri a többi vallás vezetőit is. „Régóta reménykedtünk abban, hogy XVI. Benedek a vallási vezetők meghívásával újabb lendületet ad a béke előmozdításának, vagyis a keresztyének és a világ más vallásaihoz tartozó hívek imáinak” – mondta a minorita ferences kuszos.

Szent Ferenc élete minden pillanatában tetteivel, imáival és prédikációival a béke előmozdítását szolgálta. „Assisi szentje továbbra is támogat minden jóakarátú embert, és békére irányuló gondolatokra, cselekedetekre ösztönzi őket. A ferencesek buzgón várják a pápa és a többi vallási vezető látogatását Szent Ferenc sírjánál” – nyilatkozta Giuseppe Piemontesi.

Tilos segíteni a keresztyéneket?

Január 4-én meggyilkolták *Salman Taseer* pandzsábi kormányzót, aki szót emelt *Asia Bibi* érdekében a káromlásról szóló törvény ellen.

Salman Taseer 66 éves volt. A pakisztáni kormányzót saját testőre ölte meg, miután elhagyta az iszlamabadi rezidenciáját. A 26 esztendő *Mumtaz Quadinak* éppen az lett volna a feladata, hogy védje *Taseer* életét. Letartóztatása után így nyilatkozott: „Azért öltem meg a kormányzót, mert bírálta a káromlás szabályozó törvényt, »fekete törvénynek« (kala kanoon), vagyis negatív törvénynek nevezte.”

Salman Taseer meglátogatta *Asia Bibi* a börtönben, nyilatkozott a törvény ellen, és ezzel magára vonta az ország radikális csoportjainak haragját. Az országban elmérgesedett a közhangulat, néhány nappal ezelőtt az iszlám fundamentalisták az utcákon tüntettek a káromlás szabályozó törvény reformja ellen. Kijelentették, hogy a törvény bármiféle módosítását „csak a holttestükön keresztül” vihetik véghez.

Taseer a pakisztáni néppárt tagja és *Zardari* elnök szoros munkatársa volt. Megnyilkolása miatt fennáll a veszély, hogy Pakisztán visszazuhan abba az örvénybe, amely többször magával ragadta már az ország társadalmi életét. *Benazir Bhutto* volt miniszterelnök 2007-es meggyilkolása után ismét az egyik legmagasabb szintű politikai személyiséget ölték meg. Ez a gyilkosság pedig éppen abban az országban történt, amelynek válsága a kormány bukásához vezethet, és a nemzetet folytonosan egy iszlám felkelés rémképe fenyegeti – írja az *Avvenire* olasz napilap.

Pandzsáb nem akármilyen térsége Pakisztánnak. A leggazdagabb és legnépesebb, és mindenekelőtt az ország biztonsági apparátusának és hadseregének legnagyobb hányada innen származik. Elemzők szerint a fundamentalisták biztonsági rendszerbe való beékelődése egyenértékű, és ugyanolyan súlyos veszélyt jelent, mint a nukleáris fegyverek elterjedése és a táliboknak az intézmények ellen vívott szüntelen háborúja.

Az erőszakos cselekmények száma az országban még mindig nagyon magas. A *The News* napilap közlése szerint

tavaly 52 öngyilkos merénylet történt, melyeknek 1224 halálos áldozata volt. Megdöbbentő a következő adatsorozat: a terrorcselekmények áldozatainak száma 2007-ben 837, 2008-ban 965, 2009-ben 1217, 2010-ben pedig 1224 volt. De nemcsak erről van szó: a politikai válság tovább bonyolítja a helyzetet és fokozza az ország instabilitását.

Magyar Kurír

Salman Taseer, a merénylet áldozatává vált pakisztáni kormányzó

Eltiltanak a gyerekeket a Bibliától

Az *Aargauer Zeitung* (aargauerzeitung.ch) ismerteti a szabad gondolkodók követelését: a bibliaolvasás megtiltását gyermekeknek.

A badeni liberális napilapban *Sarah Weber* Tiltsák be a Bibliát 16 év alatt! című cikkében ismerteti a szabad gondolkodók legfrissebb agyszüleményét: gyermekek és fiatalok 16 év alatt ne férjenek többé a Bibliához. A bieli *Barbara Kettner*, a felhívás egyik aláírója kijelentette, a gyermekek nem értik és nem tudják, hogy nem szabad mindent szó szerint érteni. A felhívást aláírta a wallisi tanár, *Valentin Abgottspon*, aki a szabad gondolkodók vezetője a kantonban. Őt nem sokkal korábban azért bocsátották el, mert nem tudta elviselni a fe-születet a tanteremben. „Az egyház cenzúrázza a Bibliát már a gyermekbibliával is. S ez egyszerűen tisztességtelen, hogy csak a szépet és a veszélytelenet emelik ki” – mondja a tanár.

A katolikus egyház természetesen elutasítja a javaslatot.

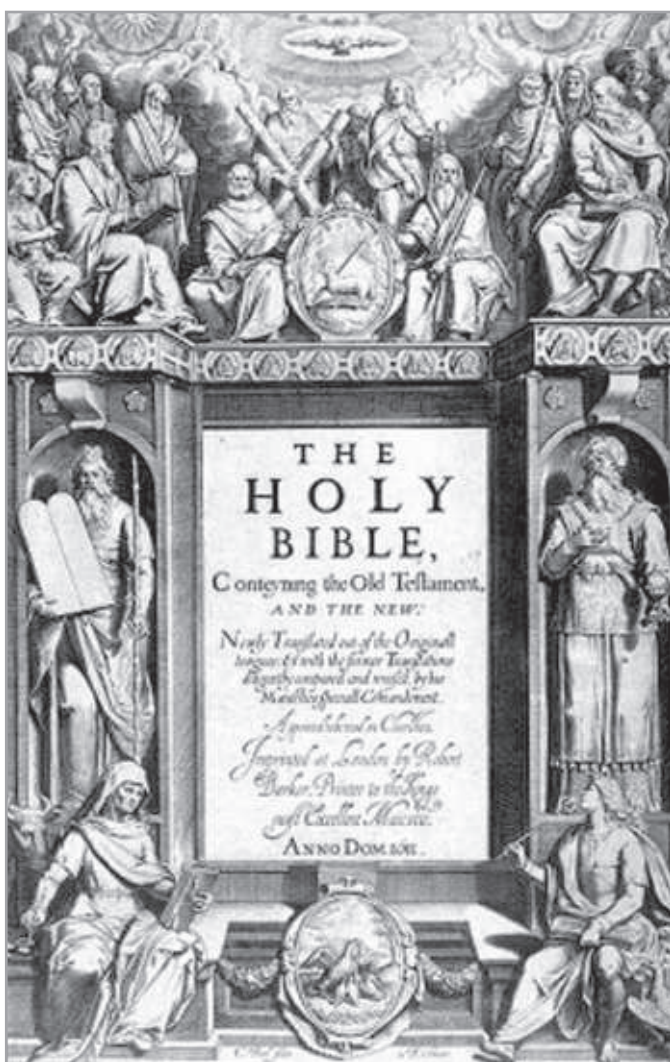
Magyar Nemzet Online

T A L L Ó Z Ó

Takács Boglárka

Kinek szentebb a Bibliája?

Egyes Újszövetség-fordítások akár egész mondatokban is eltérhetnek egymástól. Melyik változat a pontosabb? Egy konkrét példán keresztül vizsgáljuk meg a kérdést. Az olykor megdöbbentően heves vita kapcsán szó lesz magyar, angol, latin, görög Bibliákról is, és kiderül, ki az igazi férfi!

A King James Bible első kiadásának címlapja 1611-ből
(Forrás: Wikimedia commons)

Különböző Biblia-fordítások különböző tartalmúak lehetnek: már írtunk néhány szórakoztató példáról, amikor a Közel-Keleten előforduló állatok mitikus szörnyekké váltak, vagy éppen maga Mózes növesztett szarvakat. Most azonban arra fogunk kitérni, hogyan lehetséges az, hogy bizonyos szövegrészek egyes fordításokban megtalálhatóak, másokban nem. Kinek van igaza? Rosszindulatú hamisításokról van-e szó, gondatlanságról, vagy valami másról? Lehet-e egyik változat jobb, mint a másik – és ha igen, melyik lenne az?

Mi az a ruckmanizmus?

Számos vallási irányzat képviselői vitatkoznak évszázadok óta az efféle alapkérdéseken, úgyhogy ebből fakadóan csak felületesen tárgyalhatjuk a problémát. Azt gondolnánk, abban mindenki egyetért, hogy minél régebbi a szöveg, annál autentikusabb. Az idő múlásával hibák kerülhetnek a másolásba, a fordítók félreérthetnek valamit, és ezek a hibák továbbgyűrűzhetnek, ha más az ő szövegüket veszi alapul.

Ma már általában mindenhol igyekeznek az eredeti nyelvből fordítani, a zsidó Biblia (Tanach, Ószövetség) esetében javarészt héberből, a keresztyén Újszövetség esetében pedig koiné görögből. De ez nem mindig volt így: például nagyon sok keresztyén Biblia alapul Szent Jeromos latin fordításán, amelyet éppen azért is neveztek Vulgatának, mert ez volt a gyakori, közhasználatú változat (a *versio vulgata* pontosan ezt jelenti). Mindenesetre ami visszanyúl az eredeti szövegekhez, az valószínűleg pontosabb, már csak azért is, mert kevesebb a hibalehetőség.

A King James Biblia kiadójáról, az angol Jakab királyról kapta a nevét. Angol nyelvterületen mai napig népszerű ez a Biblia-fordítás, több modernizált változata létezik. Nagy-Britanniában a szerzői jogai jelenleg is a királyi nyomdász kezében vannak, más klasszikus szövegekkel szemben nem nyomtathatja ki csakúgy akárci; ha mégis megteszi, számolnia kell a jogi következményekkel.

De van, aki nem így véli! Angol nyelvterületen egész népmozgalom létezik, amely a King James Biblia elsőbbségét hirdeti, ez a King James Only („Csak a King James”). Közöttük vannak olyanok, akik egyszerűen csak ezt a változatot szeretik személyes okokból, vagy azért kedvelik jobban, mert nem latinból, hanem héberből és görögből fordították. (Habár ma már léteznek más olyan protestáns fordítások, amelyek még korábbi szövegváltozatokon alapulnak.) De ide tartoznak sokkal radikálisabb nézetek képviselői is.

Vannak, akik szerint ez a Biblia annyira jól sikerült, hogy tulajdonképpen saját kinyilatkoztatást tartalmaz. Peter Sturges Ruckman amerikai baptista lelkipásztor, a ruckmanizmus névadója pedig egyenesen azt hirdeti, hogy a King James szentebb, mint az eredeti szövegek, amelyek alapján készült! A szentségen nehéz vitatkozni, mindenesetre Ruckman álláspontját nagyon kevesen fogadják el.

Egészen szokatlan prédikációkat is lehet találni az interneten, például Steven Anderson baptista lelkipásztor és „King James Onlysta” arról beszél, hogy az újabb fordítások szerzői minden bizonnyal ülve vizelnek, szemben az igazi férfiakkal, akik állva.

Egészen korai King James Bible 1614-ből.
Az eredeti nyelvből lett fordítva, és gondosan összehasonlították a korábbi fordításokkal

Csak a mi kiadásunkban!

Miért érdekesek nekünk ezek az angolszász protestáns mozgalmak? Már csak azért is, mert a *King James Only* pártolói gyakran azzal érvelnek, hogy más Bibliákból hiányoznak bizonyos részek. Ez valóban így van, és gyors szemrevételezéssel ellenőrizhető. Mi most magyar példát fogunk hozni, mert habár a mai Magyarországon nem igazán dűlnak heves és politikai színezetű viták a fordításokról, itt is fennállnak ugyanezek a különbségek, és a forrásuk is pontosan ugyanaz – mindjárt kiderül, hogy valószínűleg micsoda, de előbb lássunk egy konkrét példát!

János apostol első levelének a vége felé (5,6–8) a következőt olvashatjuk:

6. vers: *Ez az, a ki víz és vér által jő vala, Jézus a Krisztus; nemcsak a vízzel, hanem a vízzel és a vérrel. És a Lélek az, a mely bizonytságot tesz, mert a Lélek az igazság.*

7. vers: *Mert hárman vannak, a kik bizonytságot tesznek a mennyben, az Atya, az Ige és a Szent Lélek: és ez a háromegy.*

8. vers: *És hárman vannak, a kik bizonytságot tesznek a földön, a Lélek, a víz és a vér; és ez a három is egy.* (Károli-Biblia)

Ugyanez egy másik fordításban:

6. vers: *Ő az, aki víz és vér által jött, Jézus Krisztus. Nem csupán víz által, hanem víz és vér által. És a Lélek tesz tanúságot róla, mert a Lélek az igazság.*

7. vers: *Tehát hárman tanúskodnak:*

8. vers: *a Lélek, a víz és a vér; és ez a három egy.* (Szent István Társulat)

Vastag betűkkel szedtük azt a szakaszt, ami csak az egyikben olvasható. Ugyanez a

szövegrész megtalálható a King James Bibliában, de nem szerepel például a népszerű modern NIV Bibliában. Ha megnézzük a hivatkozásokat, láthatjuk, hogy ahol hiányzik, ott általában lábjegyzetben említik.

Ez a rész – az úgynevezett Comma Johanneum – azért is fontos, mert a hosszabb változat egyértelműen a Szentháromságot említi, amelyet több keresztyén irányzat nem fogad el. Az Újszövetségben máshol is szerepel az Atya, Fiú, Szentlélek felsorolás, olyan helyeken, amelyeket nem vitat senki, de ott nincsen kimondva róluk, hogy három egyenlő részről van szó, és mind a mennyben találhatóak. Néhány példa:

Urunk, Jézus Krisztus kegyelme, Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal! (2Kor 13,14)

Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek.

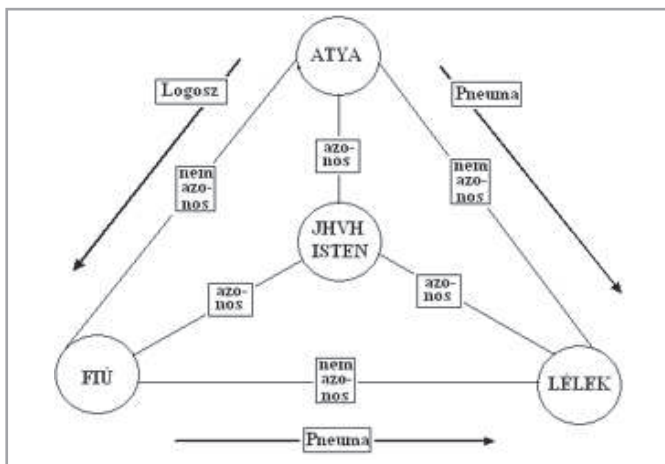
(Mt 28,19–20 – mindkettő a Szent István Társulat Bibliájából)

Másoljuk, másoljuk...

Hogyan került bele János levelébe a két vitatott mondat? Esetleg fordítva: hogyan került ki belőle? Ehhez azt kell megnevezni, mit tartalmaznak a legkorábbi kéziratok. Bizony, ezekben nincsen benne a Comma Johanneum. A negyedik századi Codex Sinaiticus sem tartalmazza:

A Comma Johanneum környezete körvonalazva
(Forrás: Wikimediacommons)

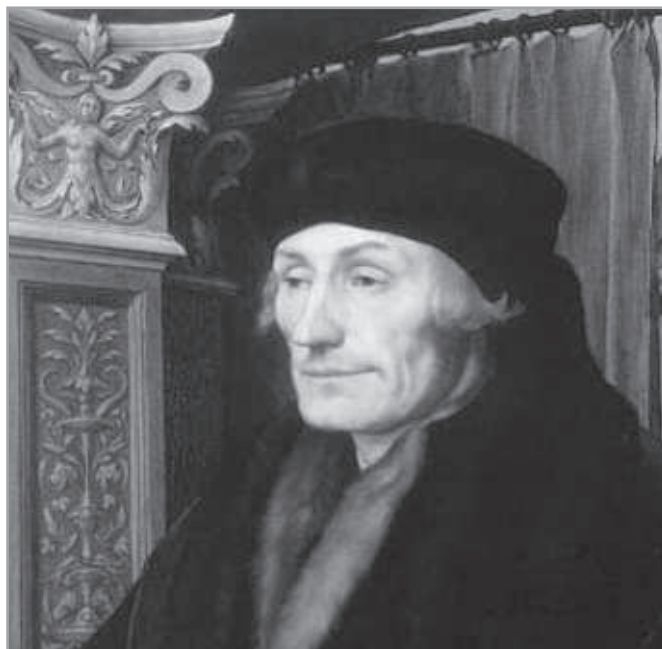
Nem triteizmus, sem modalizmus, hanem a trinitástan

Ma sokan úgy gondolják, hogy itt nem feltétlenül ideológiai alapú betoldásról lehetett szó, hanem valószínűleg arról, hogy valaki odaírt egy magyarázatot a margóra, a kódexmásoló figyelme pedig ellankadt, és azt is bemásolta a szövegbe. Ez már csak azért is valószínű, mert tényleg szokás volt írni a margókra, sőt egyes másolók akár anyázták is a másikat, mint az a szintén negyedik századi Codex Vaticanusban is megfigyelhető.

Már a harmadik században is panaszkodtak a keresztyén egyházatyák a rossz minőségű másolatokra, sőt volt, aki egye-

nesen elátkozta azokat, akik pontatlanul adták tovább az általa írt szövegeket.

Rotterdami Erasmus volt az első, aki kivette a fentebb említett szakaszt 1516-os Biblia-kiadásából – ez volt az első

Desiderius Erasmus of Rotterdam (1466 [?] – 1536)

A margón: „Te szerencsétlen balfék, hagyd meg a régi olvasatot,

nyomtatásban megjelent görög nyelvű Újszövetség. Nagyon élesen bírálta a döntése miatt, ő pedig azzal válaszolt, visszatesszi a passzust, ha mutatnak neki egy olyan görög és *nem* latin kéziratot, amiben benne van. Ez valóban meg is történt: külön az ő számára hamisítottak egyet! Ennek Erasmus is tudatában volt, de valóban nem kötötte ki, hogy eredeti kéziratot szeretne látni... így a Comma Johanneum visszakerült a Bibliákba, csak hogy aztán a huszadik században ismét kikerüljön onnan. A katolikus egyház például 1927-ben foglalt állást a mondatok „vitattott” voltáról, és a modernebb Vulgata-kiadásokból is kivették: a Vatikán honlapján találhatóiban sem szerepel.

<http://nyelvisztan.blog.hu>

A Mózes-hegy rejtélye

A felfedezésre váró szent helyek és tárgyak listáján biztosan dobogós helyezésre számíthat – Noé bárkája és a frigyláda mellett – az „igazi” Sínai-hegy pontos helyének kutatása, amelyre már több alternatív javaslat született. *Emmanuel Anati* régészprofesszor húsz éve lepte meg a világot azzal a bejelentéssel, hogy Mózes hegye nem más, mint a Negev-sivatag északi részén található Har Karkom-hegy.

Emmanuel Anati 1930-ban született Firenzében olasz zsidó szülők gyermekeként. Izrael állam megalakulását követően hamarosan Jeruzsálembe költözött, és a Héber Egyetemen tanult régészetet. Később a Harvardon lett ösztöndíjas, és a Sorbonne-on doktorált. Ezután östörténetet tanított a Tel Aviv-i Egyetemen, és kiterjedt kutatásokat folytatott a Negevben. A hatvanas évek közepén tért vissza Olaszországba, ahol a Camonica-völgy sziklarajzainak feltárásával szerzett nemzetközi hírnevet. Már 1986-ban publikálta *Isten hegye* (Mountain of God) című könyvét, amelyben azt állította, hogy az igazi Sínai-hegy nem a Sínai-félszigeten, hanem a Negev-sivatagban található. Anati negyedszázad óta küzd elméletének elismertetéséért, és ebben a küzdelemben most – úgy tűnik – sikerült áttörést elérnie.

A Karkom-hegy egyik részlete

Új zarándokcélpont?

„Mindez nem teória, hanem maga a valóság. Teljesen bizonyos vagyok benne – így nyilatkozott május végén Emmanuel Anati a *Jerusalem Post* vele készített interjújában. – Több éven keresztül végzett ásásaim a Har Karkomon, no meg a Biblia figyelmes tanulmányozása semmi kétséget nem hagyott bennem afelől, hogy a valódi Sínai-hegyről van szó. Most meg vagyok győződve róla, hogy a Karkom Isten igazi hegye” – mondta a nyugalmazott egyetemi tanár. Az interjú apropóját az adta, hogy Anati most angolul is megjelentette *A Sínai-hegy rejtélye* – régészeti feltárások a Karkom-hegyen

(*The Riddle of Mount Sinai – Archaeological Discoveries at Har Karkom*) című, 2001-ben olaszul publikált kötetét, melyben megismételte azt a teóriáját, hogy a híres Ramon-krátertől 25 kilométerre található Har Karkom volt az a hegycsúcs, amelyen Mózes átvette a tízparancsolatot. „Tisztában vagyok vele, hogy forradalmi gondolatról van szó – ismerte el a sziklarajzok kutatására szakosodott professzor. – Nem csupán a helyszínt változtatom meg, de ráadásul áthelyezem Izraelbe, ami minden bizonnyal ki fogja váltani az egyiptomiak haragját. Izraelnek azonban büszkének kellene rá lennie. A Negevben nincsen semmi, fejlesztésre szorul.”

Anati múlt pénteken az északkelet-itáliai kisváros, Vicenza Teológiai Szemináriumán jelentette be könyvének megjelenését, és hozzátette: „Tulajdonképpen már el is fogadták az elméletemet. A zarándokutakat is szervezik. Találkozókat egyeztettem teológusokkal és másokkal, beleértve a vatikáni zarándokhivatalt is. Már a következő évtől indítani szeretnék a Karkom-hegyre a zarándokutakat.” Anati szerint sok évbe telt, míg érveivel meggyőzte a katolikus egyházat, és az elfogadás lassú folyamatnak bizonyult.

„Körülbelül három és fél évvel ezelőtt kaptam egy telefonhívást a Vatikánból, hogy egy magas rangú pap akar velem találkozni, aki egy sofőrrel érkezett hozzám. 500 kilométerre lakom Rómától; egy egész napon át üldögélt velem, és rengeteg kérdést tett fel – idézi fel a történeteket Anati. – Azután eltűnt, majd egy év elteltével katolikus teológusok csoportja jelent meg, akik még mélyebben utána akartak járni a dolognak. Hét teológus ült itt velem egy napon át; később még négy alkalommal találkoztam velük. Hat hónappal ezelőtt négy napot töltöttek velem a Karkom-hegyen, majd ennek eredményeképpen a vatikáni könyvkiadó részéről felkérés érkezett, hogy részletesen dolgozzam ki a nézeteimet.”

Exodus-történet: hol és mikor?

A Biblia szövegében több helyütt is találunk pontos idő- és helymeghatározásokat, így a zsidók Egyiptomból történt szabadulását illetően is. A Királyok első könyve szerint az exodus 480 évvel az első jeruzsálemi Szentély felépítése előtt ment

végbe, vagyis ha a templom építését körülbelül Kr. e. 950-re tesszük, akkor a kivonulás időpontja Kr. e. 1430 körülre jön ki, Mózes életét pedig körülbelül Kr. e. 1510–1390 közöttre datálhatjuk. Izrael fiai az Egyiptomból történt szabadulás után három hónappal – a hagyomány szerint ötven nappal – érkeztek a Szináj (Sínai) pusztájába: „És táborba szállottak a pusztában, a hegygel átellenben. Mózes pedig felment az Istenhez, és szólt hozzá az Úr a hegyről” – olvasható a Kivonulás könyvében. A hegy köré védőkerítést húztak, hogy se állatok, se emberek ne mehessenek közel hozzá. Mózes pedig – miután leírta a kőtáblákra „az Úrnak minden

beszédét” – oltárt épített a hegy alatt, és tizenkét oszlopot állított fel Izrael tizenkét nemzetségének megfelelően.

Emmanuel Anati

Anatinak azonban kezdettől fogva kételyei vannak a bibliai elbeszélés hitelességét illetően, miközben saját verzióját az egyedül üdvözítő megoldásként tartja számon. „A kivonulás időpontját is mintegy ezer évvel korábbra teszem az eddig elfogadotthoz képest – nyilatkozta a sajtónak. – Tudom,

Emmanuel Anati régészprofesszor

hogyan ez mindenkit meg fog örjíteni. Viszont igazam van. Biztos vagyok benne” – hangzik a nem éppen meggyőző bizonyítás. A professzor azzal érvel, hogy ha az exodus leírása történelmileg valóban megbízható, akkor azt – elsősorban klimatológiai okokból – az időszámítás előtti harmadik évezredbe, még pontosabban a 2200 és 2000 közé eső periódusba kell helyoznunk. Anati szerint régészeti leletek sokasága bizonyítja, hogy a Karkom-hegy az összes sivatagi nép számára szent helynek számított, nem csupán a zsidóknak. Beszámolója szerint a helyszínen több mint 1200 lelet – köztük szentélyek, oltárok, sziklarajzok és egy tizparancsolatra emlékeztető nagy tábla – jelzi, hogy a középső bronzkorban (vagyis ezer évvel a kivonulás előtt – *a szerk.*) szent helynek tekintették. Ehhez járul

a felső topográfiája, amely tökéletesen megfelel a bibliai Sínai-hegy leírásának. „Amikor Izrael fiai elhagyták Egyiptomot, megérkeztek az Arabához. Nem lehettek volna a Szent Katalin-kolostor helyén, hiszen a Bibliában az áll, hogy elérték Cin folyóját (Nahal Cin), majd Hebron felé haladtak tovább.” Anati szerint „a Tóra átvételéről szóló egész történet a Negevben játszódott le, Izrael fiai északon vándoroltak, nem pedig délen; a Negevben, nem pedig a Sínain”.

Mint Anati mondja, tisztában van vele, hogy vannak ellenfelei, elsősorban az izraeli régészek között, akik közül többen elutasították az ő teóriáját. „Tudom, hogy mindenféle emberek, köztük professzorok is elutasítják az elméletemet, és természetes, hogy így van – nyilatkozta. – Arra kérem őket, hogy olvassák el a könyvem, és tanulmányozzák a bizonyítékokat, mielőtt kritizálnak engem.” A Tel Aviv-i Egyetem professzora, *Israel Finkelstein*, a téma világhírű szakértője azt nyilatkozta, hogy nem tudja elfogadni Anati hipotézisét. „Semmilyen kapcsolatot nem látok a Har-Karkom-i, Kr. e. 3. évezredi leletek, illetve a kivonulástörténet között” – nyilatkozta Finkelstein a *Jerusalem Post*-nak.

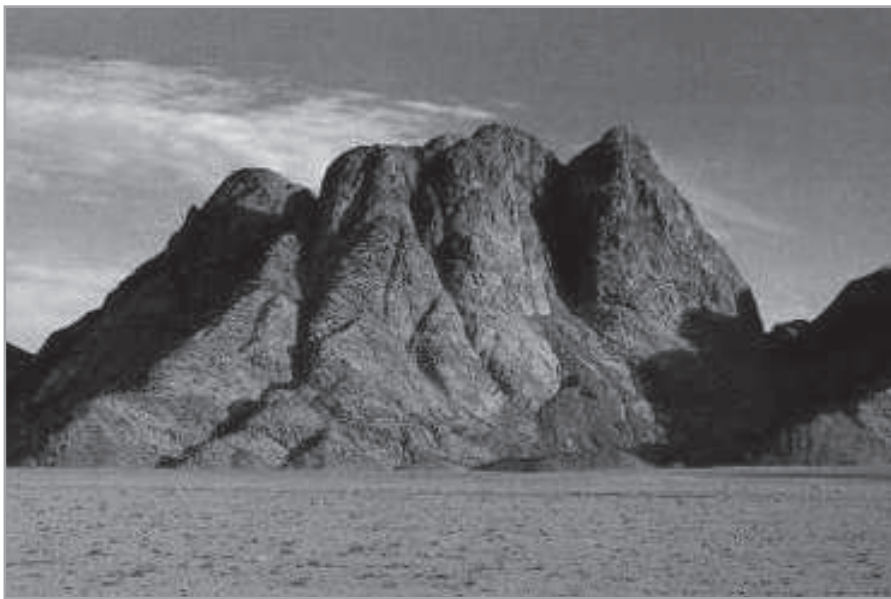
Amatőr régészek kalandjai

„Igazam van, igazam van, igazam van” – hajtogatja Anati, miközben alapvetően kérdőjelezi meg a bibliai leírás hitelességét, csak azért, hogy saját elméletét igazolja. Nemcsak az időrenddel van alapvető probléma (a bibliai elbeszélést nem lehetséges csak úgy ezer évvel előre vagy hátra tologatni, hiszen ezek az események történeti események hálójába vannak beleszöve, amelyek minden szála egy másik szálhoz kapcsolódik), hanem Anati bibliaértelmezésével is. Cin folyó például egyáltalán nem szerepel a héber Bibliában, és a zsidók sem Hebron, hanem Kádes Barnea környékén vándoroltak, miután elhagyták a Sínai-hegyet.

A legrégebb és legelterjedtebb hagyomány a Dzsebel Muszával (arabul „Mózes-hegy”) azonosítja a helyet, amely a Sínai-félsziget déli részén fekvő gránit hegycsoport tagja, magassága 2285 méter

A legrégebb és legelterjedtebb hagyomány eddig a Sínai-félsziget déli csücskénél található Dzsebel Musza (arabul „Mózes-hegy”) nevű hegygel azonosította a törvényadás helyét. Ennek története egészen Nagy Konstantin koráig (Kr. u. 4. század) nyomozható vissza, amikor Heléna császárnő – aki módfelett érdeklődött a Szentföld vallási jelentőséggel bíró helyszínei iránt – 330 körül a hegy lábához telepített egy monostort, hogy az ott tanyázó szerzeteseket megvédelmezze a nomádok támadásaitól. Justinianus császár később megerősítette a kis kolostort, amely a középkorban felvette Alexandriai Szent Katalin nevét. Fontos megjegyeznünk, hogy egészen a 19. század közepéig kizárólag a Dzsebel Muszával azonosították a Sínai-hegyet. De a hegy azonosítása nem csak a keresztyén tradícióban szerepel. Már a tannaita korban (Kr. u. 2–3. század) keletkezett rabbinikus iratok 36 mérföldben határozták meg a Párán pusztája és a Szináj közötti távolságot, amely pontosan egyezik egy 4. századi gall szerzetesnő, Egeria útbeszámolójának adataival. Arra is vannak bizonyítékaink, hogy már az 1. század végén zsidó zarándokok is felkeresték a törvényadás helyének tartott Dzsebel Muszát. Az azonosítás további érveként szolgál, hogy a Sínai-félsziget déli részén,

A Hóreb-hegy (Sínai) egy másik részlete

Serabit el Kadem környékén a 19. század első negyedében az egyiptológia úttörője, *William Flinders Petrie* ókori rézbányákat fedezett fel. A bánya falán megtalálták a kánaániták és zsidók által használt legősibb betűírás maradványait is, amelyeket a Kr. e. 15. századra kelteznek. A rézbányák jelenléte egyezik azzal a biblikus hagyománnyal,

hogy Mózes rokonai, a kéniták/keneusok (kovácsok) ebben a térségben laktak, mielőtt – a Bírák könyve szerint – beolvadtak volna Izrael közösségébe.

A 20. század elején egyes teológusok a Sínai-félsziget északi részén is keresték az igazi Sínai-hegyet. A nyolcvanas

A Hóreb-hegy egy részlete. Hóreb a hrb gyökből származik, ami szárazságra utal

években egy másik alternatíva is előkerült: a Szaúd-Arábia északnyugati csücskében, az Akabai-öböllel átellenben lévő vulkanikus terület. Egy *Robert Cornuke* nevű nyugdíjas amerikai rendőrtiszt eljutott a Dzsebel al-Lóz nevű hegyhez, amelyről – Anatihhoz hasonlóan – azt állítja, hogy az ott talált bizonyítékok (elszemesedett földfelszín, sziklarajzok, kőépítmények) meggyőzték arról, hogy ez az igazi Sínai. Cornuke elmélete – amellet, hogy szintén szemben áll a bibliai elbeszéléssel – természetesen kisebb vihart kavart a médiában, mivel Szaúd-Arábia a turisták, s főként a zsidó vagy keresztyén vallási turisták elől szigorúan elzárt terület.

Végül is a katolikus egyház mind a mai napig nem adott ki hivatalos állásfoglalást arról, elfogadja-e a Sínai-hegy Anati-féle változatát, és valóban „zarándokok millióit” indítja útnak Izraelbe. Mindenesetre, ha a professzor elmélete ösztönzést ad a kivonulás történetének újabb, elmélyült kutatásához, már megérte. Mert elméletek jönnek és mennek, de egyvalami nem változik: és ez maga a bibliai történet, amelynek értelmezése minden nemzedék számára újabb kihívást jelent.

(Történész)

http://www.hetek.hu/hit_es_ertekek/201006/a_mozes_hegy_rejtelyek

„Boldog Kürosz napot!”

Október 29-én ünneplik „az első emberi jogi charta” kibocsátásának évfordulóját, paradox módon egy olyan országban, amely számos jelét adja annak, hogy semmibe veszi az emberi jogokat. „Kürosz”, az ókori perzsa birodalom legnagyobb uralkodója Kr. e. 539-ben ezen a napon bocsátotta ki rendeletét, amelyben visszaadta szabadságát a babilóniaiak által elhurcolt népeknek, köztük a zsidóknak.

Kürosz rendeletét őrző agyaghenger

„Feemeltem szemeimet, és láttam, és imé egy kos állt a folyam előtt, és két szarva volt: és az a két szarv magas volt, de egyik a másikonál magasabb, és a magasabb később növekedett. Láttam azt a kost szarvaival öklelőzni napnyugat, észak és dél felé, és semmilyen állat sem állhatott meg előtte, és senki sem szabadulhatott meg kezéből, és tetszése szerint cselekedett, és nagygyá lett.” (Dán 8,3–4)

A Dániel könyvében olvasható látomás a Perzsa Birodalom profetikus leírása, amely minden tudós történelmi munkánál tökéletesebben kifejezi annak lényegét. Az öklelőző kos azért visel két szarvat, mert a birodalom megteremtői valójában a médek voltak, akikről a perzsák részben dinasztikus szövetséggel (a perzsa I. Kambüszész urának, Asztüagész méd királynak a lányát vette el, ebből a házasságból született Nagy Kürosz), részben fegyveres erővel vették át az uralmat. Miután Kürosz két csatában legyőzte apósát, Asztüagészt, nemcsak rokonával, hanem annak népével is nagylelkűen bánt: a két nemzetséget saját koronája alatt egyesítette, de a vezető szerepet kétségkívül a perzsáknak adta. A hatalom átvétele olyan diszkrétan zajlott, hogy a nyugati népek a perzsa királyságot továbbra is a „méd” jelzővel illették. A két királyságot egyesítő Kürosz ezzel hatalmas birodalom uralkodója lett, amelynek jelentős természeti gazdagsága és földrajzi helyzete folytán kapcsolatteremtőként kellett fellépnie kelet és nyugat között.

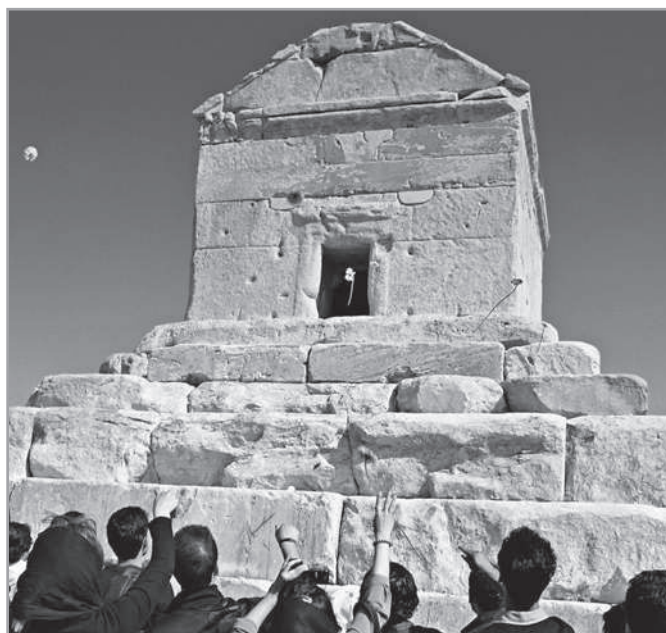
A perzsa hódítás először nyugat felé irányult. Nagy Kürosz csaknem a teljes Kis-Ázsiát (a mai Törökország nyugati részét) bekebelezte. Miután a Lüdi Királyságot, élén

Kroiszossal (akinek gazdagsága közmondásos: nevéből származik a „krózus” szavunk) meghódította, a tengerparti görög városok ellen fordult. Milétosz volt az egyetlen, amelyik önként megadta magát, a többit részben ostrommal, részben árulás révén foglalta el. Kis-Ázsia meghódítása után Kürosz csapataival keletre vonult. A mai Iránt, Afganisztánt, valamint a Kaukázus és a Hindukus vonulataitól északra fekvő országokat is bekebelezte. Ezután 539-ben elfoglalta Babilont és felvette a „Babilon királya, az ország királya” címet. Helyreállította a templomokat, és visszaengedte a Nabukodonozor által hazájukból áttelepített népeket, köztük a zsidókat is. Rendeletének szövegét a British Museumban őrzött agyaghenger őrzi meg számunkra:

„...[Jeruzsálem városától] kezdve Assur és Susan városig, Agadéig, Esnunak földjéig, Zamban városáig, Meturnu városáig, Dérig, Quti ország földjéig, a Tigris-folyón túl fekvő szent városokig, amelyek (isten) lakásait régen alapították, az isteneket, akik bennük laktak, helyükre visszavitettem, örök lakást adtam nekik. Az összes embert összegyűjtöttem, lakóhelyükre visszatelepítettem...” (Harmatta János fordítása)

Ezért is nevezte Ézsaiás próféta „pásztor”-nak (44,28) és „az Úr felkentjé”-nek (45,1) azt az uralkodót, akit saját népe „atyának”, a hellének pedig „mesternek” és „törvényhozónak” szólítottak. Kürosz egész életében kegyes uralkodónak bizonyult. Az egyik, Babilonban előkerült ékírásos táblán maga mondja: „Marduk végiglátogatta az összes országot, és meglátta azt, akit azért keresett, hogy igazságos király legyen belőle, a szíve szerinti király, akit kezével fog vezetni.”

Kürosz állítólag apósa felett aratott győzelme helyén alapította meg fővárosát, Paszargadait, ami a perzsa Páthragáda név görögös formája. Az 546-ban elkezdett munkálatok Kürosz tizenhat évvel később bekövetkezett halála miatt félbeszakadtak, mégis ez maradt a perzsa főváros

Kürosz sírja

egészen addig, amíg Dareiosz megalapította Perszeopoliszt. Az 1,6 négyzetkilométer kiterjedésű romvárosban a régészek egy templom és két palota romjait is megtalálták, valamint itt található Kürosz állítólagos sírja is, amelyet már Nagy Sándor ideérkezése (Kr. e. 331) előtt kiraboltak. A régészeti lelőhelyet

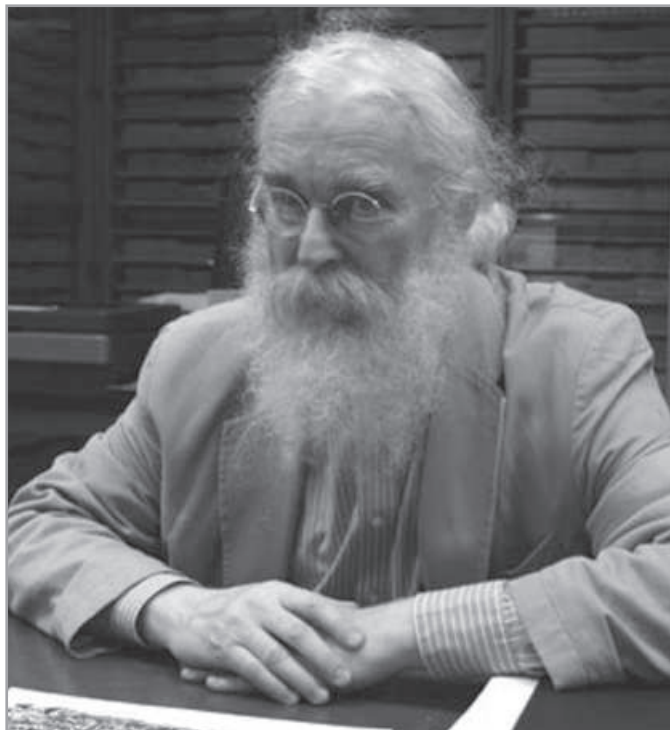
egy 2007-ben megkezdett víztározógát építése fenyegeti, a parszargadai régészeti örökség fennmaradásáért küzdő irániak ezért is népszerűsítik világszerte a „Kürosz napot”.

Grüll Tibor

<http://bibliairegeszet.blog.hu>

Kínai lócsontok őrzik Kürosz rendeletének másolatát

A hír tökéletesen illene bármely bulvárújság kacsarovatába: két megkövült lócsonton ékírást szöveget találtak Kínában. Csakhogy a hír ezúttal igaz! A British Museum ékírászakértője, *Irving Finkel* (képünkön) azonosította az óperzsa szövegeket Kürosz agyaghengerének feliratával. Irving meg van győződve a leletek valódiságáról. Az új felfedezés most alaposan felkavarta az eddig is az egyik legfontosabb ékírást leletnek tartott Kürosz-agyaghengerről vallott nézeteket. A Kr. e. 539-ben íródott 22,5 cm hosszú és 10 cm átmérőjű hengert 1879-ben *Hormuzd Rassam* találta meg Babilon főtemplomának, az Észagilának feltöltésében. A hengert eredetileg minden bizonnyal Babilon városfalának alapozásában helyezhették el. A rögvést Londonba szállított agyaghengert sokan a British Museum történetileg legjelentősebb műtárgyának tartják.

Irving Finkel, a British Museum ékírászakértője

A két megkövült lócsontot 1985-ben *Xue Shenwei*, egy hagyományos kínai gyógyászzal foglalkozó idős orvos ajándékozta a pekingi Palotamúzeumnak, aki még abban az évben elhunyt. A doktor úgy nyilatkozott, hogy először 1928-ban értesült a csontokról, s az elsőt 1935-ben, a másodikat 1940-ben sikerült megvásárolnia. Xue akkoriban azt gondolta,

hogy egy Kína területén használt, de addig ismeretlen írás maradványairól van szó. 1966-ban, a kínai „kulturális forradalom” alatt a csontokat elásta, hogy ne kerüljenek illetéktelen kézbe. A kínai tudósok szerint Xue elbeszélése mindenben hihető. A kínai orvos már 1983-ban felajánlotta az ékírást csontokat a Tiltott Városban működő Palotamúzeumnak, amelynek gyűjtőköre a feliratokra is kiterjed. Ekkor mondták neki először a szakértők, hogy a leleten mezopotámiai ékírás olvasható. A két évvel későbbi adományozáskor jött rá először egy kínai szakember, *Wu Yuhong*, hogy az egyik csonton Kürosz rendeletének másolata olvasható. A másik csonton lévő szöveget nem tudta azonosítani. (A kínai tudós a következő évben publikálta is a felfedezést: *A Horse-Bone Inscription Copied from the Cyrus Cylinder [Line 18–21] in the Palace Museum in Beijing. Journal of Ancient Civilizations* 1986 [Sample Edition], 13–18, Pls. 1–3.).

Egészen mostanáig az volt az általános vélekedés a tudósok körében, hogy a British Museumban őrzött Kürosz-agyaghenger egyedülálló műtárgy, amelyet ünnepélyesen Babilon falába temettek, és annak szövegét nem publikálták. 2010 januárjában azonban szintén a British Museumban bukkantak rá két olyan ékírást tábla töredékére, amelyeken szintén Kürosz rendelete szerepelt – ez a felfedezés is abba az irányba mutatott, hogy a perzsa nagykirály rendeletét széles körben másolhatták és terjeszthették. Finkel a kínai lócsontokról készített fényképek alapján arra a felismerésre jutott, hogy nemcsak az első, hanem a második csonton is Kürosz rendeletének másolata volt olvasható. Időközben *Yushu Gong* kínai asszolóológus viaszlevonatokat készített a csontokról, és ezt a 2010. június 23–24-én Londonban rendezett konferencián be is mutatta a kutatók általános elképülésére.

Finkel számára perdöntő érvként szolgált a kínai lócsontok hitelessége mellett, hogy a rájuk írt ékírást szöveg nem pontosan egyezik a Kürosz-agyaghengerrel, bár nyelvtanilag helyes. Maguk az ékírást jelek is sokat változtak az évszázadok során, és Finkel szerint a csontokon szereplő jelek kevésbé fejlett változatai az agyaghengeren olvasható ékírást jeleknek, a Kürosz-feliraton használt ékírást jelek kevesebb mint huszadrészét használja fel ez az írás. Az ék alakú jelek vastagabbik végén kis v-formájú bevágás látható, amely az ékírást perzsa formájára lett jellemző később. (A British Museumban őrzött Kürosz-cylinder babilóni nyelven és jelekkel íródott.) „Az írnok, aki a szöveget a csontokra véste, nem a Kürosz-agyaghenger szövegét használta fel, hanem egy másik szövegváltozatot, amely nem Babilonban, hanem valószínűleg Perzsiában íródott” – nyilatkozta Finkel. Ez a perzsi változat akár kőbe vésett, akár tintával bőrre írt, vagy akár agyagtáblára vetett szöveg is lehetett. Legvalószínűbb, hogy az eredeti tárgyat Kürosz uralkodása alatt küldhették birodalmának legtávolabbi keleti végeire, amely ma Kína területére esik.

Grüll Tibor

Forrás: <http://bibliairegeszet.blog.hu/>

TANULMÁNYI SZEMLE

Szebeni Olivér

Itália százötven éve

A Földközi-tengerbe nyúló, a hagyomány szerint idén 2764 éves ókori állam utóda, a mai Olaszország – szinte hihetetlen – mindössze másfél százados. Pál és Péter apostolok mártírhalálának helyszíne, a hagyományos nyugati keresztény civilizáció óriási műhelye, európaiságunk alapvető meghatározója Olaszország. A XIX. század nemzeti forradalma a *Savoyai*-házból származó uralkodókat ültetett trónra, majd az ókori hagyományt követve „res publica” lett. Talán az egész világon a legnagyobb „szabadtéri múzeum” országának függetlenségét 1861. május 14-én deklarálták. Ezt a fordulatot megelőzően francia hódítók osztották fel a területet, *Habsburgok* szipolyozták a lakosságot. A nép szenvedett, akár a mi népünk. A rengeteg szenvedés egyesítette őket (risorgimento). A nyomorukban is mindig dalos olaszok, a világ vándorló hajósai, az idén tavasszal ünneplik államiségük másfél századát. Van miért hálát adniuk Istennek!

Egy mozdulat, és a megfordított nemzeti színekből magyar vagy olasz trikolor lesz. Ebből a szimbólumból levezethető néhány valóság. Olaszok és magyarok néztek egymással farkasszemet, de kötöttek szövetséget is. Senki sem tette oly nagyvá a magyart, mint egy nápolyi Anjou lovagkirály. A két nép fogadott kölcsönösen hozzájuk és tőlük érkező papokat, kereszteseket, zarándokokat, tanítókat. Küzdöttek egymás ellen harctereken, sportpályákon. Volt közös hóhéruk Világosnál és Bresciában.

Talán lenne még sok más, amit leírhatnánk lelkészi lapunkban a szabadságot szerető olaszokról, magyarokról, és közös emlékeket hozhatnánk föl az olasz nemzeti ünnepen. A mi szemünkben a legfontosabb a közösségi misszióknak története.

Az evangélium Olaszországba jut

Az olasz baptista misszió – éppen úgy, mint a nép maga is – különböző gyökerek szálaiból fonódik össze. Mondják, hogy a déli, alacsony és barna olaszok más fajták, mint az északi szálfák termetű, szőke lombardok. Utóbbiak tudósokat, államférfiakat, művészeket, bankárokat és filantrópokat adtak. A déli kis emberek szegény hazája szinte másik ország. Olaszországban 1859-ben *II. Victor Emmanuel* felhívta mind a húsz provincia figyelmét az egyesülésre, amit a római Latium és Velence (az akkori területével) nem fogadott el azonnal, de néhány év múlva igen.

1870-ben kimondták a törvényt a zsidók diszkriminációjának eltörléséről. Érelődött a helyzet az evangélium befogadására. Az északiak affinitása az angolszász misszionáriusok felé vonzódott. 1863-tól hét évig a Brit Missziós Társaság (BMS) patronálta az úttörő munkát, majd 1870 után az amerikaiak „déli szövetsége” (SBC/FMB) lépett színtérre. Nápoly környékén és a két legnagyobb szigeten főleg olaszok

köréből támadtak missziómunkások. Evangéliumi ébredés kezdődött Olaszországban.

II. Victor Emmanuel olasz király

Rómában 1871-ben nyílt meg az első gyülekezet, és később ott szervezték meg az Olasz Baptista Szövetség székhelyét. Ők is, mint a magyarok teológiai iskolát nyitottak, és két szeretetházban gondozták az idős, magányos hittestvéreiket. Ezek az intézmények náluk éppen egy évszázaddal előbb létesültek.

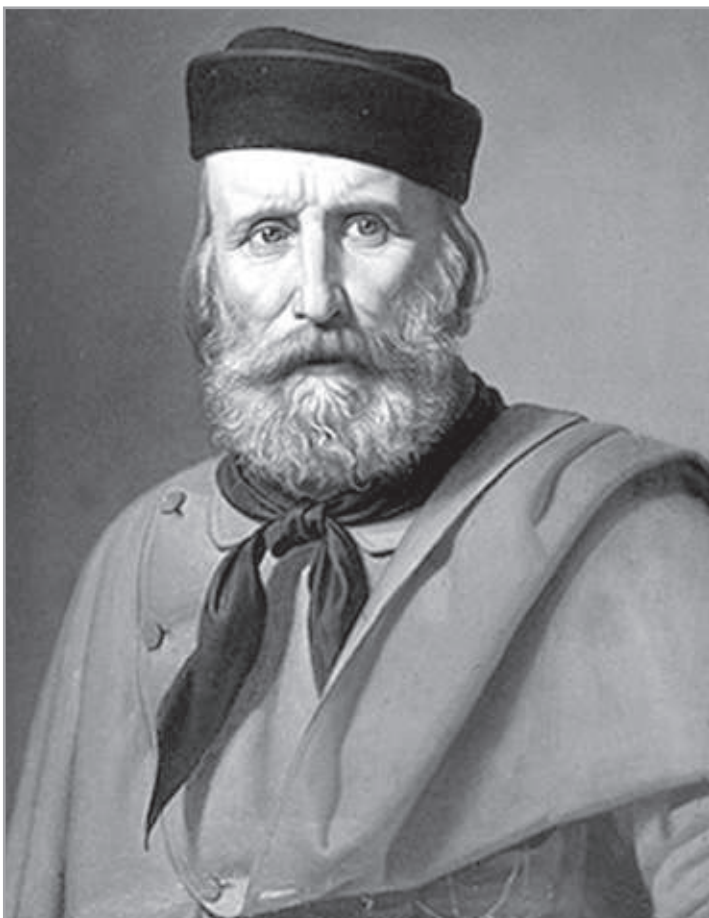
Olasz- és Magyarországon ugyanaz a többségi népegyház tartotta magát tévedhetetlennek és egyedül üdvözítőnek. Illetékesnek vélte önmagát, hogy uralkodjon a lelkek felett. Börtönnel, pénzbírsággal fenyegetve a „eltéveldettek”, akiket kiátkozott, inkvizíciós bíróság elé állított, nem bízta rájuk saját gyermekeik felnevelését. Azt hirdette, hogy valami roppant jótéteményt tesz velük, mikor elvonja kicsinyeiket szüleiktől, és az „igaz hitben” neveli fel őket.

Az olasz társadalom szekularizációjának sajátos a történelmi folyamata. A XIX. század második felében a korábbi katolikus hegemonia korlátozódott, amint olvashattuk. Az 1929-ben kötött lateráni egyezményrel tovább korlátozták a pápai Vatikán Állam határait. Megszüntették, illetve jelképesé tették a pápa – 2006-ban már ötszázéves – magánhadseregét (svájci gárda). Viszont Olaszországban minden kulturális és közegészségügyi intézmény gyakorlatilag egyházi kézen maradt. A felsőbb szintű oktatás, a kórházi ápolás

és a politikai irányítás az egyház kezében maradt. Az új társadalmi rendben erősebb védőbástyanak bizonyult, mint egykor a római Angyalvár.

„Tanítására várnak a szigetek” (Ézs 42,4)

Szicília szigetére 1863-ban angol misszionáriusok érkeztek (többek között *dr. George B. Taylor*). Eredményessé akkor vált a munkája, amikor egy fiatal, magát sanyargató és örökké elégedetlenkedő olasz szerzetes megtért. Amikor az új állam hírneves tábornoka, *Giuseppe Garibaldi* (1810–1862) a pápai hatalmat szorongatta, a pápai széket a franciák segítették, amit az angolok nem néztek jó szemmel. A társadalmi tényezők kedvezőbbé váltak az olaszok győzelmével. Szinte ajtó, ablak kitarult az evangélium jó híre előtt a régebbi állapotokhoz képest.

Giuseppe Garibaldi (1810–1862)

A XIX. században egész Európában evangéliumi ébredés kezdődött, és feltűnően eredményes volt a munka. A missziótörténeti sikereinek titkát keresve megtaláljuk az igehirdetés minőségében. Mindenekelőtt elmondhatjuk, hogy az igehirdetések biblikusak, személyes meggyőződésből, egyéni hitből származtak („*hitből hitbe*” Róm 1,17). Az úttörők megfelelő szót találtak a hallgatóságukhoz. Gyakran mondták a laikus igehirdetőkről: „Oly nagyon személyesek voltak a szavai felém, mintha mindent tudott volna rólam. Azt hittem, csak nekem beszél.”

Hasonló tapasztalatokról számolnak be az akkori Európa minden részéből. Az igehirdetőknél nem voltak könyvek, még kevésbé állt rendelkezésükre a mai elektronikus adat-

bázis. Viszont volt lelki tapasztalatuk. A szívükből mondták az üzenetet, nem bízták magukat szlogenekre. A személyes megszólítottágtól vagy annyira megriadtak az emberek, hogy egész életükben messzire kerültek az igehirdetőt, vagy elfogadták – szintén egész életükre – az Üdvözítő meghívását: *Kövess engem!* (Jn 21,22).

A mise nem volt ennyire személyes. Miután a latin Biblia a templomi liturgiában szólalt meg, a hívek egész életükben sem látták a Szent Könyvet, ennél fogva a mise nem is volt biblikus. Ami pedig a misézőt illeti – hihetetlenül sok pap mentegetőzött ezzel a mondattal – Európa-szerte: „Csak az oltár előtt vagyok pap, egyébként ember vagyok”. Ő, és mennyire ember volt a legtöbb pap!

Az alapító *Angelo Cossu* baptizálta Szardínia szigetén az első hat hitvallót, két házaspárt és két fiatal legényt. Olasz nyelvű teljes Bibliákat és Újszövetségeket osztott az emberek között, és érdeklődésükre, kérdéseikre szívesen nyilatkozott otthonaikban. Egy diák elfogadta az érvelésüket, majd maga is elindult terjeszteni a Szentírást. Még arra is volt ereje és ideje, hogy munkájának fogadtatásáról széles körű levelezést folytasson. Felvázolva az emberek érvelését, esetleg elutasító szavait. Mindenből okult, és megkereste annak módját, hogy eredményesebbé legyenek az igehirdetései. Az Evangéliumi Baptista Egyház hét pontból álló hitvallását Cagliariiban egy nagyon elkötelezett lelkipásztor szerkesztette, ennek azonban nem volt „hatszabályozó” ereje.

A szent munkát az 1880-ban induló vasárnapi iskola erősítette. A következő év elején *Antonio* és felesége, *Maria Fiori* népes csoport tanítóivá váltak, majd fiatal megtérők döntésének örülhettek. A korai idők adatairól értesülve egy bizonyos angol „szent ember és apostol” Cagliariába jött. „Buzgóságos beszédeit és imádságát el nem lehet felejteni!” – emlékezik rá 26 évvel később egyik hallgatója. Aztán ő maga is serényen munkálkodott, hogy minél távolabbi falvakban és városokban jusson el és váljon ismertté az áldott evangélium.

Garibaldi tábornok véleménye szerint: „A Biblia a legerősebb fegyver, ami Itáliában felszabadítja az embereket a morális és intellektuális rabszolgaságból”. Véleményét vasárnapi iskolai tanítónok kitüntetésével erősítette meg. Az evangelizáció és a tanítás oly szerencsésen találkozott az első igehirdetőknél, hogy az „üzenet” a hitről és Jézus Krisztus ismeretéről eljutott Szardínia szigetéről az ideiglenes fővárosba, Firenzébe is. Sőt alig húsz év alatt az Appenini-félsziget lineárisan ezer kilométeres kiterjedésű területén mindenütt alakultak gyülekezetek az Alpoktól a déli kikötőkig.

Szinte páratlan az európai palettán az a korai és különleges misszió, amit a jámbor *Antonio Fiori* kezdeményezett. Soha nem kereste a kényelmet, minden faluba, farmra elment, és benyitott a házakba, hogy „minden négyzetméteren hallgassák meg az evangéliumi üzenetet” – írja a rá emlékező korai történész, *C. Inguanti*. Látva a kötelező hadseregbe sorolt ifjak eldurvulását, megszervezte a „katonák otthona” missziót. Elérte, hogy bármelyik katona szabadon felkereshessen ilyen otthon nemcsak pihenés céljából vagy a panaszaival, hanem bibliai felüdülés végett is. Mindenhova nem járhatott el még *Fiori* sem, ezért a lelkiismeretes embereket mind felszólította, hogy vállalják az otthonokban az atyai támogatás feladatát. Amikor kitért az

első világháború, nagyon sok rokkant embert segítettek sérüléseikből lábadozni, vagy éppen munkát, megélhetést találtak nekik.

Lelkiismereti és vallásszabadság

A napóleoni idők utáni szétvagdalt déli félsziget és a kontinenshez kapcsolódó szubalpesi táj Róma és Velence környékének kivételével 1861 tavaszán egyesült. Victor Emmanuel hasonló nevű fia, *II. Victor Emmanuel* került trónra. Az ország alkotmányos monarchiává vált. Első miniszterelnök, *Camilio Benso*, Cavour grófja tehetséges, bár ellentmondásosan minősített államférfi, – talán éppen a pápai szék megalázásának érdekében – nyitott más egyházak felé. Neki tulajdonítják a mondást: „*Kívánatos, hogy szabad államban szabad egyházak legyenek*”. Angolul – *Free church in a free state* – az amerikai történészek *Roger Williams*nek 1604? – 1684 tulajdonítják, és jellemzően amerikai gondolatnak tartják. Mindenesetre az olasz gróf ebben a szellemben igyekezett rendezni az új olasz állam felekezeti toleranciáját, még ha ez az uralkodó egyháznak nem is volt ínyére.

Cavour grófja gyermekségétől elkötelezett híve volt a felekezeti toleranciának, bizonyára azért, mert svájci születésű édesanyja kálvinista volt. Az olasz forradalom idejében, harcok, küzdelmes években, a katolikus egyház reagálása a baptisták ellen keltett hangulatot: „Garibaldista protestantizmus”.

Az evangéliumi keresztyének törvényes elismerését Olaszország csak az elmúlt évszázad nyolcvanas éveiben garantálta. Addig jogsérelmeket, látszólag törvényes formába öntött zaklatásokat szenvedtek a gyülekezetek tagjai. Európában először fordultak nyilvánossághoz az evangéliumi gondolkodású publicisták, jogászok és értelmiségiek a sérelmek orvoslásának reményében. A berni Lelkiismeret és Szabadság elnevezésű szervezet több évtizeden keresztül törekedett az ország határain kívüli keresztyénséget tájékoztatni hitükért bebörtönzött és jogsérelmet szenvedő emberekről. A svájci szervezet a világon élő valamennyi keresztyén egyház és gyülekezet között terjesztette a hitükért zaklatott emberek sorsának megfigyelését és gondjaik ismertetését. Minden fáradozás ellenére azonban a „szektadossziék” vastagodnak világszerte a mai napig.

A rágalmozás, szándékos félreértés, a sajtóban gyakori úgynevezett „csúsztatás” – azaz féligazságok pellengérezése – hangzatos módszer és eszköz volt a felekezeti pluralitás felé vezető göröngyös úton. A nálunk oly nevezetes esztendő, 1956 Olaszországban egy speciális bíróság szervezésének éve volt, ahol felekezeti kérdésekben a bíróság döntéseket hozott legfelsőbb szinten, hogy segítse a gyülekezetek szabad működését.

A fasiszta *Guido Buffarini* egykori belügyminiszter betiltó rendeletével föld alá, illegálisba kényszerítették a pünkösdiakat. Legnagyobb csoportjuk volt a húszas években keletkező *Assemble di Dio* (Isten Gyülekezete). További három irányzat keletkezett még a harmincas években. 1952-ben egy elhunyt pünkösdi igehirdetőt

napokig nem hagytak eltemetni. Az engedély megvonása részben a római katolikus plébános, részben a hatóságok kegyeletstértő gondolata volt. A nyári melegben a holttest napokig temetetlen maradt, majd a helyi kommunista párt-szervezet erélyes tiltakozása után bonyolították le a temetést. A pünkösdiakat 1955-ig rendszeresen zaklatták. Tették mindent annak ellenére, hogy az alkotmány 8. paragrafusára szerint: „A törvény előtt minden vallás egyforma”. A pünkösdiak és a szabadegyházak elleni sérelmes egyházi és hatósági magatartás kiküszöbölésére hozták létre 1956-ban a legfőbb felekezeti bíróságot. A II. vatikáni zsinat után érezhető fordulat állt be az egyház magatartásában. *XXIII. János pápa* 1960. június elején létrehozta a pápai Egységtitkárságot. 24 pontból álló határozata leszögezte azokat az alapelveket, amelyek megengedték a plébániákon az ökumenikus kapcsolatok felvételét. Jelentős lépés volt ez a nemkatolikus felekezetek missziói történelmében.

A munka fő irányai

Már az első világháború utáni húszas években írók, nyelvtudósok, művészettörténészek csatlakoztak az olasz misszióhoz. A közösséget általuk jelentős társadalmi elismerés érte. Az olasz szellemi elit magához emelte az addig lenézett, sőt üldözött gyülekezetek egyszerű tagjait. Bár a jó társadalmi kapcsolatok ellenére a két világháború drámája nagyon megrostálta a gyülekezeteket, sokan elvándoroltak, mégis a múlt század derekán a lendületes misszió következtében mérséklődött a testvériség lemorzsolódása.

A missziómunka két területet preferált: az evangelizációk szervezését és a teológiai oktatást. Nincs olyan igehirdető, aki ne keresné folyamatosan a felekezeten kívüliek iránti kapcsolatot. Újabb nevezetes szakemberek (művészek, irodalmárok, orvosok) rendszeresen tartanak előadásokat, azokon belül ismertetik az evangéliumot mint egyetlen megoldást. Professzionális audiovizuális vállalkozást is fenntartanak, ahol a különféle berendezéseket tervezik, felépítik és javítják, olykor azzal a kikötéssel, hogy joguk legyen evangelizációs célú összejövetelek tartására a felhasználók termeiben.

A római „Agape” Baptista Közösség Rumena gyülekezete

Torinóban (ahol a nevezetes leplet őrzik Jézus Krisztus arcvonásaival) a 2-300 tagú gyülekezetben mindenki hiteltelennek minősíti a túlhangsúlyozott „fontos történelmi bizonyítékot”, a Megváltó halotti leplét. A gyülekezetek sikeresen keresik a társadalom széles rétegeivel a kapcsolatokat.

Diák- és sportszervezeteket irányítanak, ifjúsági keresztyén üdülőt tartanak fenn Róma közelében (Santa Severa), az óceán partján olasz nyelvűeknek nyári tábort rendeznek. Élénk a vasárnapi iskolai mozgalom, a női misszió, amely igyekszik utolérni az évenként növekvő emigránsok körében kallódó fiatal nőket.

Az olasz Federazione della Chiesa nevű szervezethez (főleg külföldön) ökumenikus érzelmű, nem katolikus, és olasz nyelvű közösségek tartoznak. Köztük vannak a valdiak, akikről hazánkban alig tudunk valamit, de Olaszországban ők képezik a legerősebb protestáns felekezetet. A pünkösdiék több százazres tábora, az adventisták és a metodisták hozzánk hasonló kisebb szövetsége részben vagy egész szívvel támogatják a vajúdo keresztyén egységet. Európa nyugati, de keleti részeiben is számon tartják azokat az intézményi lehetőségeket, ahol megszólítják az embereket, akik esetleg a soksínű és kereskedelmi reklámok világában, az „édes élet” ábrándján kívül realisabb programra vágnak, vagy ilyen célokra megnyerhetők. Albániában, Bulgáriában, sőt még a romániai Nagyváradon is jártak, hogy ismertessék missziós programjaik főbb irányait.

Az egyház és az egyházak

A felekezetek körében a tájékozott és elfogulatlan istenfélő embereknek feltűnik, hogy a gyakran kézbe vehető irodalom kiadványaiban mindig egyes számban írják az „egyház” szót. Így használja a közszolgálati televízió is. Míg nálunk a „történelmi egyházak” kifejezés szintén használatos, náluk a jelzőre nincs is szükség, mert szerintük csakis egyetlenegy keresztyén egyház van, s amit más felekezetre így

vonatkoztatnak, az egyszerűen tévedés. Ők esetleg „elszakadt testvérek”. Ez a kategória nagy kitüntetés, mert van még rosszabb, a „tévelygőké”. Ellenük foganatosítható a visszazsorítás.

Mielőtt bármi lenne a reflexiónk a fentebbi tényekről, vegyünk figyelembe egy olaszországi viszonylatban igen súlyos és meglepő jelenséget! A bevándorlásokkal Olaszországba elsősorban észak-afrikai (régbben albániai) muszlimok vergődnek ki a tenger vizéből. Ha a parti őrség rájuk talál, kisegíti a lélekvesztők utasait, majd a hatóság visszaküldi eredeti hazájukba az elfogottakat. Az áradatukat föl tartóztatni azonban nem tudja. Olaszország déli részein gyorsan növekszik a nyomorgók tábora, a nyomor terjedésének tempóját azonban így is nehéz lassítani.

A folyamat már több évtizedes. Természetesen vannak afrikai muszlim betelepülők, diákok, rezidensek, munkások, és nem maradtak mindnyájan az olasz társadalom perifériáin. Hallatják szavukat, a jogaikra hivatkoznak, és ha a jogaikat nem veszik figyelembe, a muszlim kultúrájuk és igényeik valós vagy vélt sérelmére hivatkozva fenyegetőek, követelőznek, esetleg terrorizálják a célpontjaikat. A befogadó államban rendezkedni kezdenek. A nők elkendőzött arcát nem bírják hitelesen azonosítani, tilos őket fényképezni. A férfiak követelik saját életformájuk bevezetését a keresztyének teljes áttérésének reményében. A fészületet a falakról leparancsolják az intézményekben. Előbb nyájas türelemmel beszélnek a keresztyének, de ha nem nyilvánítják áttérésüket, a békés galambok gyorsan alakulnak félelmetes szörnyekké. Mindent megtesznek annak érdekében, hogy bizonyítsák, nincs keresztyén kultúra. A Korán említi „Jézust, Mária fiát”, de a Biblia nem említi Mohamedet. (Ugyan hogy említhetné, hiszen a kano-nizáció évszázadokkal előbb lezárult, Mohamed születése előtt.) Az Újszövetség rossz, hiányos, diszkriminációra szít. A keresztyén európai történelem tévedés, csak arab civilizáció létezik. A muszlim nem tesz különbséget keresztyén és zsidó között, sem a különféle keresztyén egyházak között. Az iszlámmal vitát folytatni nem lehet. A keresztyén világ érvelni legfeljebb a női nem másodlagossága ellen szokott. Az áttért nők kijelentik, hogy isteni eredetű és természetes, a nők számára boldogító tudat, hogy akár három más feleséggel élhetnek egy háztartásban. Örökösödés esetében a kádi (muszlim bíró) bölcsen ítél a Korán szerint, amikor a fiú örökösök esetében személyenként egy-egy részt ad. A nőknek pedig egy felet. Tehát egy férfi értékével két nő ér fel. A nomád muszlimok között az élőlények közül első a férfi, második a teve vagy a szamár, és csak azután következik a nő.

A keresztyéneket a moszlim arrogancia váratlanul éri, mint az öngyilkos terrorista testén a

A keresztyéneket a moszlim arrogancia váratlanul éri, mint az öngyilkos terrorista testén a

gyilkos eszköz robbanása. Sem a legnagyobb létszámú egyház, sem a többi nem tud mit kezdeni a XXI. század kihívásaival. A szekuláris társadalom mindenestre tehetetlen. Az áttérők kijelentik, hogy a Szentháromság számukra érthetetlen. Viszont egyszerűbb és érthetőbb: „Egy az Isten, Allah, és Mohamed az ő prófétája”. Azzal „mindenki egyetért” Európában, hogy a keresztyén egyháznak, papjainak és hagyományainak leáldozott. A keresztyén ideológia utóvédharcot vív. A közös baj egyelőre a konfesszionális helyébe nem hoz egyetértést. A jövőért aggódó – főleg protestáns – vezetők keresztyén, iszlám és zsidó közös tanácskozásokra törekcsenek, és toleranciát gyakorolnak. Amíg a dialógus folyik és tárgyalunk, addig élnek.

A konfesszionális keresztyén gondolkodás ellenséget szímatol a másik keresztyén konfesszió képviselőjében. Az iszlám, a buddhizmus és talán csak idő kérdése, hogy bármelyik ázsiai világvallás rázúdul akár Olasz-, akár Magyarországra. A nyugati mintájú demokrácia és szabadság jogállását az ázsiaiak gyorsan alakítják át a kedvükre. Eltörlik a keresztyén ünnepeket, a vallásközönyt megtörik napi ötszöri imádkozással, köteles böjtöléssel, zarándoklással, alamizsnálkodással. A törvényszegést nyilvános kivégzésekkel sújtják. Az egyetemeiken (metresze) egyetlen könyvből, a Koránból vezetnek le filozófiát, társadalmi rendet, jogot és erkölcsöt. „Allah, a könyörületes és az irgalmas nevében” hozzák meg kemény ítéleteiket. Óriási a kockázat közvetlenül velük szemben védekezni a megrendült keresztyén értékek pozíciójából. Fennmarad-e Európában a keresztyénség? Az európaiság és a keresztyénség fennmaradása azonos téma.

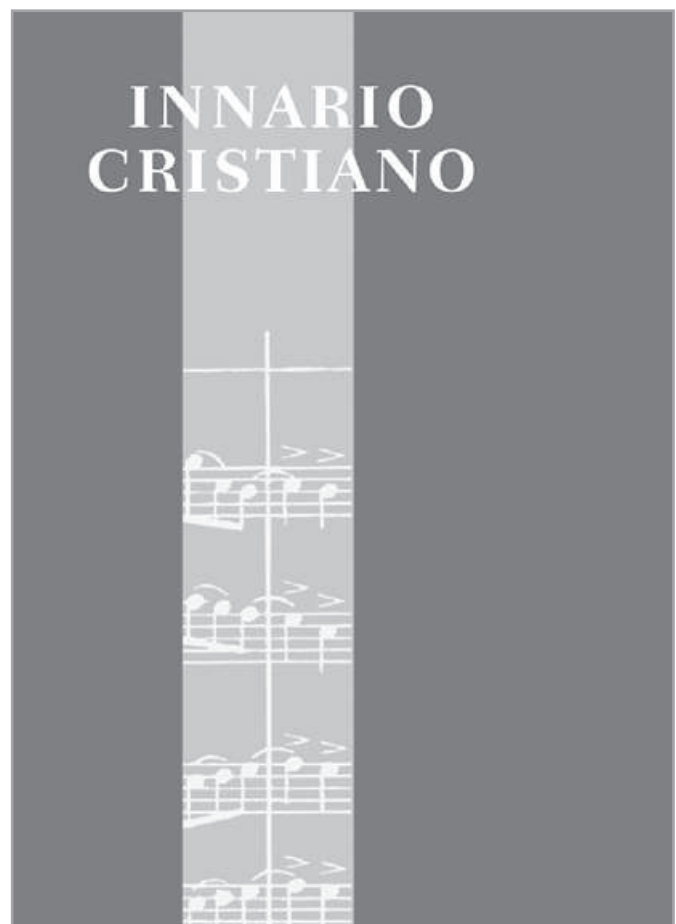
Társadalmi elismertség

Róma kulturális központja a Campidoglio tér, ahol nagyszerű reneszánsz palotában az utóbbi 150 éves képzőművészeti remekműveket őrzik. Egy olasz baptista prédikátor fia, *Paolo Paschetto* (ejtsd pászketto), maga is mély hitű ember, a leghíresebb történelmi személyiségek között ábrázolja a nagy szabadságharcos tábornokot, Giuseppe Garibaldit. Szimbolikus keresztyén művészetét az értékelők nagy visszatérésnek minősítik a régi keresztyén művészethez, sajátos bibliai kifejezésmóddal. Három sorozatot emlegetnek a képei közül: A „Miatyánk”, a „23. zsoltár” és az „Apostoli Hitvallás” sorozatokat. Ezen kívül több olaszországi templom dekorációit készítette a saját különleges stílusában. „Az Olasz Köztársaság eredete” sorozatát díjazták, még a németalföldi művészek között is kiválónak tartották az olasz művészt, aki protestáns nézeteit oly megkapóan volt képes kifejezni.

A közel hatvanmillió állam lakosságának legnagyobb része a Római Katolikus Egyház híve. A lakosság politikai nézeteit tekintve sokan vallják magukat „baloldalinak” – még olyan időszakra is visszatekinthetünk a közelmúltban, amikor szinte azonos volt a protestáns vagy gyülekezeti elkötelezettség a baloldalisággal, de ennek Olaszországban soha nem volt feltétele az ateizmus. Európa déli, nagy félszigetén úgynevezett tömegpártot a katolicizmus világnézetének figyelembevétel nélkül létrehozni nem is lehetett. Alig néhány százalékos a protestáns közösség, amelyen belül a baptista szövetség csak töredéknyi. Magasan kvalifikált tagjaik következtében egyrészt jelentős a társadalmi elismertségük, másrészt ennek ellenére megbélyegzett szektások. A jelenleg legfeljebb 5000 tagú

közösség ritkán kockáztatja a konfesszionális tanúságtételt. Ha már itt tartunk, felhozható, hogy az olasz baptistáknak a mai napig nincs hivatalosan elfogadott hitvallásuk. Szavaik fő célja nem az „áttérítés”, hanem Jézus Krisztus bemutatása. A hívők békeszeretete, családi életük tisztasága, rendszeretük, megbízható munkájuk példás minősítése mellett nem feszítik túl a vallási érzékenységet. Néhány prédikátoruk – egészen különös módon – elég gyakran merített példát a magyar baptisták életéből.

A zenetörténelemben igen előkelő helyen álló országban a „szent zenét” kedvelők érdeklődése szeretettel tekintett az egykori „vasfüggöny” mögé. Klasszikus egyházi énekek található gyülekezeti énekeskönyvükben (*Innario Cristiano*). „*Maestro Beharka*” neve és orgonaművészetének híre Olaszországba ismert. Torino missziós központ, ahonnan az olaszul beszélő, de „határon túl” élő emberekhez rendszeresen küldenek prédikátorokat, evangélistákat és önkéntesen vállalkozó diákokat. Az olaszok szívesen olvasnak hazájukról, ha a világ bármelyik részén élnek is. Nagy a gyülekezet öröme ilyenkor Svájcban, Franciaországban vagy Amerikában. Észak-Afrikában végzett missziójuk színes bőrű hívők kis csapatát is létrehozta. A „határon túliak” gyülekezeteiben messzire hallatszik olaszul az ének: „Az egyháznak csak Jézus a fundamentuma...” Ez az énekgyűjtemény több mint 300 ének négyoszlamú kottáját és szövegét tartalmazza. Nagy érdeklődést mutatnak kis formátumú, informatív lapjuknak, *Il Seminatore*. (A Magvető évente hatszor jelenik meg). A szabadegyházi lapjuk az *Il Testimonio*. Ezenkívül van ifjúsá-

Innario Cristiano, az olasz baptisták énekeskönyve

gi lapjuk, több énekes és szépirodalmi kiadványuk. Nagyon sok művészettörténeti és archeológiai tanulmányt publikálnak.

A teológiai művelődés az olasz hívők között fontosabb dolognak tűnik, mint hazánkban. Ennek ellenére őrzik bibliás nézetüket. A fundamentalizmus ellenére nem fordultak el az ismeretek megszerzésétől. Rómában hat baptista gyülekezet van és országos központ (Opera Cristiana Evangelica Battista, Piazza San Lorenzo in Lucina, 35.). A szolgálatba állításhoz nem a magas teológiai képzettséget veszik figyelembe. Elsősorban a képességet kéri számon és az elkötelezettséget a Szentírás iránt. Igehirdetéseik folyamatos, érthető és logikus felépítésűek, a szónokaik lelkesen, dinamikusan, hemzseggő retorikai hibák nélkül beszélnek.

Pedagógia és migráció

Az 1901-ben alapított teológiai szeminárium helye változott, de alapvető nézete nem. Fontos maradt az egyháztörténelem kutatása. *Paolo Spanu* szinte valamennyi gyülekezet missziótörténelmét megírta. Az evangelizációt *Saverio Guarna*, egy jogvégzett lelképásztor vezeti. Egy amerikai teológiai tanár Vicenzában 1962-ben szervezett gyülekezetet. Az angol nyelv iránti fokozott érdeklődés kielégítésére több angol nyelvű óvodát és alapiskolát nyitottak. A kicsinyeken kezdik az idegen nyelv oktatását, és a felsőfokú iskolákból jó beszédkészséggel bocsátják el a diplomásokat. A Szentírás történeteit a gyermekek életkorának megfelelően tanítják.

Olasz testvéreink jól szervezik a segélyezési programokat, jelentős befektetésekkel, amelyekhez természetesen nem a „Szentlélek Bank” fölmérhetetlen gazdagsága szolgáltat financiális alapot, hanem a gyülekezetek áldozatkészsége. Megtalálják környezetükben a rászorulókat, és áldozatos támogatásukkal segítik őket. Az emberek nem maradnak a kényszerlakóhelyeken, tákolt viskókban. A Nápolytól 110 km-re délre fekvő Bisaccia város betelepült menekültjeit a kis helyi gyülekezet tagjainak manuális segítsége juttatta otthonhoz. Nem alamizsnával vagy bankkölcsönrel, hanem azzal operálnak, aminek bázisa a jó szándék és saját környezetük ismerete.

A *Szolgatárs* 2007. 2. számában (7–15. o.) ismerteti egy kelet-szíriai feltáráson kutató olasz archeológusok eredményeit. Ebla 15 ezer ékírásos könyvtárának értékelése több évtized óta tart. Talán arra is alkalmunk nyílik, hogy megismerjünk részletesebben a hazai és gyülekezeti köreinkből származó ismertetéseket. A nagyszerű lelőhelyen az olasz archeológusok további feltárási értékeket remélnék, hogy gazdagítsák az ószövegségi ismereteink anyagát. Az eredmények jobb megismerést ígérnek, de semmi olyant, amivel akár a héber, akár a keresztyén biblicitás sérülhetne, vagy éppen a revíziója válna szükségessé.

Nem csak egyik-másik szabadegyházi felekezetre jellemző a tisztult teológiai gondolkodás. Nem csupán kognitív és spekulatív eszközökkel fejezhető ki gyümölcsöző teológiai gondolatok. Az egyik elismert valdi (protestáns) egyetemi tanár korán, már a hatvanas években reagált a német protestánsok között támadó „Isten halott teológiára” [*Dr. prof. Paolo Ricca: La „morte di Dio”. Una nuova teologia? (Az Isten halála. Egy új teológia?) Torino, Claudiana, 1967*]. Az olasz protestáns tudós a kérdésre határozottan nemleges választ adott. 1989-ben az EVT budapesti tanács-

kozásán szintén jelen volt. Később kifejtette, hogy a keresztyén egység teljesebbé ügyében a legnehezebben megoldható ökumenikus problémák egyike a pápaság elleni oppozíció, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni. Az olasz teológiai tanárt Németországban a bibliai igehirdetéseinek elismerésére magas kitüntetésben részesítették 2010 nyarán („Bester Predigtpreis”, az evangélikus Landeskirche püspökeitől).

A teológiai nézetek értéke nem elefántcsonttoronyban mutatható ki, hanem a rászorultak iránti gyakorlati szeretet megnyilvánulásai keretében, a „samariai úton”. A szociális gondozás roppant áldozatos munka, de vállalják és igyekeznek Krisztus ügyének megnyerni a bevándorlókat, frusztrált, ideges embereket és ellenséges érzületűeket. Sokszor fordítanak időt, pénzt és adnak jó tanácsot tájékozatlan embereknek, hogy könnyítsék a beilleszkedésüket a számukra idegen és tanítóik által hamisan ismertetett keresztyén világban.

Dr. prof. Paolo Ricca

Az olasz pedagógusok kiváló képességeit az alapfokú képzésben mind a hazai, mind a külföldi iskolákban nagyra értékelik. A középfokú képzésben működő tanároknak szintén jelentős belföldi és nemzetközi tekintélyük van. Az olasz oktatók a befogadó nemzet nyelvén kifogástalanul beszélnek. Egyes olasz „pap-tanár” féltucatnyi idegen nyelvet ismer, az oktatásra nagyon jó alkalmasságot tanúsít. Amikor egy esetben az ószövegségi héberben egy amerikai tanár osztálya igen gyenge eredményt ért el, az olasz oktató jó színvonalra hozta fel a csoportot.

*

A szerző igyekezett nem túlságosan terhelni nevekkal és évszámokkal olvasóit, akik esetleg visszariadnának a lexikális adatok tömegétől. Viszont szeretné írásában bemutatni az olasz testvériség erőfeszítéseit Isten országa és az evangélium terjesztésében. Adjon Isten másoknak is minél több áldott és munkára lelkesítő tapasztalatot, ha egyszer alkalmuk nyílik látogatást tenni Olaszországban!